

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SİBER ZORBALIK,
CİNSİYETÇİLİK, CİNSEL NESNELEŞTİRME VE KİŞİLERARASI
DUYARLILIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rumeysa EVGEN

Lefkoşa
Haziran, 2024

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SİBER ZORBALIK,
CİNSİYETÇİLİK, CİNSEL NESNELEŞTİRME VE KİŞİLERARASI
DUYARLILIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rumeysa EVGEN

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Ayşe BURAN

Lefkoşa
Haziran, 2024

Onay

Rumeysa EVGEN tarafından hazırlanan “**Üniversite Öğrencilerinde Siber Zorbalık, Cinsiyetçilik, Cinsel Nesneleştirme Ve Kişilerarası Duyarlılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” başlıklı tez, kapsam ve nitelik açısından kalite standartlarına uygunluğu ile ilgili Klinik Psikoloji Anabilim/ Anasanat Dalında Yüksek Lisans/ Doktora Tezi olarak 13.06.2024. tarihinde kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Adı – Soyadı

İmza

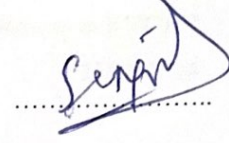
Jüri Başkanı:

Doç Dr. Hande Çelikay

Jüri Üyesi:

Yrd. Doç. Dr. Şengül Başarı

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Buran

Anabilim/ Anasanat Dalı Başkanı Onayı

10/7/2024

Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ

Anabilim/Anasanat Dalı Başkanı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

...../...../ 20...

Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer

Enstitü Müdürü

Etik İlkelerle Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Rumeysa EVGEN

26/06/2024

Teşekkür

Uzmanlık tez sürecimdeki araştırmanın gerçekleşmesinde, yönlendirmeleri ve sabrı ile benden desteğini hiç esirgemeyen Yrd. Doç.Dr. Ayşe BURAN’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her aşamasında koşulsuz sevgi ve desteklerini hissettiğim annem Vildan EVGEN, canım babam Yusuf EVGEN, kardeşlerim Turgay EVGEN ve Deren EVGEN’e ve en baştan beri motivasyon ve desteğini her daim hissettiğim, tüm bilgi ve birikimi benimle paylaşan Uzman Klinik Psikolog A. Emre ÖZKAN’a teşekkürlerimi sunarım.

Rumeysa EVGEN

Özet

Üniversite Öğrencilerinde Siber Zorbalık, Cinsiyetçilik, Cinsel Nesneleştirme Ve Kişilerarası Duyarlılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

EVGEN, Rumeysa

Yüksek Lisans, Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Mayıs 2024, 116 sayfa

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinde siber zorbalık, cinsiyetçilik, cinsel nesneleştirme ve kişilerarası duyarlılık arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu çalışma kesitsel bir araştırma deseni kullanmaktadır ve ilişkisel tarama modeli üzerine odaklanmıştır. Çalışmaya toplam 264'ü kadın ve 121'i erkek olmak üzere toplamda 385 kişi dahil olmuştur. Bu çalışmada gelişigüzel örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmada katılımcılara Sosyodemografik Bilgi Formu, Üniversite Öğrencileri için Siber Zorbalık Envanteri, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, Kişilerarası Cinsel Nesneleştirme Ölçeği, Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği uygulanmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarında, bireyler arasında siber zorbalık ile çelişik duygulu cinsiyetçilik düzeyleri arasında pozitif yönde bir ilişki, siber zorbalık ile kişilerarası cinsel nesneleştirme düzeyleri arasında pozitif yönde bir ilişki ve çelişik duygulu cinsiyetçilik ile kişilerarası duyarlılık düzeyleri arasında, pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışmadan elde edilen bulgular, siber zorbalık, çelişik duygulu cinsiyetçilik ve kişilerarası cinsel nesneleştirme arasında önemli ilişkilerin olduğunu göstermektedir. Toplumda siber zorbalık, çelişik duygulu cinsiyetçilik ve kişilerarası cinsel nesneleştirme gibi olumsuz davranışların farkındalığını artırmak için eğitim ve bilinçlendirme kampanyaları düzenlenmek önerilebilir. Bireylerin bu konulardaki algılarını ve tutumlarını geliştirmek önemlidir.

Anahtar kelimeler: Siber Zorbalık, Cinsiyetçilik, Cinsel Nesneleştirme, Kişilerarası Duyarlılık

Abstract

Examining the Relationship Between Cyberbullying, Sexism, Sexual Objectification, and Interpersonal Sensitivity Among University Students

EVGEN, Rumeysa

MA, Department of Clinical Psychology

May 2024, 116 pages

The purpose of this study is to examine the relationship between cyberbullying, sexism, sexual objectification, and interpersonal sensitivity among university students. This study employs a cross-sectional research design and focuses on the relational screening model. A total of 385 participants were included in the study, consisting of 264 women and 121 men. A random sampling method was used for this research. The participants were administered the Sociodemographic Information Form, the Cyberbullying Inventory for University Students, the Ambivalent Sexism Inventory, the Interpersonal Sexual Objectification Scale, and the Interpersonal Sensitivity Measure. The results of this study identified a positive relationship between levels of cyberbullying and ambivalent sexism, a positive relationship between levels of cyberbullying and interpersonal sexual objectification, and a positive relationship between ambivalent sexism and interpersonal sensitivity. The findings from this study indicate significant relationships among cyberbullying, ambivalent sexism, and interpersonal sexual objectification. It is recommended to organize educational and awareness campaigns to increase the awareness of negative behaviors such as cyberbullying, ambivalent sexism, and interpersonal sexual objectification in society. It is important to develop individuals' perceptions and attitudes regarding these issues.

Keywords: Cyberbullying, Sexism, Sexual Objectification, Interpersonal Sensitivity

İçindekiler

Onay Sayfası	iii
Etik İlkeler Uygunluk Beyanı	iv
Teşekkür.....	v
Özet	vi
Abstract	vii
İçindekiler	viii
Tablolar Listesi	xi
Kısaltmalar	xiii

BÖLÜM I

Giriş.....	1
Problem Durumu	2
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Alt Amaçları	3
Araştırmanın Önemi	3
Araştırmanın Sınırlılıkları	4
Tanımlar	5

BÖLÜM II

Kavramsal Çerçeve	6
Siber Zorbalık.....	6
Siber zorbalıkta roller	6
Siber Zorbalığın Nedenleri	11
Siber zorbalık çeşitleri	13
Siber Zorbalık Araçları.....	17
Siber Zorbalığın Etkileri.....	20
Siber Zorbaların Özellikleri.....	21
Siber Zorbalığa Uğrayanların Özellikleri	22
Cinsiyetçilik.....	23
Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet, Cinsiyetçilik.....	23
<i>Düşmanca cinsiyetçilik</i>	24
<i>Korumacı Cinsiyetçilik</i>	24

Cinsiyetçiliğin Demografik Değişkenlerle İlişkisi	25
Cinsiyetçiliğe Tepki	25
Cinsiyetçiliğin Etkileri	27
Cinsel Nesneleştirme	28
Cinsel Nesneleştirmenin Sonuçları.....	31
Cinsel Nesneleştirme olarak Travmatik Deneyim.....	32
Kişilerarası Duyarlılık.....	32
Kişilerarası Duyarlılığın Yapısı ve Bileşenleri	35
Kişilerarası Duyarlılığın Gelişimi	36
Kişilerarası Duyarlılığın Boyutları	38

BÖLÜM III

Yöntem.....	41
Araştırma Modeli	41
Evren ve Örneklem.....	41
Veri Toplama Araçları.....	42
Sosyodemografik Bilgi Formu	42
Üniversite Öğrencileri için Siber Zorbalık Envanteri	43
Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği.....	43
Kişilerarası Cinsel Nesneleştirme Ölçeği.....	44
Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği	44
Veri Analizi	45
Araştırma Planı ve Süreci.....	50

BÖLÜM IV

Bulgular.....	51
---------------	----

BÖLÜM V

Tartışma	71
----------------	----

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler.....	79
Sonuç	79

Öneriler.....	81
Kaynakça.....	82
EKLER.....	107
Ek-1 Bilgilendirme Formu	107
Ek-2 Katılımcı Onam Formu.....	108
Ek- 3 Sosyodemografik Bilgi Formu	109
Ek-4 Üniversite Öğrencileri için Siber Zorbalık Ölçeği	110
Ek- 5 Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği- ÇDCÖ	111
Ek-6 Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeği	112
Ek-7 Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği.....	113
Ek-8 Ölçek İzinleri	114
Etik Kurul Onayı	115
İntihal Raporu.....	116

Tablolar Listesi

	Sayfa No
Tablo 1. Örneklemen Sosyo-demografik Özelliklerinin Dağılımı.....	42
Tablo 2. Siber Zorbalık Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	46
Tablo 3. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler ...	46
Tablo 4. Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	47
Tablo 5. Kişilerarası Duyarlılık Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	48
Tablo 6. Siber Zorbalık Ölçeğinin Yaşa Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları ...	51
Tablo 7. Siber Zorbalık Ölçeğinin Cinsiyete Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları	52
Tablo 8. Siber Zorbalık Ölçeğinin Medeni Duruma Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları	52
Tablo 9. Siber Zorbalık Ölçeğinin Çalışma Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları	53
Tablo 10. Siber Zorbalık Ölçeğinin Psikolojik Rahatsızlığa Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları	53
Tablo 11. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin Yaşa Göre ANOVA Sonuçları	54
Tablo 12. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları	55
Tablo 13. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin Medeni Duruma Göre T Testi Sonuçları	55
Tablo 14. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin Çalışma Durumuna Göre T Testi Sonuçları	56
Tablo 15. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin Psikolojik Rahatsızlığa Göre T Testi Sonuçları	57
Tablo 16. Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeğinin Yaşa Göre ANOVA Sonuçları	58

Tablo 17. Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeğinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları	59
Tablo 18. Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeğinin Medeni Duruma Göre T Testi Sonuçları	60
Tablo 19. Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeğinin Çalışma Durumuna Göre T Testi Sonuçları	61
Tablo 20. Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeğinin Psikolojik Rahatsızlığa Göre T Testi Sonuçları	61
Tablo 21. Kişilerarası Duyarlılık Ölçeğinin Yaşa Göre ANOVA Sonuçları	62
Tablo 22. Kişilerarası Duyarlılık Ölçeğinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları	63
Tablo 23. Kişilerarası Duyarlılık Ölçeğinin Medeni Duruma Göre T Testi Sonuçları	64
Tablo 24. Kişilerarası Duyarlılık Ölçeğinin Çalışma Durumuna Göre T Testi Sonuçları	65
Tablo 25. Kişilerarası Duyarlılık Ölçeğinin Psikolojik Rahatsızlığa Göre T Testi Sonuçları	66
Tablo 26. Siber Zorbalık Ölçeği, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeği Arasındaki Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	67

Kısaltmalar

ÇDCÖ	Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği
KCNÖ	Kişilerarası Cinsel Nesneleştirme Ölçeği
KDÖ	Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği

BÖLÜM I

GİRİŞ

Dijital çağın karakteristiklerinden biri olan üniversite öğrencilerinin maruz kaldığı çeşitli sosyal etkileşimler, siber zorbalık, cinsiyetçilik ve cinsel nesneleştirme gibi olumsuz davranış biçimlerini arttırmaktadır. Bu tür olumsuz deneyimler, öğrencilerin psikolojik ve duygusal iyiliklerini ciddi şekilde etkileyebilmekte ve akademik başarılarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Shariff ve DeMartini, 2015). Bu bağlamda, üniversite ortamında yaşanan siber zorbalık, cinsiyetçilik ve cinsel nesneleştirme gibi fenomenlerin incelenmesi, öğrencilerin yaşam kalitesini artırmak ve eğitim ortamlarını daha güvenli hale getirmek için önemli bir adımdır.

Üniversite öğrencileri, dijital iletişim araçlarının yaygın kullanımı nedeniyle siber zorbalığın hedefi haline gelmektedir. Siber zorbalık, çeşitli online platformlarda yapılan taciz, tehdit, şantaj veya manipülasyon gibi zarar verici davranışları içermektedir (İğdeli, 2018). Öğrencilerin sanal dünyada maruz kaldıkları bu tür saldırılar, psikolojik stres, kaygı ve hatta intihar eğilimleri gibi ciddi sonuçlara yol açabilmektedir (Batmaz, 2012).

Üniversite ortamında, cinsiyetçilik sıkça karşılaşılan bir sorundur. Cinsiyetçilik, bireyleri cinsiyet rollerine göre ayrımcılığa tabi tutma eğilimini ifade etmektedir. Bu, öğrencilerin eğitim ve sosyal hayatlarına olumsuz etki edebilmektedir (Bizancir, 2014). Örneğin, kadın öğrencilerin akademik başarılarına yönelik alçaltıcı yargılar veya erkek öğrencilerin duygusal ifadeye dair damgalanmış tutumlar, cinsiyetçilik örneklerine birkaç örnektir.

Üniversite ortamında, bireylerin cinsel nesne olarak görülmesi veya sadece cinsel arzu nesnesi olarak algılanması yaygın bir sorundur (Mark ve diğerleri, 2014). Bu tür nesneleştirme, öğrenciler arasındaki ilişkileri etkileyebilmekte ve kişilerin cinsel kimliklerine saygı gösterilmediği hissine neden olabilmektedir. Bu da kişisel ve duygusal gelişimlerini olumsuz etkileyebilmektedir.

Kişilerarası duyarlılık, üniversite öğrencileri arasındaki ilişkilerde önemli bir faktördür. Duyarlılık, empati, saygı ve anlayışı içermektedir (Hasta ve Güler, 2013). Üniversite ortamında kişilerarası duyarlılığın eksikliği, siber zorbalık, cinsiyetçilik

ve cinsel nesneleştirmenin yaygınlaşmasına katkıda bulunabilir. Bu nedenle, kişilerarası duyarlılığın artırılması, sağlıklı ve saygılı bir öğrenme ortamının oluşturulmasına yardımcı olabilir.

Sonuç olarak, üniversite öğrencileri arasında siber zorbalık, cinsiyetçilik, cinsel nesneleştirme ve kişilerarası duyarlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi, eğitim kurumlarında daha sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanmasına yönelik önemli bir adımdır. Bu tür olumsuz davranış biçimlerinin azaltılması ve kişilerarası ilişkilerde daha duyarlı bir yaklaşım benimsenmesi, öğrencilerin akademik ve duygusal başarılarını destekleyebilmektedir.

Problemin Durumu

Üniversite öğrencilerinde siber zorbalık, cinsiyetçilik, cinsel nesneleştirme ve kişilerarası duyarlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi, günümüz eğitim ortamlarında karşılaşılan önemli bir problemi ele almaktadır. Bu problem, öğrencilerin güvenliğini ve refahını etkileyen, akademik ve duygusal başarılarını olumsuz yönde etkileyen bir dizi olumsuz davranış biçimini içermektedir (Demiröz, 2017).

Bu konuda araştırma yapılmasının önemli nedenlerinden biri, bu olumsuz davranış biçimlerinin yaygınlığının ve etkilerinin daha iyi anlaşılmasıdır. Öğrenciler arasında yaşanan siber zorbalık, cinsiyetçilik ve cinsel nesneleştirme gibi fenomenlerin incelenmesi, bu davranışların nedenleri, sıklığı ve etkileri hakkında bilgi sağlar. Bu bilgi, eğitim kurumlarına uygun önlemlerin alınması ve öğrencilerin daha güvenli bir ortamda öğrenmelerini sağlamak için stratejiler geliştirmek adına önemlidir.

Literatürde, üniversite öğrencileri arasında siber zorbalık, cinsiyetçilik, cinsel nesneleştirme ve kişilerarası duyarlılık arasındaki ilişkiyi detaylı bir şekilde inceleyen çalışmaların eksikliği göze çarpmaktadır. Özellikle bu fenomenlerin birbirleriyle nasıl ilişkili olduğunu anlamak ve bu ilişkilerin ne şekilde öğrencilerin akademik ve duygusal deneyimlerini etkilediğini belirlemek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

Üniversite öğrencileri, eğitim hayatlarında karşılaştıkları bu olumsuz davranış biçimlerinin etkileriyle mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar (Birmingham, 2023).

Siber zorbalık, cinsiyetçilik ve cinsel nesneleştirme gibi fenomenler, öğrencilerin duygusal refahını ve akademik başarılarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Mishra, 2020; Mishna ve diğerleri, 2020). Bu tür davranışların yaygınlığının ve etkilerinin anlaşılması, eğitim kurumlarının bu sorunları ele almak için daha etkili politikalar ve müdahaleler geliştirmesine yardımcı olabilir.

Dolayısı ile bu çalışmanın problem sorusu “üniversite öğrencilerinde siber zorbalık, cinsiyetçilik, cinsel nesneleştirme ve kişilerarası duyarlılık arasında nasıl bir ilişki vardır?” şeklindedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinde siber zorbalık, cinsiyetçilik, cinsel nesneleştirme ve kişilerarası duyarlılık arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu doğrultuda araştırmanın alt amaçları şu şekilde oluşturulmuştur:

Araştırmanın Alt Amaçları

1. Üniversitesi öğrencilerinde, siber zorbalık ile cinsiyet, yaş vb. sosyodemografik bilgiler arasında anlamlı farklılık var mıdır?
2. Üniversitesi öğrencilerinde, cinsiyetçilik ile cinsiyet, yaş vb. sosyodemografik bilgiler arasında anlamlı farklılık var mıdır?
3. Üniversitesi öğrencilerinde, cinsel nesnelleştirme ile cinsiyet, yaş vb. sosyodemografik bilgiler arasında anlamlı farklılık var mıdır?
4. Üniversitesi öğrencilerinde, kişilerarası duyarlılık ile cinsiyet, yaş vb. sosyodemografik bilgiler arasında anlamlı farklılık var mıdır?
5. Üniversite öğrencilerinde, siber zorbalık, cinsiyetçilik, cinsel nesnelleştirme ve kişilerarası duyarlılık arasında ilişki var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, üniversite öğrencileri arasında siber zorbalık, cinsiyetçilik, cinsel nesneleştirme ve kişilerarası duyarlılık arasındaki ilişkinin önemini ele almaktadır. Günümüz eğitim ortamlarında karşılaşılan bu olumsuz davranış biçimleri, öğrencilerin güvenliğini ve refahını etkileyen, akademik ve duygusal başarılarını olumsuz yönde etkileyen sorunlar olarak kabul edilmektedir (Bradshaw

ve diğerkleri, 2024). Bu nedenle, bu fenomenlerin nedenleri, yayılımı ve etkileri üzerine yapılan araştırmaların önemi oldukça büyüktür.

Özellikle siber zorbalık, çeşitli online platformlarda yapılan taciz, tehdit, şantaj veya manipölasyon gibi zarar verici davranışları içermekte ve öğrencilerin psikolojik stres, kaygı ve intihar eğilimleri gibi ciddi sonuçlarla karşı karşıya kalmasına neden olabilmektedir (Yang ve diğerkleri, 2021). Bunun yanı sıra, üniversite ortamında sıkça karşılaşılan cinsiyetçilik, bireyleri cinsiyet rollerine göre ayrımcılığa tabi tutma eğilimini ifade etmektedir (de la Torre-Perez ve diğerkleri, 2022). Bu tür ayrımcılık örnekleri, öğrencilerin eğitim ve sosyal hayatlarını olumsuz etkileyebilir ve akademik başarılarını engelleyebilir.

Cinsel nesneleştirme de üniversite öğrencileri arasında yaygın bir sorundur ve bireylerin sadece cinsel arzu nesnesi olarak algılanması veya cinsel nesne olarak görülmesi, öğrencilerin kişisel ve duygusal gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Kahalon ve diğerkleri, 2024). Son olarak, kişilerarası duyarlılık, öğrenciler arasındaki ilişkilerde önemli bir faktördür ve empati, saygı ve anlayışı içermektedir (Üzar-Özçetin ve diğerkleri, 2022). Ancak, bu duyarlılığın eksikliği, siber zorbalık, cinsiyetçilik ve cinsel nesneleştirme gibi olumsuz davranış biçimlerinin yaygınlaşmasına katkıda bulunabilir.

Bu bağlamda, bu araştırma literatüre çeşitli katkılar sağlayabilir. Öncelikle, bu olumsuz davranış biçimlerinin yaygınlığını ve etkilerini daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilir ve eğitim kurumlarına bu sorunlarla daha etkili bir şekilde mücadele etmek için temel sağlayabilir. Ayrıca, bu çalışma, eğitim ortamlarının daha güvenli hale getirilmesine yönelik politika ve uygulamaların geliştirilmesine katkıda bulunabilir ve öğrencilerin akademik ve duygusal başarılarını destekleyebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

- Bu araştırmanın katılımcı grubu, 18 yaş ve üzeri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti üniversitelerinde öğrenim gören ve Türkçe konuşan öğrencilerden oluşmaktadır.
- Katılımcılardan elde edilen sonuçlar veri toplama araçlarından toplanan yanıtlar ile sınırlıdır.
- Sonuçlar, veri toplama araçlarının kapsamıyla ve kullanılan veri analiz yöntemiyle sınırlıdır.

Tanımlar

Cinsel nesneleştirme: Bireylerin sadece cinsel arzu nesnesi olarak algılanması veya cinsel nesne olarak görülmesini ifade eder (Dvir ve diğerleri, 2021).

Cinsiyetçilik: Bireyleri cinsiyet rollerine göre ayrımcılığa tabi tutma eğilimini içerir (Kürkçü, 2021).

Kişilerarası duyarlılık: Empati, saygı ve anlayışı içerir, özellikle ilişkilerde önemli bir faktördür (Moudatsou ve diğerleri, 2020).

Siber zorbalık: Çevrimiçi platformlarda yapılan taciz, tehdit veya manipülasyon gibi zarar verici davranışları ifade eder (Gönülşen, 2022).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Siber Zorbalık

Siber kelimesi, İngilizce "cyber" kelimesinden türetilmiştir ve genellikle "bilgisayarlara, bilgi teknolojilerine veya internete ilişkin" anlamlarında kullanılır. Bu terim, Norbert Wiener'in 1948'de yayımlanan "Cybernetics" kitabında ortaya atılan sibernetik kavramından gelir ve "kontrol ve iletişim sistemleri" üzerine odaklanır. Türkçe sözlüklerde tam bir karşılığı olmasa da, dilimizde yaygın olarak kullanılmaktadır (Tabilo Alvarez ve Ramírez-Correa, 2023).

Siber kelimesi, İngilizce sözlüklerde çeşitli tanımlara sahiptir. Merriam-Webster sözlüğüne göre, genellikle "bilgisayarlarla ya da internet gibi bilgisayar ağları ile ilgili" olarak kullanılmaktadır. Başka bir tanımlamaya göre, bilgi işlem ve internet ile ilgili her şey siber kapsamına girer, ancak terim daha çok modern bilgi işlem ve teknolojilerini ifade etmektedir. Bu nedenle, 1980'lerin ve 1990'ların başındaki bilgi işlem faaliyetleri siber kavramına dahil edilmemektedir (Beal, 2023). Siber terimi, sibernetik kavramından türemiş olmasına rağmen, anlam olarak daha çok çağdaş bilgi işlem ve teknolojilere odaklanmaktadır.

Siber alanda gerçekleşen zorbalık, başkalarına zarar verme amacı taşıyan eylemleri ifade eden bir terim olarak literatürde siber zorbalık olarak anılmaktadır (Çakıroğlu, 2022). Elektronik zorbalık, siber zorbalık, çevrimiçi zorbalık, internet tacizi gibi çeşitli terimler altında anılan, bilinçli olarak dijital ortamlarda gerçekleşen, tekrarlanan davranışların psikolojik şiddet içermesi gereken geniş bir kavramdır (Saraçaydın Duyan, 2022). Siber zorbalık, sosyal medya, mesajlaşma uygulamaları, forumlar, oyunlar ve diğer dijital platformlarda gerçekleşebilen, internet, cep telefonları veya diğer dijital cihazlar aracılığıyla bir kişiye ya da bir gruba karşı kasıtlı olarak tekrarlanan, zarar veren, rahatsız edici, korkutucu, utanç verici, küçük düşürücü, aşağılayıcı veya saldırgan davranışları içerebilmektedir (Tokunaga, 2010).

Siber zorbalıkta roller

Siber zorbalık sürecinde zorbalar, mağdurlar ve gözlemciler olmak üzere üç rol tanımlanmaktadır (Olweus, 1993; Schultze-Krumbholz ve diğerleri, 2018). Siber

zorbalık süreçlerinin tam olarak anlaşılabilmesi için mağdur, zorba ve gözlemci bireylerin düşünce, duygu ve davranışlarının tümünün ele alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır (Lapidot-Lefter ve Dolev Cohen, 2014; Nocentini, Menesini ve Salmivalli, 2013).

Zorba: Zorba, psikolojik sorunlar yaşayan ve fiziksel olarak güçlü olan bir kişidir. Zorbalık sürecini başlatan, devam ettiren ve sonucunda mağdura zarar veren bir bireydir. Siber zorbalık bağlamında, zorba kişi karşısındaki bireye zarar vermek ya da intikam almak amacıyla zorbalık davranışlarını sergileyebileceği gibi, şaka yaparak da olumsuz duygulara neden olan komik davranışlarda bulunabilir. Ancak burada önemli olan, zorba davranışların amacından ziyade mağdur rolündeki bireylerin algısıdır (Kowalski ve diğerleri, 2008; Smith ve diğerleri, 2008; Walrave ve Heirman, 2011).

Siber zorbalık sürecinde, zorba birey genellikle mağur ile yüz yüze gelmez ve mağdur üzerinde oluşturduğu etkinin farkında olmayabilir. Bu durumda empati kurmakta zorlanabilir ve davranışını farkında olmadan sürdürebilir (Shariff ve Churchill, 2010; Gualdo ve diğerleri, 2015).

Zorba bireyler, çevrelerindeki yetişkinler, akranları ve izledikleri videoların etkisi altında kalarak antisosyal davranışlara maruz kalabilirler. Genellikle popülerlik kazanmayı ve üstünlük kurmayı amaçlarlar, zorbalık davranışını ise hedeflerine ulaşmanın tek yolu olarak görürler (Olweus, 1991). Bu bireyler genellikle antisosyal davranışlarla diğer bireyler üzerinde hakimiyet kurduklarını düşünerek hareket ederler (Glew ve diğerleri, 2000). Sosyal ilişki kurma konusunda başarılı olan zorba bireyler, yüksek sosyal beceri seviyelerine ve yüksek benlik saygısına sahiptirler. Bu özellikleri kullanarak mağdur üzerinde baskı kurmayı amaçlarlar (Olweus, 1991; Ybarra ve Mitchel, 2004). Zorba birey, mağdur üzerinde oluşturduğu baskı ve sosyal çevresinde elde ettiği popülerlikle kendisini sevilen ve değerli bir birey olarak görebilir (Søndergaard, 2014).

Geleneksel zorbalıkta kimliğin belli olması ve sonuçta karşılaşacağı durumları düşünen zorba birey elektronik ortamda gerçekleştirebileceği zorbalığa yönelebilmektedir (Tokunaga, 2010). Bazı araştırmalarda zorba bireylerin teknolojiyi kullanma konusunda oldukça yetenekli oldukları ve elektronik ortamda oldukça fazla

zaman geçirdikleri bulunmuştur (Mishna ve diğerleri, 2012; Ybarra ve Mitchell, 2004). Zorba bireyler elektronik ortamın anonim özelliğinden faydalanmaktadırlar (Juvonen ve Gross, 2008). Siber zorbalık sürecinde zorbanın anonim olması hem gerçekleştirilen antisosyal davranışın yıkıcı etkisini arttırırken hem de mağdurun mücadele etme ihtimalini zayıflatabilmektedir (Dilmaç ve Aydoğan, 2010; Gualdo ve diğerleri, 2015; Patchin ve Hinduja, 2006). Siber zorbalık sürecine yönelik gerçekleştirilen araştırmalarda mağdurların davranışı gerçekleştiren zorbaları tanıma durumlarına yönelik olarak tartışmalı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Araştırmaların bir kısmında mağdurların zorbalık davranışını gerçekleştiren kişileri tanıdıkları, kendi çevrelerinden biri olduğunu bildikleri bulunurken bir kısmında ise zorbaların kim olduğunun bilinmediği bulunmuştur (Price ve Dalglish, 2010; Vandebosch ve Van Cleemput, 2008).

Mağdur: Mağdur, kendisini zorba davranışlara karşı yetersiz hissedip güçsüz olduğunu düşündüğü için karşılık veremeyen ve sürekli olarak olumsuz davranışlara maruz kalan kişidir (Ümmetler-İlhan, 2016). Zorbanın mağdura kasıtlı olarak zarar vermesi, zorbalığın ahlak dışı bir davranış olarak nitelendirilmesine neden olabilir (Hymel ve diğerleri, 2010). Siber zorbalık süreciyle ilgili yapılan araştırmalarda, katılımcıların %17,6 ile %27 arasında mağdur oldukları görülmüştür (Slonje ve Smith, 2008). Kızların siber zorbalık sürecinde erkeklere oranla daha yüksek mağduriyet oranlarına sahip olduğu gözlemlenmiştir (Coluccia ve diğerleri, 2020; Kowalski ve diğerleri, 2012).

Mağdur olan bireyler genellikle zorbalar karşısında sosyal ve fiziksel olarak daha zayıf olarak algılanır (Olweus, 1993). Sosyal, akademik ve fiziksel zayıflıkları, mağdurların kendilerini başarısız ve yetersiz hissetmelerine neden olabilir (Olweus, 1993). Elektronik ortamda yaşanan zorbalık sürecinde mağdur olan bireyler, mücadele ettikleri kişileri tanımadıkları ve zorbalık davranışının hızla yayılması nedeniyle daha da yetersiz hissedebilirler (Feinberg ve Robey, 2009). Elektronik ortamın sağladığı anonimlik özelliği, mağdur olan bireyler tarafından kullanılarak, kendilerini zorbalıktan korumak amacıyla sahte bilgileri sosyal medya platformlarında paylaşma stratejilerini içerebilir (Katzer ve diğerleri, 2009).

Siber zorbalık sürecinin mağdur rolündeki birey üzerinde psikolojik, akademik ve sosyolojik açılardan çeşitli etkileri vardır (Çelik, 2020). Mağdur olan

bireylerin siber zorbalık sürecinde uzun süre çevrimiçi kaldıkları, zayıf ilişkiler kurdukları, tehlikeli davranışlarda bulundukları, akranlarıyla iletişimde zorlandıkları ve ruhsal zorluklarla karşılaştıkları gözlemlenmiştir (Hinduja ve Patchin, 2010; Skeele ve Collins, 2007). Mağdur olan bireyler, düşük sosyal beceri seviyeleri, yüksek ahlaki çözüm düzeyi ve zorbalıkla başa çıkma konusunda zorlanabilirler. Bu durum, benlik saygısı ve öz güvenin zarar görmesine, sonuç olarak da depresyon, kaygı, stres, öfke gibi duygusal zorluklar yaşamalarına neden olabilir (Patchin ve Hinduja, 2010; Wachs, 2012).

Mağdur olan bireylerin siber zorbalık sürecine dahil olma olasılıklarının yüksek olmasını etkileyen faktörlere yönelik gerçekleştirilen araştırmalarda bireylerin elektronik ortamda fazla zaman geçirdikleri, elektronik ortamda sahip olması beklenen becerilerin zayıf olması, ebeveynleriyle çatışmalı bir ilişkiye sahip olmaları, ebeveynlerinden ve sosyal çevresinden destek almakta ve iletişim kurmakta zorlandıkları, maddi açıdan zorluklar yaşamaları, anne babalarının ayrı olmaları ve daha önce siber zorbalık sürecinde mağdur olmaları olarak belirlenmiştir (Smith ve diğerleri, 2008; Vandebosch ve van Cleemput, 2008; Ybarra ve diğerleri, 2007). Siber zorbalık sürecinde mağdur rolündeki bireyi tehdit, şantaj, utandırma ve taciz etmek temel amaçtır (Kowalski ve diğerleri, 2008). Siber zorbalık sürecine katılan bireylerin kişilik özellikleri incelendiğinde mağdurların içe dönük, özgüvensiz kişilik yapısına sahip oldukları; zorbaların ise narsist, antisosyal, bencil ve sorumsuz kişilik yapısına sahip oldukları ortaya konulmuştur (Türkileri-İnelöz ve Uçanok, 2013).

Gözlemci: Gözlemci, zorba ile mağdur arasındaki ilişkileri gözlemleyip sürece pasif kalarak destek veren veya mağduru savunarak karşı çıkan birey olarak tanımlanmaktadır (Hinduja ve Patchin, 2015; Ümmetler-İlhan, 2016). Gözlemciler, yaşadıkları duyguların etkisiyle kendilerinin de mağdur olabilecekleri düşüncesiyle zorbalık sürecini durdurmak yerine geri çekilmeyi tercih edebilmektedirler (Wright ve diğerleri, 2018).

Aktif bir rol alarak zorbanın misillemesinden çekinmeyerek sürece dahil olan gözlemci birey, mağdura güven duygusu aşılayabilir, kendisini kabul ettiğini hissettirebilir ve zorba bireyle mücadele konusunda cesaretlendirerek mağduru harekete geçirebilir (Salmivalli, Voeten ve Poskiparta, 2011). Gözlemci olarak siber zorbalık sürecine katılan bireyler, bir süre sonra antisosyal davranışa karşı duyarsız

hale gelebilir ve sonuç olarak davranışı görmezlikten gelmeye başlayarak müdahale etme ihtiyacı hissetmemeye başlayabilmektedir (Davis ve Nixon, 2012). Pasif olarak siber zorbalık sürecine katılan gözlemciler, kendilerinin siber zorbalık sürecinin bir parçası olmadığını düşünerek diğer gözlemcilerin sorumluluk almamalarını gerekçe göstererek sadece seyirci olarak siber zorbalık davranışını izleyebilirler (Brody, 2013). Pasif rolde olan gözlemciler, siber zorbalığın mağdur birey üzerindeki olumsuz etkisinin farkında olmayarak sadece izleyici olarak katıldıkları sürece, zorba bireyi antisosyal davranışı gerçekleştirme ve devam ettirme konusunda teşvik edebilirler (Li, 2007). Gözlemci bireyler, zorbalığın gerçekleşme nedenini mağdurun yaptığı hatalara bağlayarak, zorbalığın elektronik ortamda bulunmanın doğal bir sonucu olduğunu düşünebilirler (Weber, Ziegele ve Schnauber, 2013).

Gözlemci bireyler, sürece dört farklı rolde katılabilirler. Bu rollerden biri savunucu rolüdür. Bu rol, siber zorbalık sürecinde mağduru destekleyerek sürece aktif katılan gözlemcileri tanımlamak için kullanılır. Diğer bir rol olan pekiştiriciler, siber zorbalık sürecinde zorba bireyi destekleyici davranışlarda (alkışlama, gülme vb.) bulunan gözlemcileri tanımlamak için kullanılır. Yardımcılar, siber zorbalık sürecinde zorbayı destekleyen antisosyal davranışı gerçekleştirirken ona yardımcı olan bireyleri tanımlamak için kullanılır. Son olarak, yabancılar, hiçbir eylemde bulunmayarak sadece izleyerek pasif rolde sürece katılan gözlemcileri tanımlamak için kullanılır (Salmivalli ve diğerleri, 1996).

Janson ve diğerleri (2009) tarafından gerçekleştirilen araştırmada siber zorbalık sürecine katılan gözlemci bireylerin ciddi travmatik yaşantılara maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Siber zorbalık sürecine sınırsız sayıda gözlemci katılmaktadır ve gözlemcilerin sürece katılımının zorbalık sürecinin devam etmesinde veya sonlanmasında etkili olduğu düşünülmektedir (Wolak, Mitchell ve Finkelhor, 2007). Siber zorbalıkta bulunan anonimlik özelliği zorbanın elini güçlendirip, mağdurun zor duruma düşmesini kolaylaştırdığı gibi gözlemcinin de işini kolaylaştırabilmektedir. Gözlemci kendi kimliği açığa çıkmadan zorbalık davranışını bildirerek çözüm arayışına girebilmekte ve kimliğini gizlemesi kendisini koruyabilmesine olanak tanıyabilmektedir (Misawa, 2015).

Siber Zorbalığın Nedenleri

Siber zorbalığın kaynakları, psikolojik faktörler, sosyal durum, yaşanan çevre ve zorbaların sergiledikleri davranışlar gibi birçok nedene dayanmaktadır. Bu bölümde, siber zorbalığa neden olabilecek davranışlara odaklanılacaktır.

Siber zorbalık; yaş, milliyet, sosyal, kültürel, ekonomik, okul ortamı, iklim gibi değişkenlerin belirleyici olmadığı bir şekilde ortaya çıkar. Özellikle okul yaşamını olumsuz etkileyerek, öğrencilerin sosyal ve psikolojik açıdan ciddi sorunlar yaşamalarına neden olabilir (Korkmaz, 2018). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi, gençlerin ilişkilerini bozmakta ve amaçsız kullanımı siber zorbalık sorununu artırmaktadır (Peker, Eroğlu ve Çitemel, 2012).

Siber zorbalığın temel nedenlerinden biri, artan internet bağımlılığıdır. Yapılan birçok araştırma, bu durumu desteklemektedir (Johansson ve Götestam, 2004; Niemz vd., 2005; Pallanti vd., 2006; Yang ve Tung, 2007). Ergenler, yaşları gereği teknolojiye daha fazla ilgi gösterir ve psikolojik olgunluğa erişemedikleri için siber zorbalık eğiliminde olabilirler (Ceyhan, 2008). Empati duygusundan yoksun olan zorbalar, neden oldukları olumsuzluğun farkına varmazlar ve bu davranışlarını sonlandırmak için çaba göstermezler. Siber zorbalar, interneti kimliklerini gizlemek için bir perde gibi kullanır ve karşılarındaki kişide oluşturdukları tahribatın farkında olmadıkları için sorumluluk almazlar (Perren ve Gutzwiller, 2012). Bazı mağdurlar, yaşadıkları siber zorbalık karşısında sessiz kaldıkları için, siber zorbaların eylemlerine devam etmelerine zemin hazırlayabilir (Hinduja ve Patchin, 2010).

Siber zorbalık davranışının altında yatan nedenler, literatürde farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmalardan bir tanesi içsel ve dışsal nedenler olmak üzere iki şekildedir. İçsel nedenler; bireyin kendisiyle ilgili kişisel ve ruhsal durumlar olarak gösterilmektedir. Dışsal nedenlerse daha çok çevresel etkenlerdir. Aile, okul ve arkadaş grubu, bu çevresel nedenler arasında gösterilmektedir (Metin, 2016).

Raskauskas ve Stoltz (2007), bu konuyla ilgili 16-18 yaş grubu aralığında ergenler üzerinde bir araştırma yapmıştır. Siber zorbalık eylemini gerçekleştiren bu kişilere, nedenleri sorulmuştur. Bu ergenlerin %25'i bunu bir kızgınlık sonucu yaptığını belirtmiştir. Araştırmada yer alanların %38'inin ise amacı eğlenmek olmuştur. %6'sı da yaptıkları siber zorbalık davranışına içinde bulundukları bazı kötü

şartları sebep göstermiştir. Araştırmaya katılanları %31'i ise bu soruyu yanıtsız bırakmıştır. Başka bir araştırmada ise intikam duygusu ön plana çıkmıştır (Burgess-Proctor vd., 2009).

Siber zorbalık davranışları sergileyen bireyler genellikle bencil, sorumsuz ve özgüvensiz olma eğilimindedir (Türkileri-İnselöz ve Uçanok, 2013). Saldırgan ve suça eğilimli bireyler de siber zorbalık konusunda öne çıkmaktadır (Totan ve Yöndem, 2007). Yoğun ebeveyn baskısına maruz kalmak da siber zorbalık davranışlarının yaygın bir özelliğidir. Daha baskıcı ve otoriter aile yapısına sahip olan bireyler, çevrelerine karşı siber zorbalık eğiliminde olabilirler (Dilmaç ve Aydoğan, 2010). Ayrıca, bazı öğrenciler hiçbir belirgin neden olmaksızın siber zorbalık yapabilmektedir (Aftab, 2011).

Öğrenciler arasında siber zorbalığın yayılmasında etkili olan faktörlerden biri de arkadaşlık ilişkilerinin bozulmasıdır. Özellikle sona eren duygusal bir ilişkinin ardından ortaya çıkan intikam duygusu, bireyleri siber zorbalık yapmaya yönlendirebilir. Arkadaşlar arasındaki çekememezlik de siber zorbalığın nedenleri arasında yer alabilir (Hoff ve Mitchell, 2009). Bu bağlamda, Barlett (2017) siber zorbalıkla ilgili bir model önermiştir. Fiziksel güce sahip olmasa bile çevrimiçi ortamda kimliğini gizleyerek güçlü görünen bireylerin, siber zorbalığı olumlu bir davranış olarak benimseyebileceğini belirtmiştir. Williams ve Guerra (2007) ise bu duygunun siber zorbalığı onaylamakla ilişkilendirilebileceğini vurgulamıştır.

Siber zorbalık davranışının temel nedenlerinden biri, kişinin intikam duygusu taşımasıdır. Arıcak'a göre, düşmanca duygulara sahip bireyler siber zorbalık yapma eğilimindedir (Arıcak, 2009). Düşük öfke eşliğine sahip olan bireylerin de siber zorbalık davranışı sergileme olasılığı daha yüksektir (Schultze-Krumbholz ve Scheithauer, 2009). Ayrıca, düşük özsaygı ve özgüvene sahip bireylerin de siber zorbalık yapma eğiliminde oldukları gözlemlenmiştir (Schoffstall ve Cohen, 2011).

Problemleri ile baş etmekte zorlananlar siber zorbalığa eğilimli olmaktadır. Bu yüzden ergenlerin siber zorbalıktan kaçınması için kendilerini iyi hissettikleri bir okul ortamında olmaları gerekmektedir. (Bayar ve Uçanok, 2012). Bunun yanı sıra kendine bir hedef koymayan, aile içinde huzursuz olan ya da önemli bir aile ferdini kaybeden, istismara uğrayan birinin siber zorbalık davranışı gösterme olasılığı da

daha fazladır. Siber zorbalık, olumsuz deneyimlerin davranışsal dışavurumu olarak görülmektedir (Jang ve ark., 2014).

Siber zorbalık çeşitleri

Smith ve diğerleri (2008)'e göre telefon görüşmesi, cep telefonu ile mesajlaşma, e-posta, resim/video klip, anlık mesajlaşma, web sitesi ve sohbet odası gibi yollarla siber zorbalık yapılmaktadır. Siber zorbalık, tehdit mesajları (kısa mesaj yoluyla veya e-posta) yollamayı, web sitesindeki veya sosyal ağ sitelerinde biri hakkında aşağılayıcı yorumlar yayınlamayı (örneğin Facebook veya MySpace), çevrimiçi durumdayken birini çeşitli şekillerde korkutmak veya fiziksel olarak tehdit etmeyi içermektedir (Kowalski ve Limber, 2007; Lenhart, 2007; Li, 2007; Patchin ve Hinduja, 2006). Siber zorbalıkla ilgili çalışma yapan araştırmacılar kendilerine uygun ölçütlerle siber zorbalığı belli kategorilere ayırmaya çalışmışlardır.

Siber zorbalık süreçlerinde en yaygın olarak kullanılan tür sınıflaması Willard (2007) tarafından ortaya konulmuştur. Willard'a (2007) göre siber zorbalık türleri parlama, taciz, iftira/karalama, başkasının kimliğine bürünme, ifşa ve düzenbazlık, dışlama, ısrarlı siber takip ve mutlu tokatlama olmak üzere 8 kategoride ele alınmıştır:

Parlama (Flaming), genellikle herkese açık sanal ortamlarda yaşanan tartışma ve çatışmalar sırasında ortaya çıkan bir iletişim biçimidir. Bu durumda, taraflar birbirlerine karşı saldırganca, hakaret içeren ve hatta tehdit edici bir dil kullanabilirler. Tartışmanın yoğunluğu ve duygusal yükü, bireylerin kontrolsüzce kaba ve aşağılayıcı mesajlar yazmalarına yol açabilir. Parlama, genellikle anlık tepkilerle tetiklenir ve sıklıkla duygusal bir reaksiyonun sonucunda ortaya çıkar. Bireyler, hissettikleri öfke, hayal kırıklığı veya diğer olumsuz duyguların etkisi altında kaldıklarında, tepkileri daha agresif ve saldırgan olabilir. Bu durumda, kaba ve aşağılayıcı mesajlar yazarak diğer kişileri incitebilirler. Parlamada, iletişimdeki incelik ve saygı eksikliği ön plandadır. Taraflar genellikle duygusal olarak yüklü oldukları için, mantıklı bir şekilde iletişim kurma becerileri azalır ve saldırgan bir dil kullanma eğilimindedirler. Kısacası, parlama, sanal tartışma ve çatışma durumlarında ortaya çıkan, tarafların birbirlerine karşı agresif ve kaba bir dil kullanmasıyla karakterize edilen bir iletişim biçimidir. Bu tür iletişim, genellikle duygusal

tepkilerin etkisi altında gerçekleşir ve iletişimdeki saygı ve incelik eksikliğiyle belirginleşir (Kowalski, Morgan ve Limber, 2012).

Taciz (Harassment), mağdur olarak belirlenen birey veya gruplara karşı kırıcı, hakaret içeren ve saldırganca mesajlar gönderilerek gerçekleştirilen ahlaki olmayan bir zorbalık türüdür. Taciz, genellikle tekrarlayıcıdır ve hedeflenen kişilerin duygusal, psikolojik ve hatta fiziksel sağlığını ciddi şekilde etkileyebilir. Öte yandan, parlama daha anlık bir olay olup genellikle daha az tekrarlanır ve hedef kişiye yönelik zarar, tacize kıyasla daha kısa vadeli olabilir. Tacizci genellikle mağdur üzerinde kontrol sağlama ve güç gösterisi amacı güder. Dolayısıyla, taciz genellikle mağdurları sindirme, susturma veya itibarsızlaştırma niyeti taşır. Ayrıca, tacizde, zorba kişi sıklıkla diğer kişilerin aracılığıyla da mesajlar gönderebilir, bu da tacizin daha yaygın ve etkili bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlar. Tüm bu faktörler göz önüne alındığında, taciz, sadece mağdurların bireysel refahını değil, aynı zamanda toplumsal ilişkileri ve çevreyi de olumsuz yönde etkileyebilen ciddi bir sosyal sorun olarak kabul edilmektedir (Kowalski, Morgan ve Limber, 2012).

İftira/Karalama (Denigration), herkese açık sanal ortamlarda, kişi veya grupların ilişkilerini bozmak ve itibarlarını zedelemek amacıyla yapılan haklarında doğru olmayan, aşağılayıcı ve zarar verici paylaşımları ifade eder (Rogers, 2010). Bu tür zorbalık, dolaylı yöntemlerle gerçekleştirilir. Yani, zorba kişi doğrudan mağdura saldırganca bir tutum sergilemek yerine, mağduru birçok kişiye karalamayı hedefler. İftira ve karalama, genellikle izinsiz fotoğraf veya video paylaşımı, iftira atma, dedikodu yayma gibi yöntemlerle gerçekleştirilir. Zorba kişi, mağduru olumsuz bir ışık altında göstermek için manipülatif taktikler kullanır ve bu şekilde mağdurun sosyal itibarını zedelemeyi amaçlamaktadır. Bu tür zorbalık, mağdurun psikolojik sağlığını ciddi şekilde etkileyebilir ve toplumsal dışlanmaya yol açabilir. Mağdur, doğru olmayan iddialar veya aşağılayıcı içerikler nedeniyle sosyal çevresi tarafından dışlanabilir veya itibarsızlaştırılabilir. İftira ve karalama, sanal ortamlarda oldukça yaygın olan ve ciddi sonuçlara yol açabilen bir zorbalık türüdür. Bu nedenle, bu tür zorbalığa karşı bilinçlendirme çalışmaları ve mağdurlara destek sağlanması önemlidir (Rogers, 2010).

Başkasının kimliğine bürünme (Impersonation), herkese açık sanal ortamlarda zorba kişilerin zarar vermek istedikleri bireylerin kimliklerine bürünerek

veya olmadıkları biri gibi davranarak mağdur olan bireyin arkadaşlık ilişkilerine zarar vermeyi, etrafına kötü görünmesini sağlamayı, mağduru tehlikeye sokmayı ve onun itibarına zarar vermeyi amaçladıkları bir zorbalık türüdür (Udris, 2014). Bu tür bir eylem, mağdurun hayatını tehlikeye sokabilecek kadar ciddi sonuçlara yol açabilir (Kowalski, Limber ve Agaston, 2008). Zorba birey, mağdurun sahip olduğu itibara zarar vermeyi hedefler. Kimlik hırsızlığı veya sahte hesaplar oluşturma gibi yöntemlerle, mağdurun adını kullanarak zararlı faaliyetlerde bulunabilir veya mağdurun itibarını sarsacak içerikler paylaşabilir. Bu durum, mağdurun sosyal ilişkilerini zayıflatabilir, güvenilirliğini sorgulanır hale getirebilir ve hatta iş veya eğitim hayatını olumsuz etkileyebilir. Başkasının kimliğine bürünme, dijital dünyada giderek artan bir sorun haline gelmiştir ve mağdurlar için ciddi psikolojik ve sosyal sonuçlar doğurabilir. Bu nedenle, bu tür zorbalıkla mücadele etmek için toplumsal farkındalığın artırılması ve dijital güvenlik önlemlerinin alınması önemlidir (Calvete ve diğerleri, 2010).

İfşa ve Düzenbazlık (Outing and Trickery), bireyleri utandıracak kişisel ve özel bilgilerin, fotoğraf, video ve sırların izin alınmadan sanal ortamda herkese açık platformlarda paylaşılması veya başkalarına gönderilmesini ifade eder. Bu tür zorbalık, mağduru kamuoyu önünde mahcup etmek, utandırmak veya incitmek amacıyla yapılır. Kişisel sınırların ihlal edilmesi ve mahremiyetin ihlal edilmesi, mağdur üzerinde ciddi psikolojik etkilere yol açabilir. İfşa ve düzenbazlık, mağdurun sosyal itibarını ve güvenini sarsabilir, hatta kariyer veya ilişkilerini olumsuz etkileyebilir (Kowalski, Morgan ve Limber, 2012).

Dışlama (Exclusion), herkese açık sanal ortamlarda oluşturulan oyun veya iletişim gruplarından kasıtlı ve acımasız bir şekilde bireylerin gruptan atılması veya hiç gruba alınmamasıdır (Kowalski, Morgan ve Limber, 2012). Bu tür zorbalık, mağdurun sosyal ilişkilerinde ciddi bir izolasyon hissi yaratabilir ve psikolojik olarak olumsuz etkileyebilir. Mağdur, dışlanma sonucu kendini yalnız ve değersiz hissedebilir ve bu da özsaygıyı zedeleyebilir. Ayrıca, dışlanma, mağduru toplumdan dışlanmış hissettirebilir ve sosyal yaşama katılmaktan kaçınmaya yönlendirebilir (Kowalski, Morgan ve Limber, 2012).

Israrlı Siber Takip (Cyberstalking), Israrlı Siber Takip (Cyberstalking), zarar verilmek istenen kişiye yönelik kaba, kırıcı, saldırgan ve hatta tehditkar mesajların

sürekli olarak gönderilmesi şeklinde gerçekleşen bir zorbalık türüdür (No Bullying, 2015). Bu tür zorbalık, mağdurun sanal ortamda sürekli olarak rahatsız edilmesini ve hatta tehlikeye atılmasını amaçlar. Cyberstalking, genellikle mağduru rahatsız etmek, korkutmak veya onu manipüle etmek amacıyla gerçekleştirilir. Zorba kişi, mağdura sürekli olarak tehditkar veya kaba mesajlar göndererek, onun psikolojik sağlığını olumsuz etkileyebilir ve hatta fiziksel güvenliğini tehlikeye atabilir. Bu tür zorbalık, mağdur üzerinde ciddi psikolojik etkilere yol açabilir. Mağdur, sürekli olarak tehdit altında hissedebilir, kaygı ve stres yaşayabilir ve hatta travmatik deneyimler yaşayabilir. Ayrıca, mağdurun günlük yaşamını olumsuz etkileyebilir ve sosyal ilişkilerini zayıflatabilir. Cyberstalking, sanal ortamın anonim ve sınırsız doğası nedeniyle mağdurlar için ciddi bir tehdit oluşturabilir. Bu nedenle, bu tür zorbalıkla mücadele etmek için dijital güvenlik önlemleri alınmalı ve mağdurlara destek sağlanmalıdır (No Bullying, 2015).

Mutlu Tokatlama, Mutlu Tokatlama, zorba bireyin mağdura sosyal ortamda küçük düşürecek şekilde fiziksel şiddet uygulayarak bu olayı videoya kaydetmesiyle başlar. Daha sonra, bu videoyu elektronik ortamlarda paylaşarak süreci devam ettirir. Bu tür zorbalıkta amaç, mağduru utanç duygusuyla baş başa bırakmaktır (Kowalski, Limber ve Agaston, 2008). Mutlu tokat, mağdurun farkında olmadığı bir anda zorba bireyler tarafından etrafının kuşatılarak saldırıya uğramasıyla gerçekleşir (Mann, 2009). Mağdur, ani bir şekilde saldırıya maruz kalır ve genellikle savunmasız bir durumda yakalanır. Bu durum, mağdurun kendini güvende hissetme duygusunu ciddi şekilde etkileyebilir ve travmatik sonuçlar doğurabilir. Mutlu tokatlama, mağduru sosyal çevresinde küçük düşürme ve utandırma amacı güder. Zorba birey, mağdurun güvenliğini ihlal ederek ve onu zorla videoya çekerek onu kontrol altına almaya çalışır. Bu tür zorbalık, mağduru sosyal dışlanma, psikolojik travma ve hatta fiziksel zarar riskiyle karşı karşıya bırakabilir. Bu nedenle, mutlu tokatlama gibi fiziksel şiddet içeren zorbalık türleri ciddiye alınmalı ve mağdurlara destek sağlanmalıdır. Ayrıca, bu tür zorbalığı önlemek için toplumsal farkındalık artırılmalı ve gerekli yasal önlemler alınmalıdır.

Özabacı (2021) ise siber zorbalık türlerini çevrimiçi kavga, siber taciz, başka kimliğe bürünme, mutlu tokat, sanal dışlama, manipülasyon ve cinsel içerikli paylaşım olmak üzere kategoride ele almıştır: Çevrimiçi kavga etme, internet

ortamında kötü, kaba ve küfürlü tartışmaların gerçekleştirilmesidir. Siber taciz, hakaret ve kaba söz içeren, korkutucu ve tehdit içeren mesajlar yollama ve arama şeklinde gerçekleştirilen davranışlardır. Başka Kimliğe bürünme, birisine ait hesabın şifresini ele geçirerek kendisinin sorunlar yaşamasına ve saygınlığını kaybetmesine sebep olacak mesajları başkalarına gönderme şeklinde gerçekleştirilmektedir. Mutlu tokat, geleneksel olarak gerçekleştirilen fiziksel zorbalığın teknolojik cihazlarla kayıt altına alınarak paylaşılması sonucunda gerçekleştirilen zorbalık türüdür. Sanal dışlama, bireylerin arkadaş listelerinden veya çevrimiçi oyunlardan kasıtlı olarak atılması olarak gerçekleştirilen zorbalık türüdür. Manipülasyon, mağdura yönelik olarak sırlarının zorba ile paylaşılması, kullanılan sözcüklerle mağdurun kışkırtılması şeklinde gerçekleştirilmektedir. Cinsel içerikli paylaşım, çıplak fotoğraf gönderme-alma veya kendisine gelen cinsel içerikli fotoğrafların paylaşımı şeklinde gerçekleştirilmektedir.

Kyriacou (2016) ise siber zorbalık türleri üzerine yaptığı araştırmada toplumsal siber zorbalık, yalnız siber zorbalık, narsistik siber zorbalık, sadist siber zorbalık ve ahlaki olarak yönlendirilen siber zorbalık olmak üzere beş ana tür belirlemiştir. Toplumsal siber zorbalık, bir grup arkadaşı eğlendirmek için yapılan siber zorbalıktır. Yalnız siber zorbalık, kimse ile ilişkisi olmayan zorbaların internette geçirdikleri zaman içerisinde diğer insanlara uyguladıkları siber zorbalık süreçleridir. Narsistik siber zorbalıkta siber zorbalık sürecine üstünlük duygusu karışmakta ve diğerleri üzerinde güç kullanma arzusu bulunmaktadır. Sadist siber zorbalıkta, birisine sıkıntı, zarar verme ve acı çektirmek amaçlanmaktadır. Ahlaki olarak yönlendirilen siber zorbalıkta, zorba olan kişi kendi davranışından siber zorbanın sorumlu olduğunu, kendisini zorbalık davranışından dolayı adaletli bulduğunu bu nedenlerden zorbalık uyguladığını savunmaktadır.

Siber Zorbalık Araçları

Teknolojinin hızla ilerlemesiyle birlikte birçok teknolojik cihaz, insanların günlük yaşamlarına entegre olmuş ve kişiler, bu cihazlar ve internet aracılığı ile zaman ve yer sınırlamaları olmaksızın çevrimiçi bağlantı kurabilme imkanına sahip olmuştur. Ancak, sürekli çevrimiçi iletişim, sadece paylaşım, eğlence ve iletişim gibi olumlu yönleri etkilemekle kalmamış; aynı zamanda zorbalığın yeni boyutlar

kazanmasına ve çevrimiçi ortamlarda gerçekleştirilmesine de yol açmıştır (İğdeli, 2018).

Siber zorbalık, teknolojik cihazların yaygın kullanımıyla birlikte artan bir sorun haline gelmiştir. Özellikle akıllı telefonların yaygınlaşmasıyla, insanlar istedikleri her an internete erişebilme imkanına sahip olmuş ve bu da iletişim kanallarını çeşitlendirmiştir. Anlık mesajlaşma, E-posta, çevrimiçi oyunlar, sosyal medya ya da cep telefonları aracılığıyla yapılan sesli, yazılı ve görüntülü iletişim gibi birçok yol siber zorbalığa zemin hazırlamaktadır (Öztürk, 2023). Ancak iletişim her zaman olumlu değildir; bu araçlar kötüye kullanıldığı zaman, siber zorbalık ortaya çıkmaktadır. Siber zorbalık araçları çeşitli kategorilerde sınıflandırılabilir;

E-posta: E-posta kullanarak incitici ya da zarar verici mesajlar, geniş bir kitleye ulaştırılabilmektedir. İşitsel, görsel ve sözlü içerikler de e-posta aracılığı ile iletilir. Hatta bu mesajlar, zincirleme bir şekilde başkalarına da yayılabilmektedir. Örneğin, bir kişiye gönderilen e-posta, bu kişinin adres defterindeki diğer kişilere de iletebilir. Bu nedenle, istenmeyen içerikler hızlı bir şekilde geniş bir kitleye yayılabilmektedir (Bhat, 2008).

Anlık Mesajlaşma: Çeşitli platformlar aracılığıyla gerçekleştirilen eş zamanlı ikili veya çoklu kişilerle yapılan iletişim, günümüzde yaygın bir pratik haline gelmiştir (Willard, 2007). Bu tür iletişim araçları, yaşamın pek çok alanında yer almakta ve geniş bir kitleyi kapsamaktadır. Siber zorbalılar, bu platformları kullanarak hedef aldıkları bireylere aşağılayıcı, tehdit edici ve taciz edici içerikler göndermektedirler (Nuccitelli, 2007).

Telefon: Bu araçlar, sürekli bir şekilde kişiyi taciz etmek, uygunsuz içerikler göndermek amacıyla kullanılmaktadır. Bu içerikler, mağdura zarar vermek ya da incitmek amacı ile geniş kitlelere yayılabilir veya mağdurun izni olmadan fotoğraf ve videolar içermektedir. Ayrıca, cep telefonu aracılığı ile hedefteki bireye tehditkar mesajlar göndermek de mümkündür. Bu tür durumlar, kurbanın özgüvenini zedeleyebilir ve ciddi psikolojik etkiler bırakmaktadır (Bhat, 2008).

Sohbet Odaları: Sohbet odalarında gerçek zamanlı iletişimler genellikle herkese açık bir şekilde gerçekleşir. Ancak, bu tür odalarda özel mesajlaşma seçeneği de bulunmaktadır. Özel sohbet odalarına geçiş yapmak, sosyal dışlanmaya neden olabilir, çünkü bir kişi diğerlerini dışlayarak belirli bir bireyle özel olarak iletişim kurabilir. Bu durum, kişisel bilgilerin kötüye kullanılmasına da olanak tanımaktadır. Ayrıca, sohbet odalarında talkol, tütün ya da uyuşturucu madde kullanımı gibi riskli davranışların sergilenme ihtimali de oldukça yüksektir. Kişiler, kimliklerini anonim tutarak ve zarar veren içerikler göndererek diğerlerine zarar verebilmektedir (İspir ve diğerleri, 2013). Sohbet odalarında avatarlar kullanılabilir ve görüntülü iletişim için gerekli ekipman sağlanmaktadır. Ayrıca, bireyler farklı kimliklerle hesaplar açabilir, mağdurları taciz edebilir, dışlayabilir, alay edebilir ve kişisel bilgileri kötü niyetle kullanabilmektedirler (Bauman, 2014).

Sosyal Paylaşım Siteleri: İki veya daha fazla kişinin etkileşimde bulunmasını, e-posta, anlık mesajlaşma, fotoğraf ve bilgi paylaşımını sağlayan platformlar, bahsedilen özelliklerin birçoğunu içerir ve diğer platformlar gibi siber zorbalık amacıyla kötüye kullanılabilir (Bauman, 2014). Sosyal paylaşım siteleri, hedef kitleye kolayca ulaşılmasını ve etkileşim imkanlarını arttırırken, aynı zamanda kişisel bilgilerin ve özel hayatın paylaşılması konusunda güvenlik endişelerini de beraberinde getirmektedir. Bu tür platformlarda ilişkiler genellikle daha yüzeysel olabilir ve sınırların aşılmasıyla kişisel hayatın gizliliğiyle ilgili sorunlar ortaya çıkmaktadır. Siber zorbalığı kolaylaştırabilirler; izinsiz mesaj gönderme, dedikodu yayma, kişisel fotoğrafları başkalarına gönderme ve tehdit etme gibi zorbalık davranışları sık sık görülmektedir (İğdeli, 2018).

Sosyal Ağ Siteleri: Sosyal ağ siteleri, bireylerin kişisel hesaplar oluşturarak çeşitli paylaşımlarda bulunabilecekleri sanal platformlardır. Bu platformlar, bireylerin başkalarının dış görünüşüne ve sesine yönelik aşağılayıcı, küçük düşürücü davranışlarda bulunabilecekleri bir ortam sağlamaktadır. Özellikle bir kişinin rızası olmaksızın hoşlanmayacağı fotoğraflar, belgeler veya videoların paylaşılması, sosyal ağ sitelerinin insanların özel hayatları konusunda tehdit edici bir etken olarak kullanılmasına neden olabilmektedir (İğdeli, 2018).

Forumlar: Belirli konu başlıkları altında oluşturulan ve bireylerin ilgili konular hakkında bilgi paylaştığı asenkron sanal platformlara forum siteleri denir. Bu

siteler, kullanıcıların takma ad ve şifre kullanarak üye olabileceği bir üyelik sistemi gerektirir. Dolayısıyla, üyeler için konu başlıkları daha geniş bir yelpazede sunulurken, üye olmayanlar için erişim daha sınırlı olabilir. Forumlar, siber zorbalığın gerçekleştiği platformlardan biridir. Siber zorbalar, forumlarda diğer kullanıcıların fikirleriyle alay edebilir, aşağılayıcı yorumlar yapabilir, tehditlerde bulunabilir ve zarar verici içerikler paylaşabilir (İğdeli, 2018).

Bloglar: Bloglar, bir web sitesinde günlük olarak ya da düşüncelerin kronolojik olarak paylaşıldığı platformlardır. Bu platformlar genellikle bireylerin kendi düşüncelerini ifade etmelerine olanak sağlasa da, bazen başkalarını utandırmak, aşağılamak veya saldırmak amacıyla kullanılabilirler. Bloglarda rahatsız edici yorumlarda bulunmak da siber zorbalık olarak kabul edilir. Dolayısıyla, bloglar sadece kişisel düşüncelerin paylaşıldığı yerler olarak değil, aynı zamanda başkalarına zarar vermek için kullanılabilecek potansiyel bir platform olarak da görülmelidir (Bhat, 2008).

Siber zorbalık için yaygın olarak kullanılan araçlar arasında sosyal medya platformları, e-postalar, anlık mesajlaşma uygulamaları, cep telefonları ve çevrimiçi oyunlar bulunmaktadır. Bu araçlar, siber zorbalığın kolayca yapılmasına olanak tanır ve kişilerin anonim bir şekilde başkalarına zarar vermesine imkan sağlar.

Siber Zorbalığın Etkileri

Siber zorbalık, özellikle ergenler arasında yaygın bir sorun haline gelmiştir (Slonje ve Smith, 2008). Bu tür zorbalık, ergenlerin sosyal yaşamını ve duygusal gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir (Raskauskas ve Stoltz, 2007). Zorba ve mağdur olarak dahil olan ergen bireyler için sürecin olumsuz sonuçları olabilir (Nansel ve diğerleri, 2001; O'Moore ve Kirkham, 2001). Zorbalık, bireylerin kendilerine yönelik olumsuz değerlendirmeler yapmalarına ve depresif bir yaşam anlayışına sahip olmalarına neden olabilir (O'Moore ve Kirkham, 2001). Siber zorbalık sürecinde mağdur olan ergen bireyler, depresif duygular yaşayarak okula devam etmeme, okuldan kaçma, hatta okulu terk etme gibi davranışlar sergileyebilirler (Osofsky, 2001). Çevrimiçi ortamın anonimlik özelliği, zorba bireylerin sorumluluk duygularını ve empati kurmalarını engelleyebilir, bu da ergenlerin depresyon, kaygı, üzüntü gibi duygusal sorunlar yaşama riskini artırabilir.

Ergenlerin yaşadıkları sosyal ve duygusal sorunlar, zorbalık davranışlarıyla karşılaşmalarına neden olabilirken, sahip oldukları duygu düzenleme, sosyal beceriler ve benlik saygısı, bu zorbalık süreçlerinin etkisini azaltabilmektedir (Riittakerttu, Frojd ve Marttunen, 2010).

Siber zorbalığın kısa ve uzun vadeli etkileri olduğu bilinmektedir (Kowalski ve Limber, 2013). Çalışmalar, siber zorbalık sürecinin mağdurlar üzerinde stresin yoğun bir şekilde hissedildiğini göstermektedir. Siber zorbalık, anonimlik özelliğinden dolayı geleneksel zorbalığa göre daha kolay gerçekleşebilir, bu da mağdurların çaresiz hissetmelerine yol açabilir. Mağdurların yeterli donanıma sahip olamamaları ve ne yapacaklarını bilememeleri süreci daha da zorlaştırabilir. Bu durum, bireylerin içine kapanmalarına ve arkadaşlık ilişkilerinin etkilenmesine neden olarak daha tehlikeli durumlarla karşılaşmalarına yol açabilmektedir (Hoff ve Mitchell, 2009).

Siber Zorbaların Özellikleri

Siber zorbalık davranışı, sadece mağdur olan kişiyi değil, siber zorbalık davranışı sergileyen kişiyi de etkilemektedir (Eroğlu ve Güler, 2015). Dolayısıyla, siber zorbalık yapan kişilerin bazı belirleyici özellikleri olabilmektedir. Siber zorbalık yapan kişiler incelendiğinde; toplumun dışına itilmiş, duygusal yönlendirmesi zayıf, sosyal çevresinde çok fazla beğeni görmeyen, saldırgan, öfkeli, kaba gibi karakteristik özellikler saptanmaktadır. Bu özelliklere sahip kişilerin okul hayatı da sorunlu geçmektedir. Genellikle ders notları düşük, uyuşturucu madde kullanan ya da kullanma eğilimi olan, ailesiyle ilişkileri düzensiz, intikam alma hissi çok daha fazla olan kişiler, siber zorbalık davranışı göstermeye daha eğilimlidir. Bunun yanı sıra, bu kişiler çok iyi bilgisayar kullanabilmektedir (Yaman, Eroğlu ve Peker, 2011).

Türkiye İstatistik Kurumu'nun bu konuda yaptığı araştırmalar da çalışmalara ışık tutmaktadır. 2021 yılında yapılan "06-15 Yaş Grubu Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanımı ve Medya" araştırmasına göre, bu yaş grubundaki çocukların %82,7'si internet kullanmaktadır. Erkek çocukların internet kullanım oranı %83,9 iken, kız çocuklarının oranı %81,5'tir. Araştırmaya katılan çocukların %98,6'sı hemen her gün veya haftada en az bir defa olmak üzere düzenli olarak internet

kullanmaktadır. %77,7'si ise her gün sosyal medya kullanmakta olup, sosyal medyada geçirdikleri süre yaklaşık 3 saate ulaşmaktadır (www.tuik.gov.tr).

Çocukların daha erken yaşlarda internet ve bilgisayar kullanmaya başlaması, dijital teknolojilere daha kolay uyum sağlayabilmeleri, siber zorbalık davranışlarının da daha küçük yaşlarda görülmeye başlanmasına neden olmaktadır. Yapılan bazı araştırmalarda, siber zorbaların ortak özellikleri çeşitli şartlar çerçevesinde analize tabi tutulmuştur. Bu araştırmalardan bir tanesi, empati duygusu gelişmemiş öğrencilerin siber zorba olma ihtimalinin daha fazla olduğunu ortaya koymuştur (Steffgen vd., 2011).

Siber Zorbalığa Uğrayanların Özellikleri

Siber zorbalık eyleminin belirleyici etkenlerinden biri de siber mağdurlardır. Siber zorbalığa maruz kalan kişilerin sahip olduğu bazı özellikler, onların siber zorbalığa uğrama ihtimallerini artırmaktadır. Genel olarak depresyona eğilimli ve yalnız kişiler, siber zorbalığa uğrayanlar arasında yer almaktadır. Uğradıkları siber zorbalık davranışı, bu eğilimlerini daha da tetiklemektedir. Sosyal anksiyete ve okul fobisi bulunan bu kişilerde ciddi bir özgüven problemi gözlenmektedir. Okul başarıları genellikle düşük olan siber mağdurlar, bilgisayar kullanımı konusunda da oldukça başarısızdır. Siber zorbalık mağduru kişiler, insan ilişkileri yönünden de zayıf olabilmektedirler (Yaman, Eroğlu ve Peker, 2011).

Diğer yandan aşırı korumacı ailelerin çocukları da siber mağdur adaylarıdır (Smith ve Ananiadou, 2003). Yalnız olmayı tercih eden ve uğradığı siber zorbalıkla birlikte bu yalnızlık duygusu artan siber mağdurlar, arkadaş çevreleri tarafından dışlanarak zaman zaman akran zorbalığına maruz kalmaktadır. Bu durum özellikle ergenlik dönemindeki siber mağdurlarda daha sık gözlenmektedir.

Bu davranışa yoğun olarak maruz kalan kişiler, bir süre sonra duydukları endişe ve utanç duygusundan dolayı arkadaşları ile ilişkilerini sonlandırabilmektedirler. İlişkileri gitgide zayıflayan mağdurlar, içine düştükleri yalnızlık sonucunda etraflarındaki insanlardan yardım istemekten çekinmektedirler. Bir kere siber zorbalığa uğrayan bir kişinin, hiç siber zorbalığa uğramayan birine göre yeniden siber zorbalık davranışı ile karşılaşma olasılığı daha fazladır (Anderson, 2012).

Cinsiyetçilik

Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet, Cinsiyetçilik

Cinsiyet, bir bireyin biyolojik özelliklerini belirtir; genellikle kadın ve erkeğe atıfta bulunur. Toplumsal cinsiyet ise biyolojik cinsiyetle ilişkilidir ancak psikolojik ve sosyolojik faktörleri de içerir. Bu kavram, cinsiyet kimliği, toplumsal cinsiyet rolleri ve toplumsal cinsiyet normları gibi unsurları içerir (Deaux, 1985).

Kadınlara yönelik olumsuz tutumlar ve ayrımcılık, toplumsal cinsiyete dayalı olarak ortaya çıkar ve toplumsal cinsiyetçilik olarak adlandırılır (Briffault, 1990). Toplumsal cinsiyetçilik, aynı zamanda bir önyargı türüdür (Glick ve Fiske, 1996). Önyargı, dinî, etnik veya ırksal gibi çeşitli farklılıklara dayanarak bireylere veya gruplara karşı beslenebilir. Ancak sadece belirli bir gruba yönelik olumsuz tutumlar sergilemek de önyargıdır (Allport, 1954). Önyargı, sonradan öğrenilen bir olgudur ve bireye yanlış bir kimlik ve öz değer duygusu kazandırabilir. Yani önyargı, kişiye güçlü ve saygıdeğer hissettirebilir. Ancak önyargıya dayalı davranışlar ayrımcılıktır. Ayrımcılık, sözlü tacizden soykırıma kadar değişebilen bir yelpazede kendini gösterebilir. Bu nedenle toplumsal cinsiyetçilik, önyargıya dayalı ayrımcılığa yol açabilir. Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkek arasındaki farklılıkların vurgulanmasıyla tanımlanır (Hare-Mustin ve Marecek, 1988).

Cinsiyetçilik, cinsiyet eşitsizliğini teşvik eden tutumlar, inançlar ve davranışlar; örgütsel, kurumsal ve kültürel uygulamaları içerir ve bireylerin cinsiyetlerine dayalı olarak değerlendirilmelerini yansıtır (Swim ve Hyers, 2009). Cinsiyetçilik, erkeklerin kadınlara üstünlüğünü savunarak ve kadın-erkek rolleri ve ilişkilerinin nasıl olması gerektiğine dair emirler vererek kendini gösterir (Dardenne, Dumont ve Bollier, 2007). Bu ideolojiler cinsiyet eşitsizliğini ve cinsiyetler arasındaki hiyerarşiyi artırır (Brandt, 2011). Cinsiyetçilik genellikle kadınlara karşı düşmanlık olarak algılanır, ancak kadınlara yönelik olumlu ayrımcılığı ihmal eder. Toplumsal cinsiyetçilik, düşmanca ve koruyucu olmak üzere iki temel tipe ayrılır (Glick ve Fiske, 1996).

Düşmanca cinsiyetçilik

Düşmanca cinsiyetçilik, Allport'un klasik önyargı tanımına benzer nitelikler taşır ve kadınları ekonomik, yasal ve politik rollerde pasif olarak konumlandırmaktadır. Bu tür cinsiyetçilik, yanlış ve katı genellemelere dayanan bir antipati biçimidir (Allport, 1954). Özellikle kadınların, feminist ideolojiyi veya cinsel manipülasyonu kontrol etmeye çalıştığı düşünülen erkeklere karşı açıkça düşmanlık besledikleri bir tutum olarak öne çıkmaktadır (Glick ve Fiske, 1996).

Erkeklerde düşmanca cinsiyetçilik, cinsel saldırganlık eğilimiyle ilişkilendirilir (Masser, Viki ve Power, 2006). Düşmanca cinsiyetçilikle karşılaşmak, toplumsal cinsiyetin adil olmadığı ve erkek olmanın avantajlarını azalttığı algısını doğurur. Erkekler, düşmanca cinsiyetçilikle karşılaştıklarında daha olumsuz duygular yaşarlar. Bu nedenle, düşmanca cinsiyetçiliğe maruz kalan erkeklerin toplu eylemlere katılma olasılığı artar (Becker ve Wright, 2011). Ancak, uzun vadede düşmanca cinsiyetçilikle karşılaşmak, erkeklerin özgüvenini olumsuz yönde etkilemektedir (Dardenne, Dumont ve Bollier, 2007).

Korumacı Cinsiyetçilik

Korumacı cinsiyetçilik, toplumda olumlu algılanan ancak kadınları sınırlı sosyal rollerde gösteren stereotipleri ifade etmektedir. Bu tür cinsiyetçilik, kadınları erkeklerin desteğine ve korunmasına ihtiyaç duyan sıcak ancak zayıf ya da beceriksiz kişiler olarak tasvir eder. Kadınları belirli ve klişeleşmiş rollerle tanımlar ve genellikle duygusal bir bakış açısıyla sunulmaktadır. Ayrıca, genellikle toplum yanlısı veya yakınlık arayan davranışları öne çıkarmaktadır. Bununla birlikte, korumacı cinsiyetçiliğe maruz kalan bireyler, geleneksel kalıplara sıkıştırılır ve erkek egemenliğine tabi tutulur, bu da onlara zarar verir. Korumacı cinsiyetçilik, kaynak sağlayıcısının erkek olduğu ve kadının erkeğe bağımlı olduğu inancını pekiştirir. Bu tür cinsiyetçilik, kadınların erkeklere göre daha zayıf algılanmasına neden olurken, onları ev içi rollerle sınırlamayı rasyonelleştirir (Glick ve Fiske, 1996).

Patronluk iddiasında bulunan davranışlarla ilişkilendirilen korumacı cinsiyetçilik, diğerlerini aşağılayan bir tutumu ifade eder ve patronluk taslayan kişinin üstünlüğünü ve bunun sonucunda karşı tarafın aşağılanmasını ima etmektedir. Bu tutum, erkeğin kadından üstün olduğunu vurgulamaktadır. Korumacı

cinsiyetçilik, iyi niyetli bir tavırla ve yardımsever bir tonla sunulsa da, kadınların bilişsel performansını olumsuz etkileyebilir (Dardenne, Dumont ve Bollier, 2007). Korumacı cinsiyetçiliğe maruz kalmak, cinsiyete özgü sistemleri meşrulaştırır ve kadın olmanın kişisel avantajları olduğu algısını güçlendirmektedir. Bu şekilde, görünüşte olumlu klişeler içeren korumacı cinsiyetçilik, kadınları toplu eylem fikrinden uzaklaştırır ve kadınların cinsiyet eşitsizliğine karşı dirençlerini zayıflatır (Becker ve Wright, 2011).

Cinsiyetçiliğin Demografik Değişkenlerle İlişkisi

Kadınlarda korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik, erken yetişkinlik döneminde nispeten yüksekken, orta yetişkinlikte azalır ve yetişkinliğin sonlarında tekrar artar. Erkeklerde ise düşmanca cinsiyetçilik, erken yetişkinlik döneminde en yüksek seviyededir, orta yetişkinlikte azalır ve yetişkinliğin sonlarında yeniden yükselir. Korumacı cinsiyetçilik ise erkeklerde yaşla birlikte artma eğilimindedir. Ancak, herhangi bir yaş grubunda cinsiyetçilikte zamanla bir artış gözlenmemiştir. Bu bulgular, insanların zamanla daha eşitlikçi bir tutum benimseyebileceğini öne sürmektedir (Hammond ve diğerleri, 2018).

Cinsiyetçiliğe Tepki

Çoğu kadın, cinsiyetçi ifadelerin sakıncalı ve önyargılı olduğunu düşünse de, bu tür ifadelere karşı yanıt verme özgürlüğüne sahip olmamaktadır. Kadınlar, risk almamaya ve nazik yanıtlar vermeye eğilimlidirler. Özellikle diğer kadınlarla bir araya geldiklerinde, cinsiyetçi ifadelerle daha az tepki gösterme eğilimindedirler, ve bu eğilim sorumlulukların paylaşılmasıyla ilişkilendirilebilir gibi görünmektedir. En güçlü yanıtları genellikle aktivist kadınlar vermektedir. Bu bağlamda, feminist kimlik, cinsiyetçiliğe karşı aktif bir tavır sergilemekle ilişkilendirilir (Swim ve Hyers, 1999).

Feminist olarak tanımlanan kadınlar genellikle cinsiyetçiliğe daha güçlü tepkiler verirler. Ayrıca, cinsiyetçiliğe karşı tepki gösterme eğilimi, kadınların kendilerini feminist olarak tanımlamasına yol açabilmektedir. Cinsiyetçilikle yüzleşme durumunda, cinsiyetçiliğe maruz bırakan kişinin özellikleri de önemlidir. Kişinin tanındık olması ve sosyal statüsü, kadınların verdiği tepkileri etkilemektedir. Cinsiyetçilikle yüzleşme, failin tanındık olması ve sosyal statüsünün eşit olması durumunda artmaktadır. Ancak, daha yüksek sosyal statüye sahip failerle

yüzleşmek, kadınların iş kaybetme gibi önemli zorluklarla karşılaşmalarına neden olabilir ve cinsiyetçi bir ortamda çalışmak zorunda kalabilmektedir (Ayres ve ark., 2009).

Kadınlar, cinsiyetçi ifadelerle maruz kaldıklarında pasif kalmama eğilimindedir, bu durum toplumsal baskılarla mücadele etmektedir. Cinsiyetçiliğe meydan okuma isteği ile doğrudan yanıt verme arasında denge kurmaya çalışmaktadırlar. Bununla birlikte, cinsiyetçi davranışlarla yüzleşmenin maliyeti hakkındaki endişeler, toplum içinde şikayette bulunmayı cesaret gerektiren bir adım olarak algılanmaktadır. Özellikle erkeklerin çoğunlukta olduğu ortamlarda cinsiyetçilikle karşılaşmak, kadınlarda daha fazla tepkisel davranışa ve uyum sorunlarına yol açabilmektedir (Swim ve Hyers, 1999; Lawson, 2020).

Cinsiyetçilikle ilgili bir temel sorun, toplumda erkeklerin genellikle kadınlardan daha yüksek statülü roller üstlenme eğiliminde olmalarıdır. Statü ve otorite hiyerarşilerinde yüksek statülü roller üstlenen bireylerden genellikle daha baskın ve bağımsız davranışlar beklenirken, düşük statülü roller üstlenen bireylerden daha fazla uyumlu ve boyun eğici davranışlar beklenir. Bu sebeple, günlük hayatta, özellikle erkeklerin daha yüksek statülü rolleri üstlenmesi nedeniyle, kadınlarla erkekler arasında kendini ifade etme ve tepki verme açısından önemli farklılıklar gözlemlenebilir (Eagly ve Chhvala, 1986).

Cinsiyetçiliğe tepki, kadınların cinsiyetçilik farkındalık seviyesiyle yakından ilişkilidir. Kadınlar, cinsiyetçilik farkındalığı düşük olduğunda, mevcut cinsiyet sistemiyle uyumlu olma eğilimindedirler ve hatta onu meşrulaştırabilirler. Ancak, cinsiyetçiliğe karşı farkındalığı olan kadınlar, cinsiyetçi davranış ve tutumlara kişisel olarak doğrudan karşı gelebilir, cinsiyetçilikle yüzleşebilir ve hatta toplu eylemlerde bulunabilirler (Sakallı, 2021).

'Toplumsal cinsiyet rollerinin kabulü ve cinsiyetçilikten habersiz olma' gibi çeşitli tepkiler, içselleştirilmiş cinsiyetçilik olarak tanımlanmaktadır. İçselleştirilmiş cinsiyetçilik, bireyin kendini nesneleştirme ve edilgenlikle ilişkilendirilirken, aynı zamanda kadın düşmanlığını, kadınların değersizleştirilmesini, kadınlara güvensizliği ve erkek üstünlüğüne olan inancı desteklemektedir (Szymanski ve diğerleri, 2009). Geleneksel cinsiyet rollerini benimseyen kadınlar, ilişkinin bitmesinden korkma,

intikam alma beklentisi, kötü hissetme veya enerjilerini boşa harcama gibi nedenlerle cinsiyetçiliğe sessiz kalabilirler. Bu motivasyon, çatışmadan kaçınma arzusundan kaynaklanmaktadır. Sonuç olarak, kadınlar isteklerini ve sorunlarını ifade etme yeteneğinden yoksun kalabilir ve kendilerini susturabilirler (Swim ve diğerleri, 2010; Hyers, 2007).

Kadınlar, cinsiyetçilikle başa çıkma konusunda başvurabilecekleri bir diğer strateji olan faille yüzleşme yolunu tercih etmektedirler (Kaiser ve Miller, 2004). Cinsiyetçilik ile yüzleşme, sadece sözlü tepkilerle sınırlı kalmayıp, şaşkınlık ifade etme, eleştirme, alay etme, espri yapma ve iğneleme gibi sözlü olmayan tepkileri de içermektedir (Swim ve Hyers, 1999). Cinsiyetçilik farkındalığına sahip olan bazı kadınlar, kolektif harekete katılmayı tercih etmektedirler. Kolektif hareket, dezavantajlı grupların eşitsizlikle mücadele etmek için bir araya gelme çabasıdır (Wright ve diğerleri, 1990). Cinsiyet eşitsizliğini azaltmanın en etkili yollarından biri, yine kolektif kadın hareketleridir. Kadın hareketlerinin bir sonucu olarak eşitsizlik azalmakta ve politik baskı oluşturarak değişim için gerekli zemin oluşturulmaktadır (Radke ve diğerleri, 2016).

Cinsiyetçiliğin Etkileri

Kadınlar, sık sık haftada bir ya da iki kez kendilerini rahatsız eden cinsiyetçi zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Geleneksel cinsiyet rolleri, cinsel nesneleştirme, önyargılar, aşağılayıcı davranışlar ve yorumlar gibi etkenler, bu cinsiyetçi zorlukların belirleyici özelliklerini oluşturur. Kadınlar, bu tür önyargılarla daha sık yüzleşirler. Günlük cinsiyetçilik, kadınlar için önemli psikolojik sonuçlara yol açar. Cinsiyetçiliğe maruz kalmak, kadınların rahatlığını etkiler ve önemli bir öfke kaynağı olabilir. Cinsiyetçiliğe maruz kalmanın, hem erkekler hem de kadınlar için, ancak özellikle kadınlar için depresyon, düşük özsaygı ve düşük sosyal kabul algısı ile ilişkilendirildiği belirtilmektedir. Cinsiyetçi olaylarla karşılaşma, psikolojik stresle bağlantılıdır (Szymanski ve diğerleri, 2009).

Kadınlar ve erkekler arasındaki fark, cinsel nesneleştirme deneyiminde net bir şekilde görülmektedir. Bu durum, erkeklerin cinsel nesneleştirmeye nadiren karşılaşırken, kadınların bu tür deneyimleri oldukça yaygın olarak yaşamalarından kaynaklanmaktadır (Swim ve diğerleri, 2001). Bu durum, kadınların depresyon

düzeylerini ve genel refahlarını tehdit etmektedir (Fredrickson ve Roberts, 1997). Birçok kadın, toplumun kadınları nesneleştiren kültürünü içselleştirmiştir. Bu nedenle, sürekli olarak bedenlerinin görünüşünü kontrol etmektedirler ve bu durumun bilinç akışında bozulmalara neden olduğu görülmektedir. Sürekli olarak beden değerlendirilmesi, duygu, motivasyon ve dikkat süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Kadın bedeni, kamusal alanlarda sürekli olarak değerlendirilmektedir. Kadınlar, bu tür ortamlarda bulunduklarında kendilerini güçlendiren önlemler almakta ve stratejiler geliştirmektedirler. Kadınların nesneleştirilmesi, onların refahını azaltmakta ve potansiyellerini kısıtlamaktadır (Fredrickson ve Roberts, 1997).

Cinsel Nesneleştirme

Vücut artık kültürel bir oluşum olarak tanınmakta olup, aynı zamanda bazı intra-vücut sistemler ve fonksiyonlara sahip bir anatomik yapıdır. Bir bedeni, kültürel ve sosyal bağlamından bağımsız olarak düşünmek güçtür (Bartky, 1990). Bir bireyin değeri, fiziksel çekiciliğine ve sosyal güzellik standartlarına ne kadar uyduğuna indirgendiğinde, cinsel nesneleştirme kavramından bahsedilebilir (APA, 2007; Bartky, 1990; Fredrickson ve Roberts, 1997). Cinselleşme ile cinsel nesneleştirme arasındaki bağlantı, bazı bilişsel çalışmalar tarafından test edilmiştir. İnsan beyninin bir nesneyi analitik olarak işlediği bulgusu elde edilmiş, insan yüzleri ve bedenlerinin ise daha bütünsel bir şekilde işlendiği gözlemlenmiştir. Ancak cinselleştirilmiş bedenlerde bu durum değişmektedir. Bir bedeni cinselleştirdiğimizde, onu daha analitik bir şekilde işleriz, sanki bir nesne gibi. Bu durum, nesneleştirme sürecini anlamamıza katkı sağlamaktadır. Cinselleştirilmiş kadınlar daha kolay bir şekilde nesne benzeri kavramlarla ilişkilendirilir ve analitik olarak işlenirler. Bu durum aynı zamanda bir tür insanlık dışılaştırma olarak da değerlendirilebilir (Bernard, Cogoni ve Carnaghi, 2020).

Kadınlar, erkeklere kıyasla cinsel nesneleştirmeye daha fazla maruz kalma eğilimindedir (Swim ve diğerleri, 2001). Bunun temel nedenlerinden biri, özellikle erkek egemenliğini destekleyen ve pekiştiren bir sistem olmasıdır ve bu sistem erkekleri ödüllendirir (Gervais ve diğerleri, 2019). Cinsel nesneleştirme, kadınların cinsiyetlerinden dolayı yaşamlarında karşılaştıkları birçok baskı türünden biridir. Modern toplum, beden üzerinde güce sahiptir. Bedenlerimiz, sürekli mekansal ve

zamansal olarak gözetim altındadır. Foucault (1977), bedenlerimiz üzerindeki gücün gözetim gözünü "dizginlenmiş beden" terimini kullanarak tanımlar. Bu göz içselleştirildiği için, dışsal bir güç odaklanması veya gözetimi olmadığında bile içsel bir öz-gözetim mevcuttur.

Kadın bedeni, erkek bedenine kıyasla daha fazla incelemeye tabidir. Örneğin, kadın bedeni, çağdaş toplumun standartlarına uyduğu sürece güzel kabul edilir. Kadınlar söz konusu olduğunda, sadece bedenleri değil, aynı zamanda yüzleri ve hatta yüz ifadeleri bile güzellik normlarına tabidir. Duygu ifade eden bir yüzde kırışıklıklar kabul edilemez. Bu nedenle, kadınlar sadece iki seçeneğe sahiptir: kırışıklıkları önlemek için güçlü duygularını gizlemeli veya bazı kozmetik işlemleri kullanmalıdır (Bartky, 1990). Bu durumda, kadınların kırışıklıklarının yanı sıra duyguları da gizlenmeye çalışılmaktadır.

Kadınların erkeklere kıyasla daha fazla cinsel nesneleştirilmesinin başka bir nedeni, adet döngüsü ve doğurganlık gibi kadın bedeninin özelliklerinden kaynaklanabilir. Bu özellikler, kadınları doğaya daha yakın bir konuma getirir. Doğal döngülerden etkilenen kadın bedeni, bir hayvan gibi aşağılanır ve egemenlik altına alınır. Doğal olan, özellikle modern toplumda erkekleri korkutur (Roberts ve diğerleri, 2002). Özellikle adet döneminde, tüm doğallık ortaya çıkar. Doğal semboller, kan ve kötü koku yoluyla taşınır. Bu korkulan doğallık, modern toplumda kadınlara bazı sosyal, pratik ve cinsel kısıtlamalar getirir. Bu süre zarfında kadınlar kirli olarak kabul edildiğinden, kadınlara yiyecek servisinden yasaklanmaktan, kadınların bedenlerine dokunmamakla cezalandırılmaya kadar çeşitli ritüeller uygulanır. Dahası, adet dönemi reklamlarda çözülmesi gereken bir kriz olarak tasvir edilir (Türkiye'nin Reklamları, 2019).

Ergen kızlar hijyenik pedlerini gizlerler. Birbirlerinin sırtını kontrol eder veya ped istemek için 'gizli' işaret dili kullanırlar, çünkü birinin duyabileceğinden endişe ederler. Beyaz pantolonlarla bir günü sızıntısız geçirmek bir başarıdır çünkü beyaz giymek temizlik işareti olarak kabul edilir. Utanç, adet döneminde en baskın duygudur. Bu, kendi beden utancını gizlemek ve diğerlerini utandırmamak için yapılır. Bastırılması gereken bir kötü koku vardır. Utanç, parfüm aracılığıyla bastırılmaya çalışılır. Toplum kadınları doğadan uzaklaştırmak için olağanüstü çaba sarfederken, kadınlar artık bu çabalardan kurtulamaz ve bedenlerini gizlemeyi tercih

ederler. Kadınlar, sadece doğal bedenlerini veya vücut döngülerini değil, onları hatırlatan her şeyi gizlemeye eğilimlidir. Bir deneyde, çantalarından tamponları düşen kadınların, saç tokaları düşen kadınlardan daha az takdir edildiği, daha fazla nesneleştirildiği ve daha fazla kaçınıldığı keşfedildi (Roberts ve diğerleri, 2002). Bu nedenle, şu soru akla gelebilir: Nesneleştirme, doğallıktan kaynaklanan iğrenme ve ölümsüzlük dürtülerinden kaçmanın bir yolu olarak mı değerlendirilebilir? (Roberts ve diğerleri, 2002).

Kadın bedeninin nesneleştirilmesi ve diğer insanların bakışlarına sunulması, istenmeyen cinsel yaklaşımlardan cinsel şiddete kadar çeşitli cinselleştirmelere yol açabilir. Şiddet ile nesneleştirme arasındaki ilişkiyi açıklamak için, mentalizasyon teorisi bir açıklama sunabilir (Bernard, Cogoni ve Carnaghi, 2020).

Mentalizasyon, bir kişinin zihinsel ve duygusal durumunu değerlendirerek davranışlarını tahmin etme yeteneğidir (Allen, Fonagy ve Bateman, 2008). Bilişsel teknikler kullanılarak yapılan bir çalışmaya göre, cinsiyetçi inançlara sahip olan erkekler, cinselleştirdikleri kadınları daha az mentalize etme eğilimindedir (Cikara, Eberhardt ve Fiske, 2011). Birini zihinsel olarak görememek, erkeklerin kadınların düşüncelerini ve duygularını anlamalarını engelleyebilir. Empatinin olmadığı bir durum da vardır. Bu durum, erkeklere kadınların nesneler gibi acı hissetmediklerini varsayarak kadınlara karşı şiddeti meşrulaştırabilir. Türkiye'deki ev içi şiddet üzerine yapılan araştırmalara göre, Türk kadınların %36'sı hayatlarının belirli bir noktasında fiziksel saldırıya maruz kaldıklarını iddia etmektedir. Cinsel saldırıların hedefi olan kadınlar da dahil edildiğinde, bu oran %38'e yükselmektedir. Aynı çalışmada, evlilikte, kadının giyimine müdahale etmenin kadının bedenine erkeklerin yorumu olarak %34 oranında saptandığı belirlenmiştir. Bu eylemler duygusal şiddet olarak sınıflandırılmıştır (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Araştırmaları Enstitüsü, 2014). Türkiye'deki göreceli şiddet verileri, Türkiye'deki cinsel nesneleştirmenin korkunç boyutlarını da gösterebilir.

Kashack (1992)'e göre, kızlar büyüdüklerinde daha fazla dış çekicilikleri için seçilme konusunda stres yaşarlar çünkü erkeklere kıyasla görünüşleri için daha çok övgü alırlar. Buna karşılık, erkeklerin stresinin büyük ölçüde önceki başarılarından kaynaklandığı iddia edilmektedir. Bu, cinsiyet farklarının sosyal etkileşimler ve sosyalleşme süreçlerinde meydana geldiği gerçeğinden kaynaklanabilir. Kızlar ve

erkekler, hayatlarındaki önemli diğer kişilerin (ebeveynler, akrabalar ve öğretmenler) rehberliğinde sosyalleşirler. Babayla sosyalleşme yoluyla, kızlar erken yaşta erkek egemen norm ve tutumlarının içselleştirilmesini geliştirebilirler. Kızlar, babalarına göre güzel göründükleri noktaya kadar övülürler. Kızlar bunu ardından kardeşlerinden aldıkları övgülerle genelleştirebilirler. Ve bir kadının toplumsallaşma algısında, erkeklere çekici görüldüğü sürece kabul edilebilir olduğu hissi, bu tür övgülerle birlikte bir kadının ilk adımlarından biri haline gelir (Kashack, 1992). Bebeklerle yapılan çalışmalar da erkek ve kadın cinsiyetleri arasındaki sosyalleşme kökenleri hakkında bilgi sağlayabilir. Kadınların erkeklerden daha sevimli olmaları beklenir. Bir çalışmada, üniversite öğrencilerine daha önce başka bir grup katılımcı tarafından belirlenen sevimlilik seviyelerine sahip bebeklerin resimleri gösterilmiş ve bebekleri erkek veya kız olarak atamaları istenmiştir. Daha yüksek seviyede sevimlilik düzeyine sahip bebeklerin genellikle kadın cinsiyeti olarak atanmış olduğu görülmüştür (Hildebrandt ve Fitzgerald, 1983).

Cinsel Nesneleştirme'nin Sonuçları

Kadınlar, açık cinsiyetçilikte görünür ayrımcılıkla karşılaşıldığı gibi, eşitsiz ve zararlı uygulamalarla karşılaşıldığı ancak doğrudan algılanamayan gizli cinsiyetçilikle de günlük olarak karşılaşır (Swim ve Cohen, 1997). Bir çalışmada, kadınlardan günlük günlüklerinde herhangi bir cinsiyetçilik olayını belgelemeleri istendiğinde, bu olayların genellikle küçük düşürücü davranışlar, cinsel nesneleştirme ve geleneksel cinsiyet rollerine karşı önyargılar içerdiği belirlenmiştir. Cinsiyetçiliğe en yaygın tepkinin öfke olduğu kaydedilmiştir. Cinsiyetçi eylemlerden sonra, kadınlar genellikle öfkelerini işlemek için yalnız bırakılmaktadır (Swim ve diğerleri, 2001).

Ayrıca, cinsiyetçilik depresyon ve düşük özsaygıda artışa neden olmaktadır (Swim ve diğerleri, 2001, Kira, Hanaa ve Bujold-Bugeaud, 2015). Cinsiyete dayalı ayrımcılık, erkekleri daha büyük riskler almaya, statülerini iyileştirmek için stres yaşamaya ve sorunlarını dışa vurmaya teşvik ederken, kadınlarda sağlık sorunlarına ve düşük özsaygıya yol açan bir gerilim yaratır. Kadınların stres altında olduğunda, psikolojik destek sağlayan içsel ve dışsal kaynaklarına ilişkin algıları, böyle düşük özsaygıdan önemli ölçüde etkilenebilir (Kira, Hanaa ve Bujold-Bugeaud, 2015). Ayrıca, son yaşanan cinsiyetçi deneyimlerin, kadınların psikolojik sıkıntı düzeyini

belirlemede bir öngörücü olarak hizmet ettiği keşfedilmiştir (Moradi ve Subich, 2002).

Kadınlara yönelik cinsel nesneleştirmenin en yaygın örneklerinden biri, erkekler tarafından bir kadının vücudu ve parçalarının görsel bir incelemesi olan nesneleştirici bakıştır. Nesneleştirici bakışlar, kadınları rahatsız ederek onları etkisiz kılar ve akışlarını bozar, bu nedenle kadınlar daha az performans gösterirler. Çalışmalar, nesneleştirici bakışları içselleştiren kadınların matematikte ve dikkat dağıtıcılarla başa çıkmayı değerlendiren Stroop gibi testlerde kötü performans gösterdiklerini göstermiştir (Fredrickson ve diğerleri, 1998; Gervais, Vescio ve Allen, 2011; Quinn ve diğerleri, 2006). Türkiye'de yapılan bir çalışmaya göre, kendi bakışlar kadınları, erkek ve kadın bakışlarından daha fazla öznel nesneleştirme hissi yaşatırken, erkek ve kadın bakışları negatif ruh hali açısından kendi bakışlarından daha etkilidir (Yılmaz & Bozo, 2019). Ataerkillik kadınlarda utanç ve kaygı uyandırır. Kültürün yaşam sistemini içselleştirmek, bazen bu negatif psikolojik sonuçlardan kurtulmanın tek yoludur (Yılmaz, 2017).

Cinsel Nesneleştirme olarak Travmatik Deneyim

Cinsel nesneleştirme, cinsiyet eşitsizliği ortamında teşvik edilir. Literatüre göre, cinsiyet ayrımcılığı kimlik travması olarak ele alınabilir (Kira, Hanaa ve Bujold-Bugeaud, 2015). Bu travmalar, tip 3 travmalar olarak da bilinir ve bireyin doğumundan beri kimlikleri nedeniyle yaşadıkları tüm ayrımcılığı vurgular. Tip 1 travmalarda gördüğümüz gibi tek bir olayın aksine veya tip 2 travmalarda gördüğümüz gibi geçmiş ve sonuçlanmış bir senaryonun aksine, daha kümülatif ve sürekli bir travmayla ilişkilidir. Dahası, bu tür sürekli süreçler bireyin bunu içselleştirmesine neden olur, kendilerini suçlamalarına ve öz kavramlarını olumsuz etkilemelerine yol açar. Dahası, bu tür travmalarda, kadınlar aile üyeleri ve eşler gibi yakın çevrelerinden gelen cinsel ayrımcılıkla da travmatize olabilirler. Bu ayrımcılık, diğer türlerdeki travmalardan çok daha fazla negatif etkiye sahip olacaktır. Bir araştırmada, ihanet travmalarının diğer travma türlerinden daha yüksek oranda fiziksel hastalık, disosiyasyon, kaygı ve depresyonla ilişkilendirildiği bulunmuştur (Freyd, Klest ve Allard, 2005).

Kişilerarası Duyarlılık

Sosyal bir varlık olan birey, çevresini saran ortamda sözlü ve sözsüz birçok sosyal mesaja maruz kalmaktadır. Bireyin bu mesaj ve uyaranları nasıl yorumladığı farklı bilimsel disiplinlerin araştırdığı bir konudur. Kişilerarası duyarlılık bu bağlamda karşımıza çıkan bir kavramdır. Kişilerarası duyarlılık başka bireyleri doğru bir şekilde algılamayı ve çıkarsamayı, kişiler arası ilişkilerde uygun davranışlarda bulunmayı kapsayan geniş bir yapı ve önemli bir kavram olarak açıklanabilir (Bernieri, 2001). Alanyazında bu kavramın uzlaşılan bir tanımının olmadığı ifade edilmektedir (Tabak ve diğerleri, 2022). Genel anlamda ele alındığında örneğin Snodgrass (1992), kişilerarası duyarlılığın, algı ve tepkilerin bazı tespit edilmemiş kombinasyonlarından kaynaklandığını ileri sürmüştür. Bir bireyin düşünce ve duygularını açık bir şekilde ifade etmesi ve karşısındaki bireyin bu düşünce ve duyguları açık bir şekilde algılamasını da içerdiğini belirtmektedir. Benzer şekilde Bernieri (2001) de kişilerarası duyarlılığın tepkisellik, bilgi ve davranış ifadesi alanlarını kapsadığını vurgulamaktadır.

Kişilerarası duyarlılık iletişim var olduğu müddetçe kendiliğinden devam edecek bir süreçtir. Kişilerarası duyarlılık bireyin diğer bireylerle iletişime geçmesiyle, başka bir iletişimi gözlemlemesiyle ve kendi deneyimleri üzerine içsel düşünceleriyle meydana gelmektedir (Hall ve Bernieri, 2001). Kavramın, diğer bireylerin ihtiyaçları ve duygularının farkında olmak ile kolaylıkla incinme kapasitesine sahip olmak şeklinde iki bileşeni bulunmaktadır (Aydın ve Hiçdurmaz, 2016; Marin ve Miller, 2013) Bahsi geçen bileşenin kaybetme korkusu ve ayrılma kaygısıyla bireyin her türlü ilişkiden kendini geri çekmesine de neden olabileceği ifade edilmiştir (Boyce, ve Mason, 1996). Hall, Murphy ve Mast (2006), kavramın operasyonel tanımını “sözsüz ipuçlarının anlamını yorumlama doğruluğu veya çıkarım yapmada doğruluk” olarak yapmıştır.

Kişilerarası duyarlılık her bireyde belli düzeyde olması gereken bir özellik olarak kabul edilmektedir (Aydın ve Hiçdurmaz, 2016; Nowicki ve Duke 1994). Alanyazında, daha çok olumsuz anlamda, bireyin diğer bireylerin düşüncelerine, duygularına, davranışlarına yersiz ve aşırı bir farkındalık ile duyarlılık halini ifade etmektedir (Erözkan, 2005; Marin ve Miller, 2013). Boyce ve Parker (1989) ise kişilerarası duyarlılığın, bireyin kişilerarası ilişkilerde, önemsenip değer verilmediği

ya da kendisine kötü davranıldığı gibi negatif sosyal değerlendirmelere yol açan bir durum olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte söz konusu aşırı ve yanlış farkındalığın, bireylerde fonksiyonel olmayan inançlara dönüştüğü vurgulanmıştır (Boyce ve Mason, 1996; Marin ve Miller, 2013; Vidyanidhi ve Sudhir, 2009). Bireyin bahsi geçen fonksiyonel olmayan inançları ve negatif algısı kişilerarası ilişkilerde reddedilmeye duyarlılık geliştirmesine sebep olabilir (Boyce ve diğ., 1991).

Belirli inançlar ve duyarlılıklar, bireyleri ilişkilerden ve atılğan davranışlardan uzaklaştırabilir ve eleştirilmeye ya da reddedilmeye karşı aşırı hassas hale getirebilir (Boyce ve Parker, 1989). Son yıllarda, bu kavramın kişilerarası reddedilme duyarlılığı olarak adlandırıldığı gözlemlenmektedir (Butler, Doherty ve Potter, 2007; Khoshkam ve diğerleri, 2012).

Bu noktada Harb ve diğ. (2002) anlam karmaşasından kurtulmak, aynı zamanda bireyin duyduğu rahatsızlık ve korkuyu daha iyi tanımlamak adına kişilerarası duyarlılığı -kişilerarası- reddedilme duyarlılığı olarak ele almışlardır. Alanyazında, tam bir görüş birliği olmamakla birlikte, iki kavramın farklı olduğu ve kişilerarası duyarlılığın reddedilme duyarlılığını içerdiği ifade edilmektedir (Ağır, 2019; Marin ve Miller 2013). Reddedilme duyarlılığı reddedilmeyi endişeyle bekleme, hızlı bir şekilde reddedilme ve algılamaya aşırı tepki göstermek olarak tanımlanmaktadır (Downey ve diğ., 1994).

Kişilerarası duyarlılık ise, önemsenmediğine ve kendisine kötü davranıldığı düşüncelerine inanma, bireyleri hatalı yorumlama, atılğan olmayan davranışlar sergileme, kaçınma, diğerlerinden gelen mesajlara fazla dikkat hali ve reddedilmeye yönelik hassasiyet ile karakterize edilmektedir (Boyce ve Parker, 1989). Her iki kavramda da başkaları tarafından reddedilme ve bu reddedilmeye yönelik ipuçlarına dikkat söz konusudur (Downey ve Feldman, 1996). Marin ve Miller (2013) ise reddedilme duyarlılığının kişilerarası duyarlılığın bilişsel ve duygusal boyutunu yansıttığını iddia etmiştir. Kişilerarası duyarlılık aynı zamanda sosyal anksiyete ile de benzerlik göstermektedir. Ancak sosyal anksiyetede sosyal ortam önemli bir etkenken, kişilerarası duyarlılıkta ayrılık kaygısı, kişilerarası bağımlılık ve farkındalık, bireyin kendilik değeri gibi daha çok bireyler arası ilişkiler önemli etkenlerdir (Vidyanidhi ve Sudhir, 2009).

Kişilerarası duyarlılık düzeyi yüksek bireyler öncelikle diğer bireylerden ya da çevreden gelecek sözlü ve sözsüz her türlü mesajı karşı tetiktedirler (Boyce ve Parker, 1989). Bu bireyler için diğer bireylerin her türlü iletişim şekilleri, duyguları, düşünceleri ve davranış biçimleri çok önemlidir (Erözkan, 2004). Kişilerarası ilişkilerle oldukça meşguldürler ve bir eleştiri, eleştirildiğine dair algı ya da gerçek bir eleştiriye karşı da oldukça hassastırlar. Sosyal kaçınma bu bireylerin karakteristik özelliklerinden biridir (Boyce ve Parker, 1989). Sahip oldukları işlevsel olmayan inançları sebebiyle kendilerini yetersiz ve değersiz görürler (Downey ve diğ., 1998). Reddedilme ve diğerleri tarafından önemsenmeme gibi işlevsel olmayan inançları, onları sosyal etkileşimden uzaklaştırır ve sosyal etkileşimden kaçındırır (Boyce ve Parker, 1989; Downey ve diğ., 1998; Marin ve Miller, 2013).

Kaçınmadıklarında ise yine reddedilme, eleştirilme gibi korkularından dolayı girdikleri sosyal etkileşimlerde bu korkuların gerçekleşmesini önlemek adına itiraz etmeme, istemedikleri bir şey olsa bile yine de yapma gibi davranışları sergileyerek diğerlerine uyma ve \ veya ortama uyma çabası içine girebilirler (Boyce ve Parker, 1989). Kişilerarası duyarlılığı yüksek bireyler, diğerleri için kırıncı olmayan ya da ciddi anlamda sorun yaratmayan durumlarda bile hassastırlar (Erözkan, 2004). Küçük, çözümü zor olmayan, olağan sorunları içinden çıkılması zor bir hale getirip ilişkilerinde krizlere sebep olabilirler (Boyce ve Mason, 1996; Erözkan, 2004). Öte yandan yüksek kişilerarası duyarlılığa sahip bireyler, diğerleriyle nasıl anlaşabileceğini bilen, onlarla doğru ilişkiyi kurabilen, karşısındaki bireylerin özellikleri ve eğilimlerini daha doğru tespit edebilen bireyler olarak nitelendirilmektedir (Hall ve Bernieri, 2001). Kişilerarası duyarlılığı yüksek bireylerin daha iyi klinisyen (Rosenthal ve diğ., 1979) oldukları ve daha tatmin edici evliliklerinin (Noller ve Feeney, 1994) olduğu bulgulanmıştır (Carney ve Harrigan, 2003). Bernieri (2001), kişilerarası duyarlılığın belirli bir düzeyde yüksek olmasının bireylerin doğru ve yerinde karar vermelerinde etkili olduğunu da belirtmiştir.

Kişilerarası Duyarlılığın Yapısı ve Bileşenleri

Riggio ve Riggio (2001) kişilerarası duyarlılığı geniş bir kavram olduğunu ifade etmişler ve bunu sosyal duyarlılık ile duygusal duyarlılık olarak ikiye ayırmışlardır. Sosyal duyarlılık duygular, motivasyon, kişilik ve sosyal roller gibi faktörleri içeren, diğerlerine yönelik farkındalık ve dikkati, sosyal durumları

okumayı, diğerlerinin duygu, düşünce, kişiliklerini yargılama becerisi gerektiren bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Carney ve Harrigan, 2003; Riggio ve Riggio, 2001; Lopes ve diğ., 2005). Duygusal duyarlılık ise duyguyla ilgili sözel olmayan ipuçlarını doğru yorumlamayı ve çıkarsamayı gerektiren bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Carney ve Harrigan, 2003). Öte yandan Downey ve diğ. (1994) kişilerarası duyarlılığı, bilişsel / duygusal ve davranışsal bileşenlere ayırmıştır.

Bilişsel / duygusal duyarlılık olumsuz sosyal değerlendirmelere karşı tetikte olma ve duyarlılık hali olarak tanımlanırken, davranışsal duyarlılık ise olumsuz sosyal değerlendirmeleri en aza indirebilmek için uyma ve engelleme gibi savunmacı duruş olarak tanımlanmaktadır (Downey ve diğ., 1994; Marin ve Miller, 2013). Bilişsel / duygusal duyarlılık Downey ve diğ.'nın (1994) reddedilme duyarlılığı kavramsallaştırmasına karşılık gelmektedir. Marin ve Miller (2013) kişilerarası duyarlılığı bilişsel / duygusal ve davranışsal bileşenlere ek olarak motivasyonel bileşen ile birlikte ele almıştır. Bu bağlamda, motivasyonel bileşen korku (sosyal anksiyete ve utangaçlık) ve korku eğilimini (içedönüklük), davranışsal bileşen kaçınma, çekingenlik ve itaat etmeyi, bilişsel / duygusal bileşen ise reddetme duyarlılığını içermektedir (Marin ve Miller, 2013).

Kişilerarası Duyarlılığın Gelişimi

Kişilerarası duyarlılık alanyazında çoğunlukla bir kişilik yapısı olarak ele alınmaktadır (Boyce ve Parker, 1989; Carney ve Harrigan, 2003; Marin ve Miller, 2013). Marin ve Miller (2013), kişilerarası duyarlılığı sabit bir kişilik yapısı olarak olumsuz sosyal değerlendirmeler hakkında devamlı kaygı şeklinde tanımlamıştır. Öte yandan kişilerarası duyarlılığın bir kişilik yapısı olmadığını savunan araştırmacılar da vardır. Bu doğrultuda Snodgrass (1985), kişilerarası duyarlılığın kişilik özelliği ya da beceri sayılabilecek kadar tutarlı olmadığını, bireyler arasında bile büyük farklılıkları içerdiğini, dolayısıyla öncelikle sosyal bağlamdan etkilenmesi gerektiğini savunmuştur. Benzer şekilde, Decety ve Batson (2007) kişilerarası duyarlılığı sosyal etkileşim anlamında, kişiliğin ve durumsal faktörlerin etkileşiminden oluştuğu şeklinde ele almıştır.

Kişilerarası duyarlılık bu tezde bir kişilik özelliği olarak ele alınmaktadır. Kişilerarası duyarlılığı açıklayan kuramsal yaklaşımlarda daha çok doğru algılama,

doğru ve yerinde cevaplar üretme gibi yapıların üzerinde durulduğu görülmektedir (Murphy ve Hall, 2011). Ancak kişilerarası duyarlılığın bazı bireylerde neden aşırı olduğuyla ve temel gelişimsel süreçleriyle ilgili alanyazında yeterli çalışmanın olmadığı görülmektedir (Erol, 2020). Bazı çalışmalarda reddedilme duyarlılığının kişilerarası duyarlılık yerine de kullanıldığına rastlanmaktadır (Erözkan, 2004). Dolayısıyla bu tezde kişilerarası duyarlılığın aşırı olması üzerinde durulan çalışmalar reddedilme duyarlılığı kapsamında da ele alınmaktadır.

Başkalarını doğru anlayabilme ve yorumlayabilme yeteneği, psikolojide sıklıkla ele alınan bir konu olmakla birlikte, özellikle zekâ ile ilişkilendirilmektedir (Murphy ve Hall, 2011). Bu bağlamda kişilerarası duyarlılığın özellikle bireyin davranışlarını anlayabilme ve diğer bireylerle etkileşiminde başarılı olabilme olarak tanımlanan sosyal zekâ (Thorndike, 1920) ile ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Murphy ve Hall, 2011). Teorik olarak, kişilerarası duyarlılık, bir bireyin sosyal ve duygusal olarak zeki kabul edilebilmesi için gerekli bir özellik sayılması sebebiyle, zeka kuramlarının merkezinde yattığı belirtilmiştir (Carney ve Harrigan, 2003). Murphy ve Hall'a (2011) göre de genel zekâ ve bilişsel yetenekler bireyin sosyal etkileşimleri işlemlerini etkileyebilir. Ayrıca kişilerarası duyarlılığın, bireyin davranışlarını yanlış, olumsuz ve aşırı değerlendirmesi ya da diğerleriyle olan ilişkilerinde etkin olamaması gibi özelliklerinden dolayı, teorik olarak sosyal zekâ ile negatif yönde bir ilişkisinin olabileceği ifade edilmiştir (Doğan ve Sapmaz, 2012).

Boyce ve Mason'a (1996) göre kişilerarası duyarlılığın temelinde, kişinin kırılğan benlik algısının yattığını belirtmektedir. Boyce ve Parker (1989) ise kişilerarası duyarlılık depresyona yatkın kişilik yapısının bir özelliği olduğunu ileri sürmektedir. Kırılğan benlik algısının bireyin ilişkilerinde kendilerini geri çekmesine ve ayrılık anksiyetesine yol açabileceği ifade edilmiştir (Boyce ve Mason, 1996). Bireyin kendini geri çekmesi kaçma-kaçınma davranışının artırmakta, bu ise kişilerarası duyarlılığın gelişiminde ve sürmesinde etkili olmaktadır (Boyce ve Mason, 1996; Doğan ve Sapmaz, 2012). Nitekim klasik kişilik kuramlarında, kaygı temalı ilişkilerdeki uyumsuz yönelimlerin kişilerarası zorluklara sebep olduğu ileri sürülmektedir (Erözkan, 2004).

Sullivan (1953), kişilerarası teorisinde diğerleriyle kurulan ilişkiler ve ilişkilerdeki sorunlar üzerinde durmuştur (Erözkan, 2005). Horney (1937) bu

bağlamda sosyal stresi her türlü reddedilme ya da reddedilme olasılığına karşı hassasiyet olarak nitelendirmiştir (Akt. Marin ve Miller, 2013). Reddedilme ya da reddedilme duyarlılığını, gelişimsel boyutu itibariyle en iyi açıklayan kuramlardan biri olarak Bowlby'nin (1969) bağlanma kuramı kabul edilmektedir (Sapmaz, 2011).

Downey ve Feldman'a (1996) göre, reddedilme duyarlılığı erken çocuklukta aile ya da yaşlıları tarafından reddedilme beklentisi ve deneyimleri sonucu oluşmaktadır. Bazı araştırmacılar kişilerarası duyarlılığın kısmen genetik ile aktarılmış olabileceğini, ancak bu sav için yeterli kanıtın bulgulanmadığını ifade etmişlerdir (Boyce ve Mason, 1996; Jardine ve diğ., 1984). Genetikten aktarılma savı, kişiliğin üzerinde ebeveyn etkisinin olmadığına dair önermeleri desteklemektedir (Boyce ve Mason, 1996; Jardine ve diğ., 1984).

Kişilerarası Duyarlılığın Boyutları

Kişilerarası duyarlılık kavramının geniş kapsamı dolayısıyla farklı ölçekler geliştirilmiştir. Ölçümlerde farklı faktörler ortaya atılmıştır. Bunlardan önemli olanlara yer verilecektir. Boyce ve Parker (1989), Harb ve diğ. (2002) ile Marin ve Miller'in (2013) yaptıkları sınıflandırmalar alanyazında öne çıkmaktadır.

Boyce ve Parker (1989) kişilerarası duyarlılık kavramını ilk ortaya atan araştırmacılardandır. İlk ölçeği, depresyon gelişiminde bir risk faktörü olarak inceleyebilmek için geliştirip kişilerarası duyarlılığı beş faktöre ayırmışlardır (Doğan ve Sapmaz, 2012). Bu faktörler kişilerarası farkındalık, onaylanma ihtiyacı, ayrılık kaygısı, çekingenlik ve kırılma iç benliktir.

Kişilerarası farkındalık bireyin diğerlerinin kendisi hakkında oluşturduğu etkiyi algılaması, olumsuz ya da eleştirel olarak yorumladığı bir cevap alması temel olarak kişilerarası etkileşimlere karşı duyarlılığa sahip olması şeklinde tanımlanmaktadır (Sapmaz, 2011). Bu faktör kişilerarası duyarlılığın bilişsel odaklı yapısına işaret etmektedir (Boyce ve Parker, 1989). Onaylanma ihtiyacı diğerlerini mutlu etme ve onlarla olumlu ilişkisini koruma isteği diğerlerinin seveceği ve reddetmeyeceği şekilde durumlara, olaylara uyma davranışı olarak tanımlanmaktadır (Akgül, Dirik ve Akgül, 2018; Boyce ve Parker, 1989). Ayrılma kaygısı bireyin kendisi için önemli saydığı bireylerden ayrılma olasılığına dair aşırı kaygı duymasıdır (Boyce ve diğ., 1991).

Kaygılı bağlanma, Bowlby'nin (1977) de ifade ettiği gibi, depresyon için bir risk faktörüdür. Bunnula birlikte, bu bağlanma stiline sahip bireylerin kişilerarası ilişkilerde kaygı seviyelerinin de yüksek olması beklenir (Boyce ve Parker, 1989). Çekingenlik, depresyon eğiliminin önemli bir yönünü ifade edip, özellikle atılgan davranma becerisine sahip olamamak şeklinde tanımlanmaktadır (Boyce ve diğ., 1991). Bununla birlikte bireylerin atılgan olmadıkları için çevreden pekiştirme ve teşvik de alamadıkları belirtilmektedir (Boyce ve Parker, 1989).

Kırılgan iç benlik öz - değerin önemli bir yönünü kapsayıp, bireyin seilmeyen ve diğerlerinden saklanması gereken bir iç ya da öz benliğe sahip olduğu algısı olarak tanımlanmaktadır (Boyce ve Parker, 1989). Bireyin içindeki en derin duyguları açığa vurma hali olduğu ifade edilmektedir (Bulut, 2021). Harb ve diğ. (2002), Boyce ve Parker'ın (1989) aksine, algılanan kişilerarası reddedilme ile ilgili korku ve rahatsızlığı daha iyi açıklamak adına kişilerarası reddedilme duyarlılığı terimini kullanmışlardır. Sosyal anksiyete bozukluğu olan bireyler üzerinde yürüttükleri çalışmada, kişilerarası duyarlılığın üç faktör içerdiğini öne sürmüşlerdir. Bunlar kişilerarası kaygı ve bağımlılık, sosyal özgüven eksikliği ve atılgan olmayan davranışlardır.

Kişilerarası kaygı ve bağımlılık bireyin kişilerarası problemlerle ilgili endişe duyması, diğerlerinin düşünce ve geri bildirimlerine önem vermesi ve onların tepkilerinden korkması olarak tanımlanmıştır (Harb ve diğ., 2002). Bu noktada Bartholomew (1990), benliğin sevgi ve desteğe layık olmadığı algısının, bireyin kendine karşı olumlu bir tutum için diğerlerinin kabulüne duyduğu ihtiyaç, yani bağımlılık olarak dışsallaştırdığını ifade etmiştir. Sosyal özgüven eksikliği bireyin kendisi hakkında kötü görüşleri, diğerleri tarafından seilmediği hissi, eleştirilme beklentisi ve yakın ilişkilerde ya da diğerleriyle vedalaşırken kaygı duyma ile karakterize edilmektedir (Harb ve diğ., 2002). Atılgan olmayan davranışlar ise bireyin düşüncelerini ve duygularını, özellikle öfkesini etkili bir şekilde ifade edememesi ve diğerlerini memnun etme endişesi olarak tanımlanmaktadır (Harb ve diğ., 2002).

Kişilerarası ilişkileri sağlık bağlamında ele alan Marin ve Miller (2013), yeni bir model önermemekle birlikte, kişilerarası duyarlılığı sekiz faktör çerçevesinde yeniden yapılandırmaktadırlar. Bunlar reddedilme duyarlılığı, sosyal anksiyete ve

kaçınma, sosyal ve psikolojik engellenme, davranışsal engellenme, utangaçlık, boyun eğicilik, içe dönüklük-dışa dönüklük ve D tipi kişiliktir.

Reddedilme duyarlılığı reddi endişe ile bekleme, hızlı algılama ve bu duruma aşırı tepki vermeyi ifade etmektedir (Downey ve diğ., 1994). Sosyal anksiyete ve kaçınma incelendiğinde, sosyal anksiyetenin bireyin tanımadığı diğerlerinin, kendisi ile ilgili muhtemel değerlendirmelerine maruz kaldığında duyduğu aşırı rahatsızlık ile karakterize bir yapı olduğu ifade edilmiştir (Marin ve Miller, 2013). Bahsi geçen rahatsızlık bireyin muhtemel anksiyete yaratacak durumlardan kaçınmasına, yapmak istediği şeylerden vazgeçmesine yol açar ve sosyal anksiyete bozukluğuna sebep olabilir (American Psychiatric Association, 2000). Sosyal ve psikolojik kaçınma ise birey için önemli ve öznel bir deneyimi açıkça ifade etmekte başarısızlık olarak tanımlanmakta ve kişilerarası duyarlılığın davranışsal yönüne vurgu yapmaktadır (Cole ve diğ., 1996; Marin ve Miller, 2013).

Davranışsal engellenme tanıdık olmayan durumlarda özellikle yabancı insanlara karşı sessiz, tetikte ve duygusal olarak bastırılmış tepkiler şeklinde tanımlanmıştır (Marin ve Miller, 2013). Utangaçlığın sosyal anksiyete, kaçınma ve kişilerarası ketleme ile karakterize olan duygusal-davranışsal bir sendrom olduğu ifade edilmiştir (Leary, 1986). Boyun eğicilik arka planda kalma ve diğerlerinin önderlik etmesine ve hükmetmesine izin verme eğilimidir (Marin ve Miller, 2013). İçe dönüklük-dışa dönüklük kişiliği temsil ettiği düşünülen Büyük Beşli yapısında yer almakta (Eysenck, 1967) ve bireyin sosyal durumlardaki tercihlerini içermektedir (Marin ve Miller, 2013). D tipi kişilik yapısı ise durum ve zamana göre değişen, artmış olumsuz sıkıntı eğilimi anlamına gelen olumsuz duygulanım ve bu olumsuz duyguların sosyal etkileşimlerdeki ifade edilmesini ketleme eğilimi olan sosyal engellenmenin etkileşimini temsil eder (Denollet, 1998; Marin ve Miller, 2013).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma kesitsel bir araştırma deseni kullanmaktadır ve ilişkisel tarama modeli üzerine odaklanmıştır. Nicel verilere dayalı olan bu araştırma, bir anket çalışması şeklinde yürütülmüştür. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi belirlemek için kullanılan bir araştırma yöntemidir. Bu modelde, belirtilen değişkenlere herhangi bir müdahalede bulunulmadan incelenirler (Büyüköztürk ve diğerleri, 2021).

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti üniversitelerinde öğrenim gören, Türkçe konuşan, 18 yaş ve üzeri üniversite öğrencilerinden kişilerden oluşmuştur. Bu çalışmada gelişigüzel örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bilinmeyen örnekleme formülü ile 384 kişinin örnekleme dahil edilmesi gerektiği hesaplanmıştır. Katılımcılara gönüllülük esasına dayalı olmak üzere Google Formlar platformu üzerinden hazırlanmış olan çevrimiçi anket uygulanmıştır. Veri toplanması planlanan yerler; sosyal olarak kullanılan internet siteleri olan Facebook, whatsapp ve Instagram uygulamaları olmuştur. Katılımcılara herhangi bir teşvik verilmemiştir. Araştırmanın verileri Mart-Nisan 2024 tarihleri arasında KKTC üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilerden online platformda oluşturan google forms linki üzerinden toplanılmıştır.

Tablo 1.*Örneklemin Sosyo-demografik Özelliklerinin Dağılımı*

Özellikler	Sayı	Yüzde (%)
Yaş	18-25 yaş	316
	26-35 yaş	47
	36-45 yaş	22
Cinsiyet	Kadın	264
	Erkek	121
Medeni Durum	Bekar	355
	Evli	30
Çalışma Durumu	Çalışıyor	65
	Çalışmıyor	320
Psikolojik Rahatsızlık	Evet	40
	Hayır	345

Çalışmaya toplam 264'ü (%68,6) kadın ve 121'i (%31,4) erkek olmak üzere toplamda 385 kişi dahil olmuştur. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı tablo 1'de sunulmuştur.

Bireylerin 316'sı (%82,1) 18-25 yaş aralığında, 47'si (%12,2) 26-35 yaş aralığında ve 22'si (%5,7) 36-45 yaş aralığındadır. Katılımcıların 355'i (%92,2) bekar iken 30'u (%7,8) ise evlidir. Çalışmaya dahil olanların 65'i (%16,9) çalışmakta, 320'si (%83,1) çalışmamaktadır. Bireylerin 40'ının (%10,4) psikolojik rahatsızlığı varken 345'inin (%89,6) psikolojik rahatsızlığı yoktur.

Veri Toplama Araçları**Sosyodemografik Bilgi Formu**

Katılımcının kişisel bilgilerine ulaşmak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. 6 sorudan oluşan bu formda, katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, medeni durumlarına vb. ilişkin sorular sorulmuştur (Ek-3).

Üniversite Öğrencileri için Siber Zorbalık Envanteri

Siber Zorbalık Envanteri (CBI), Erdur-Baker ve Kavut (2007) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin orijinal formunda siber zorbalık iç tutarlılık katsayısı 0.92 ve siber mağduriyet ise 0.80 olarak bulunmuştur. Ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı ise orijinal formda 0.86 olarak hesaplanmıştır. Tanrikulu ve Erdur-Baker (2021) tarafından geliştirilen "Üniversite Öğrencileri için Siber Zorbalık Envanteri", katılımcıların siber zorbalık davranışlarını değerlendirmek için kullanılmıştır. Bu envantere on bir madde ve iki puanlama sütunu bulunmaktadır. Katılımcılar, her maddenin değerlendirmesini iki kez gerçekleştirir; birinde kendi siber zorbalık deneyimlerini ("Ben yaptım" sütunu) bildirirken diğerinde siber mağduriyet deneyimlerini ("Bana yapıldı" sütunu) ifade ederler. Her maddenin değerlendirilmesinde 4'lü Likert tipi bir ölçek kullanılmıştır; bu ölçekte 1, "hiçbir zaman"; 2, "bir kez"; 3, "iki veya üç kez"; ve 4, "üçten fazla" olarak değerlendirilmiştir. Mümkün olan en düşük puan 11, en yüksek puan ise 44'tür. 11 puan alanlar, siber zorbalık ve mağduriyetle ilişkili olmayan öğrenciler olarak sınıflandırılmıştır. Siber zorbalık kısmı için Cronbach alfa katsayısı 0.81, siber mağduriyet kısmı için ise 0.78 olarak hesaplanmıştır (Tanrikulu ve Erdur-Baker, 2021) (Ek-4).

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ)

Glick ve Fiske (1996) tarafından kişilerin çelişik duygulu cinsiyetçilik seviyelerini belirlemek için geliştirilen ölçeğin Türkçeye uyarlanması Sakallı-Uğurlu (2002) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin Glick ve Fiske (1996) tarafından ölçülen cinsiyetçilik bileşenlerinden Düşmanca Cinsiyetçilik için .89 ve korumacı Cinsiyetçilik için .81 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin orijinal formunun genel iç tutarlılık katsayısı .81 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe formunun iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) .85 olarak hesaplanmıştır. Ölçek 22 maddeden oluşmakta ve tüm maddeler 6'lı Likert şeklinde "hiç katılmıyorum (1)" ile "çok katılıyorum (6)" arasında derecelendirilmektedir. Ölçeğin bazı maddeleri (2, 4, 5, 7, 10, 12, 14, 15, 16, 18, 21) "düşmanca cinsiyetçiliği" ölçerken, bazı maddeleri (1, 3, 6, 8, 9, 11, 13, 17, 19, 20, 22) ise "korumacı cinsiyetçiliği" ölçmektedir. Ölçekten alınan puanların artması, yüksek cinsiyetçilik düzeyini göstermektedir (Ek-5).

Kişilerarası Cinsel Nesneleştirme Ölçeği

Kozee ve ekibi (2007), Testa ve arkadaşları (2004) tarafından geliştirilen Cinsel Yaşantılar Envanteri'nin modifiye edilmiş versiyonu olan Kişilerarası Cinsel Nesneleştirme Ölçeği'ni geliştirmiştir. Bu ölçek, öz bildirim dayalı, beşli Likert tipinde bir ölçektir, ve toplamda 15 madde içerir. Maddeler, "Asla" ile "Neredeyse her zaman" arasında derecelendirilir. KCNÖ'nün geçerlik ve güvenirlik çalışmalarında, Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı 0.92, test-tekrar-test güvenirlik katsayısı ise 0.90 olarak bulunmuştur. Ölçek, vücudu değerlendirme ve istenmeyen müstehcen cinsel davranışlar olmak üzere iki alt faktöre sahiptir. Alt faktörler, sırasıyla 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10 ve 12. maddelerden oluşan Vücudu Değerlendirme ve 7, 8, 14 ve 15. maddelerden oluşan İstenmeyen Müstehcen Cinsel Davranışlar olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Türkçe versiyonunun iç tutarlık güvenirlik katsayıları ise Vücudu Değerlendirme faktörü için 0.90, istenmeyen müstehcen cinsel davranışlar faktörü için 0.81 ve ölçeğin tamamı için 0.90 olarak hesaplanmıştır (Ek-6).

Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği

Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği, Boyce ve Parker (1989) tarafından geliştirilmiş ve Doğan ve Sapmaz (2012) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Bu ölçek, depresyon tanısı almış üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalara dayanarak geliştirilmiştir. Ölçeğin amacı, kişilerarası duyarlılık düzeyini belirlemektir ve toplamda 36 madde içermektedir. Faktör analizi sonucunda, "kişilerarası farkındalık, onaylanma ihtiyacı, ayrılma anksiyetesi, çekingenlik ve kırılğan iç benlik" olmak üzere beş faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ölçeğin orijinal formunda, hasta grubunda iç tutarlılık katsayısı 0.86, sağlıklı grupta ise 0.85 olarak bulunmuştur. Alt boyutlara ilişkin Cronbach alfa güvenirlik katsayıları ise 0.55 ile 0.80 arasında değişmektedir. Test-tekrar test güvenirlik katsayısı ölçeğin tamamı için 0.70 olarak bulunurken, alt boyutlar için 0.55 ile 0.70 arasında değişen değerler bulunmuştur. Ölçeğin orijinal formunda, 1 "Hiç uygun değil" ve 5 "Tamamen Uygun" olmak üzere 5'li Likert türünde değerlendirme yapılmış ve faktör analizi sonucunda 5 faktör belirlenmiştir (Boyce ve Parker, 1989). Doğan ve Sapmaz (2012), Türk kültürüne uyarladıkları ölçek üzerinde yaptıkları çalışmada üniversite öğrencileri üzerinde faktör analizi gerçekleştirmişlerdir. Bu analizin sonucunda, 16 madde içeren Kişilerarası Kaygı ve Bağımlılık, 7 madde içeren Sosyal Özgüven Eksikliği ve 7 madde içeren Atılğan

Olmayan Davranışlar olmak üzere üç faktör tespit etmişlerdir. Ölçeğin dört farklı türde puan alınabilen yapısında, dört madde tersten kodlanmıştır. Yapılan çalışmada, kişilerarası duyarlılığı yüksek olan bireylerin atılgan olmayan, özgüveni düşük, bağımlılık ve kaygı özellikleri gösteren, kolay incinebilir ve eleştirilme kaygısı yüksek bireyler olarak değerlendirildiği ve ölçekten alınan puanların yükseldikçe kişilerarası duyarlılık düzeyinin de arttığı belirtilmiştir. Ölçeğin tamamı için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0.81 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlarda ise iç tutarlık katsayıları Kişilerarası Kaygı ve Bağımlılık için 0.84, Sosyal Özgüven Eksikliği için 0.64 ve Atılgan Olmayan Davranışlar için 0.73 olarak belirlenmiştir (Doğan ve Sapmaz, 2012) (Ek-7).

Veri Analizi

Bu tez çalışmasında, verilerin analizi için sosyal bilimler için standart bir istatistik programı olan SPSS 22.0 kullanılmıştır. Toplamda 385 katılımcıdan elde edilen veriler, SPSS programına girilerek analiz edilmiştir. Veri toplama sürecinde, verilerin temizliği ve doğruluğu için ön analiz hazırlıkları, örneğin sayıltı testleri yapılmıştır.

Örneklem özelliklerinin belirlenmesi için frekans analizi kullanılmıştır. Bu analizle, örneklemin demografik özelliklerinin dağılımı incelenmiştir. Veri temizliği aşamasından sonra, verilerin parametrik ya da nonparametrik analizlere uygun olup olmadığını belirlemek için Kolmogorov-Smirnov normal dağılım testi yapılmıştır. Ayrıca, verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için betimsel analizler de incelenmiştir (mod, medyan, ortalama, basıklık, çarpıklık gibi).

Normal dağılım analizlerinin ardından, araştırma sorularıyla uyumlu olarak veri setlerinin demografik değişkenlerle ilişkisi uygun analizlerle incelenmiştir. İkili grup içeren demografik değişkenlerin puan ortalamalarının karşılaştırılması için Bağımsız Örneklem t testi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. İki'den fazla grup içeren demografik değişkenlerin puan ortalamalarının karşılaştırılması ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Kruskal Wallis H testi ile gerçekleştirilmiştir. Veri setleri arasındaki ilişkiyi incelemek için ise Pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

Araştırmaya ait bulgular, %95 güven aralığında ve %5 anlamlılık düzeyi göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir (Büyüköztürk, 2018).

Tablo 2.

Siber Zorbalık Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	N	X	Ss	Min.	Maks.	Çarpıklık	Basıklık	KS
Siber Zorbalık	385	13.6	4.71	11	44	2.779	8.988	.001
Siber Mağduriyet	385	15.38	5.31	11	44	1.839	4.066	.001

Siber zorbalık ölçeğinin siber zorbalık ve siber mağduriyet alt boyutlarına ilişkin betimleyici istatistikler Tablo 2'de sunulmuştur. Değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kolmogorov-Smirnov normal dağılım testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, değişkenlerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Aynı şekilde, değişkenlere ait puanların dağılımları ve tanımlayıcı istatistikleri incelendiğinde normal dağılım göstermedikleri görülmüştür. Değişkenlerin basıklık ve çarpıklık değerleri de -3 ile +3 arasında olduğundan, değişkenlerin normal dağılım göstermediği varsayılarak sonraki analizlerde nonparametrik analizlere geçilmiştir.

Tablo 3.

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	N	X	Ss	Min.	Maks.	Çarpıklık	Basıklık	KS
Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik	385	75.01	19.72	22	132	-.294	.126	.009
Düşmanca Cinsiyetçilik	385	37.23	12.01	11	66	-.022	-.522	.059
Korumacı Cinsiyetçilik	385	37.78	10.61	11	66	-.275	-.222	.001

Çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği ve düşmanca cinsiyetçilik ile korumacı cinsiyetçilik alt boyutlarının puanlarının normal dağılım gösterip göstermediği üç farklı yöntemle incelenmiştir. İlk olarak Kolmogorov-Smirnov normallik testi yapılmış ve bu test sonucunda verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Ancak, veri setinin büyük olması nedeniyle diğer yöntemlerle de verilerin dağılımlarının normalliğe uygun olup olmadığı tekrar incelenmiştir. Öncelikle değişkenlere ait puanların mod, medyan, ortalama ve dağılım grafikleri gözden geçirilmiştir. Bu inceleme sonucunda değişkenlere ait puanların mod, medyan ve ortalama değerlerinin birbirine yakın olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, değişkenlere ait puanların dağılım tabloları incelendiğinde normal dağılıma benzer bir grafik oluşturdıkları tespit edilmiştir. İkinci aşamada, değişkenlere ait puanların basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiştir. Literatürdeki çalışmaların gösterdiği gibi (Groeneveld ve Meeden, 1984; Moors, 1986; Hopkins ve Weeks, 1990; De Carlo, 1997), basıklık ve çarpıklık değerlerinin -3 ile +3 arasında olması gerektiği bilinmektedir. Çalışmada kullanılan ölçeklerin puanlarının basıklık ve çarpıklık değerleri de -3 ile +3 arasında yer almaktadır. Tüm bu değerlendirmeler sonucunda, Kolmogorov-Smirnov testi istenilen sonuçları vermemiş olsa da, diğer kriterlerin, verilerin normal dağılım varsayımlarını karşıladığı gözlemlenmiş ve sonraki analizlerde parametrik yöntemlerle devam edilmiştir.

Tablo 4.

Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	N	X	Ss	Min.	Maks.	Çarpıklık	Basıklık	KS
Kişilerarası								
Cinsel	385	26.21	10.02	15	62	1.043	.644	.001
Nesnelleştirme								
Vücutu								
Değerlendirme	385	18.05	7.57	9	43	.854	.346	.001
İstenmeyen								
Müstehcen								
Cinsel	385	5.32	2.08	4	12	1.774	2.395	.001
Davranışlar								

Kişilerarası cinsel nesneleştirme ölçeği ve vücudu değerlendirme, istenmeyen müstehcen cinsel davranışlar alt boyutlarının puanlarının normal dağılım gösterip göstermediği, üç farklı yöntemle değerlendirilmiştir. İlk olarak, Kolmogorov-Simironov normallik testi uygulanmış ve bu testin sonucunda verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Ancak, veri setinin büyüklüğü göz önünde bulundurularak, diğer normallik testleri de incelenmiştir. Değişkenlere ait puanların mod, medyan, ortalama ve dağılım grafikleri incelenerek, bu değerlerin birbirine yakın olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, puanların dağılım tabloları gözden geçirilerek, normal dağılıma benzeyen bir grafik oluşturdukları gözlemlenmiştir. İkinci aşamada, değişkenlere ait puanların basıklık ve çarpıklık değerleri ele alınmıştır. Literatürdeki araştırmaların incelenmesi sonucunda, bu değerlerin çalışmada kullanılan ölçekler için uygun olduğu belirlenmiştir.

Tüm bu analizlerin sonucunda, Kolmogorov-Simironov testinin istenilen sonuçları vermemesine rağmen, diğer normallik kriterlerinin karşılandığı gözlemlenmiş ve sonraki analizlerde parametrik yöntemlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Tablo 5.

Kişilerarası Duyarlılık Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	N	X	Ss	Min.	Maks.	Çarpıklık	Basıklık	KS
Kişilerarası Duyarlılık	385	87.77	16.68	46	134	-.230	.497	.001
Kişilerarası Kaygı ve Bağımlılık	385	44.98	12.01	20	76	.106	-.079	.029
Sosyal Özgüven Eksikliği	385	21.11	2.67	11	28	-.599	1.338	.001
Atılgan Olmayan Davranışlar	385	21.67	4.62	11	32	-.393	.062	.001

Kişilerarası duyarlılık ölçeği ve kişilerarası kaygı ve bağımlılık, sosyal özgüven eksikliği, atılgan olmayan davranışlar alt boyutlarının puanlarının normal dağılım gösterip göstermediği, üç farklı yöntemle incelenmiştir. İlk olarak Kolmogorov-Simirnov normallik testi uygulanmış ve bu testin sonucunda verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Ancak, veri setinin büyüklüğü göz önünde bulundurularak, diğer normallik testleri de incelenmiştir. Değişkenlere ait puanların mod, medyan, ortalama ve dağılım grafikleri incelenerek, bu değerlerin birbirine yakın olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, puanların dağılım tabloları gözden geçirilerek, normal dağılıma benzeyen bir grafik oluşturdukları gözlemlenmiştir. İkinci aşamada, değişkenlere ait puanların basıklık ve çarpıklık değerleri ele alınmıştır. Literatürdeki araştırmaların incelenmesi sonucunda, bu değerlerin çalışmada kullanılan ölçekler için uygun olduğu belirlenmiştir.

Tüm bu analizlerin sonucunda, Kolmogorov-Simirnov testinin beklenen sonuçları vermemesine rağmen, diğer normallik kriterlerinin karşılandığı gözlemlenmiş ve sonraki analizlerde parametrik yöntemlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Araştırma Planı ve Süreci

Araştırmanın ilk aşamasında, araştırmada kullanılan ölçme araçları için, ölçme araçlarını geliştiren veya uyarlayan araştırmacılardan izinler alınmıştır. Ölçme araçlarının kullanım izinleri Ek-8'de belirtilmiştir.	Ocak 2024
Araştırmanın ikinci aşamasında, Yakın Doğu Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu'na başvurularak araştırmanın etik kurallara uygunluğu için Etik Kurul İzni alınmıştır. Etik Kurul İzni Ek-9'de verilmiştir.	Mart 2024
Kavramsal temeller ve ilgili araştırmaların incelenmesi	Mart 2024
Üçüncü aşamada katılımcılara katılımcı bilgi formu, katılımcı onam formu, kişisel bilgi formu ve ölçekler Google Form ile çevrimiçi olarak düzenlenmiş ve katılımcılara uygulanmıştır.	Nisan 2024
Elde edilen istatistiksel sonuçların literatürdeki mevcut bilgilerle kıyaslanması, bu çalışmanın yeni bilgilerin keşfedilmesine ve literatüre katkı sağlamasına yol açtığını göstermektedir. Bu bulguların pratik uygulamalara aktarılması için öneriler sunulmuştur.	Nisan 2024 – Mayıs 2024

BÖLÜM IV

BULGULAR

Siber Zorbalık Ölçeğinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Tablo 6.

Siber Zorbalık Ölçeğinin Yaşa Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

		Mean					
		N	Rank	Sd	X ²	p	Fark
Siber Zorbalık	18-25 yaş ₁	316	197.54	2	11.358	.003	3<1,2
	26-35 yaş ₂	47	196.17				
	36-45 yaş ₃	22	120.95				
Siber Mağduriyet	18-25 yaş ₁	316	197.61	2	12.549	.002	3<1,2
	26-35 yaş ₂	47	199.78				
	36-45 yaş ₃	22	112.36				

Katılımcıların siber zorbalık puanları yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir, $X^2(sd=2, n=385) = 11.358, p<.01$. 36-45 yaş arası olan bireylerin siber zorbalık puanlarının sıra ortalamaları (120.95) 18-25 yaş arası olan bireylerin siber zorbalık puanlarının sıra ortalamalarından (197.54) ve 26-35 yaş arası olan bireylerin siber zorbalık puanlarının sıra ortalamalarından (196.17) istatistiksel olarak daha düşüktür.

Bireylerin siber mağduriyet puanları yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir, $X^2(sd=2, n=385) = 12.549, p<.01$. 36-45 yaş arası olan bireylerin siber mağduriyet puanlarının sıra ortalamaları (112.36) 18-25 yaş arası olan bireylerin siber mağduriyet puanlarının sıra ortalamalarından (197.61) ve 26-35 yaş arası olan bireylerin siber mağduriyet puanlarının sıra ortalamalarından (199.78) istatistiksel olarak daha düşüktür.

Tablo 7.*Siber Zorbalık Ölçeğinin Cinsiyete Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları*

		N	Mean Rank	Sum of Ranks	U	p
Siber Zorbalık	Kadın	264	176.57	46615.0	11635.0	.001
	Erkek	121	228.84	27690.0		
Siber Mağduriyet	Kadın	264	188.32	49716.0	14736.0	.217
	Erkek	121	203.21	24589.0		

Katılımcıların siber zorbalık puanları cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir, $U = 11635.0$, $p < .01$. Buna göre ise, kadınların siber zorbalık puanlarının sıra ortalamalarının (176.57) erkeklerin siber zorbalık puanlarının sıra ortalamalarından (228.84) istatistiksel olarak daha düşük olduğu görülmektedir. Bireylerin siber mağduriyet puanları cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir, $U = 14736.0$, $p > .05$.

Tablo 8.*Siber Zorbalık Ölçeğinin Medeni Duruma Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları*

		N	Mean Rank	Sum of Ranks	U	p
Siber Zorbalık	Bekar	355	195.88	69536.5	4303.5	.060
	Evli	30	158.95	4768.5		
Siber Mağduriyet	Bekar	355	195.95	69562.5	4277.5	.070
	Evli	30	158.08	4742.5		

Katılımcıların siber zorbalık puanları medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamaktadır, $U = 4303.5$, $p > .05$. Bireylerin siber mağduriyet puanları medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir, $U = 4277.5$, $p > .05$.

Tablo 9.*Siber Zorbalık Ölçeğinin Çalışma Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları*

		N	Mean Rank	Sum of Ranks	U	p
Siber Zorbalık	Çalışıyor	65	193.65	12587.0	10358.0	.956
	Çalışmıyor	320	192.87	61718.0		
Siber Mağduriyet	Çalışıyor	65	184.89	12018.0	9873.0	.515
	Çalışmıyor	320	194.65	62287.0		

Katılımcıların siber zorbalık puanları çalışıp çalışmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamaktadır, $U = 10358.0$, $p > .05$. Bireylerin siber mağduriyet puanları çalışıp çalışmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir, $U = 9873.0$, $p > .05$.

Tablo 10.*Siber Zorbalık Ölçeğinin Psikolojik Rahatsızlığa Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları*

		N	Mean Rank	Sum of Ranks	U	p
Siber Zorbalık	Evet	40	227.66	9106.5	5513.5	.025
	Hayır	345	189.98	65198.5		
Siber Mağduriyet	Evet	40	232.91	9316.5	5303.5	.015
	Hayır	345	188.37	64988.5		

Katılımcıların siber zorbalık puanları psikolojik rahatsızlığı olup olmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir, $U = 5513.5$, $p < .05$. Buna göre ise, psikolojik rahatsızlığı olan bireylerin siber zorbalık puanlarının sıra ortalamalarının (227.66) psikolojik rahatsızlığı olmayan bireylerin siber zorbalık puanlarının sıra ortalamalarından (188.98) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görülmektedir.

Bireylerin siber mağduriyet puanları psikolojik rahatsızlığı olup olmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaktadır, $U = 5303.5$, $p < .05$. Buna göre ise,

psikolojik rahatsızlığı olan bireylerin siber mağduriyet puanlarının sıra ortalamalarının (232.91) psikolojik rahatsızlığı olmayan bireylerin siber mağduriyet puanlarının sıra ortalamalarından (188.37) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Tablo 11.

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin Yaşa Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	Ss	F	p	Fark
Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik	18-25 yaş ₁	316	75.79	19.08	2.193	.113	-
	26-35 yaş ₂	47	69.38	23.17			
	36-45 yaş ₃	22	75.86	20.01			
Düşmanca Cinsiyetçilik	18-25 yaş ₁	316	37.26	11.73	1.151	.317	-
	26-35 yaş ₂	47	35.62	14.08			
	36-45 yaş ₃	22	40.32	11.30			
Korumacı Cinsiyetçilik	18-25 yaş ₁	316	38.53	10.29	4.734	.009	1>2
	26-35 yaş ₂	47	33.77	11.76			
	36-45 yaş ₃	22	35.55	10.94			

Katılımcıların çelişik duygulu ve düşmanca cinsiyetçilik puanları yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Ancak, katılımcıların korumacı cinsiyetçilik puanları yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. 18-25 yaş arası bireylerin korumacı cinsiyetçilik puanlarının ortalaması (X=38.53) 26-35 yaş arası bireylerinkinden (X=33.77) istatistiksel olarak daha yüksektir.

Tablo 12.*Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları*

		N	X	Ss	t	p
Çelişik Duygulu	Kadın	264	71.48	19.80	-5.380	.001
Cinsiyetçilik	Erkek	121	82.73	17.29		
Düşmanca	Kadın	264	33.55	10.78	-9.946	.001
Cinsiyetçilik	Erkek	121	45.26	10.61		
Korumacı	Kadın	264	37.93	10.80	.399	.690
Cinsiyetçilik	Erkek	121	37.46	10.24		

Katılımcıların çelişik duygulu cinsiyetçilik ve düşmanca cinsiyetçilik puanlarının ortalamaları cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Kadınların çelişik duygulu cinsiyetçilik puanı ortalamaları erkeklerin puanlarından daha düşükken ($X=71.48$ ve $X=82.73$ sırasıyla), düşmanca cinsiyetçilik puanı ortalamaları da kadınlarınki erkeklerinkinden daha düşüktür ($X=33.55$ ve $X=45.26$ sırasıyla). Ancak, katılımcıların korumacı cinsiyetçilik puanlarının ortalamaları cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 13.*Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin Medeni Duruma Göre T Testi Sonuçları*

		N	X	Ss	t	p
Çelişik Duygulu	Bekar	355	74.78	19.69	-.786	.432
Cinsiyetçilik	Evli	30	77.73	20.32		
Düşmanca	Bekar	355	37.01	12.10	-1.267	.206
Cinsiyetçilik	Evli	30	39.90	10.85		
Korumacı	Bekar	355	37.78	10.56	-.028	.978
Cinsiyetçilik	Evli	30	37.83	11.44		

Katılımcıların çelişik duygulu cinsiyetçilik puanlarının ortalamaları medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamaktadır, $t(383) = -.786$, $p > .05$. Bireylerin düşmanca cinsiyetçilik puanlarının ortalamaları medeni

durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir, $t(383) = -1.267$, $p > .05$. Katılımcıların korumacı cinsiyetçilik puanlarının ortalamaları medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmamaktadır, $t(383) = .399$, $p > .05$.

Tablo 14.

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin Çalışma Durumuna Göre T Testi Sonuçları

		N	X	Ss	t	p
Çelişik Duygulu	Çalışıyor	65	76.80	21.55	.801	.424
Cinsiyetçilik	Çalışmıyor	320	74.65	19.35		
Düşmanca	Çalışıyor	65	40.22	13.37	2.207	.028
Cinsiyetçilik	Çalışmıyor	320	36.63	11.66		
Korumacı	Çalışıyor	65	36.58	11.04	-.997	.319
Cinsiyetçilik	Çalışmıyor	320	38.03	10.53		

Katılımcıların çalışıp çalışmamasına göre düşmanca cinsiyetçilik puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirtilmiştir, $t(383) = 2.207$, $p < .05$. Çalışan bireylerin düşmanca cinsiyetçilik puanı ortalamaları ($X=40.22$) çalışmayan bireylerin puanı ortalamalarından ($X=36.63$) istatistiksel olarak daha yüksektir.

Ancak, katılımcıların çelişik duygulu cinsiyetçilik puanlarının ortalamaları ve korumacı cinsiyetçilik puanlarının ortalamaları çalışıp çalışmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir, $t(383) = .801$, $p > .05$ ve $t(383) = -.997$, $p > .05$.

Tablo 15.

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeğinin Psikolojik Rahatsızlığa Göre T Testi Sonuçları

		N	X	Ss	t	p
Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik	Evet	40	80.58	18.29	1.890	.060
	Hayır	345	74.37	19.81		
Düşmanca Cinsiyetçilik	Evet	40	40.88	11.44	2.034	.043
	Hayır	345	36.81	12.03		
Korumacı Cinsiyetçilik	Evet	40	39.70	9.19	1.208	.228
	Hayır	345	37.56	10.76		

Katılımcıların psikolojik rahatsızlığı olup olmamasına göre düşmanca cinsiyetçilik puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirtilmiştir, $t(383) = 2.034$, $p < .05$. Psikolojik rahatsızlığı olan bireylerin düşmanca cinsiyetçilik puanı ortalamaları ($X=40.88$) psikolojik rahatsızlığı olmayan bireylerin puanı ortalamalarından ($X=36.81$) daha yüksektir.

Ancak, katılımcıların çelişik duygulu cinsiyetçilik puanlarının ortalamaları ve korumacı cinsiyetçilik puanlarının ortalamaları psikolojik rahatsızlığı olup olmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir, $t(383) = 1.890$, $p > .05$ ve $t(383) = 1.208$, $p > .05$.

Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeğinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Tablo 16.

Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeğinin Yaşa Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	Ss	F	p	Fark
Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme	18-25	316	26.53	10.13	4.989	.007	3<1,2
	yaş ₁						
	26-35	47	27.11	9.86			
	yaş ₂						
	36-45	22	19.77	6.09			
Vücudu Değerlendirme	yaş ₃				5.625	.004	3<1,2
	18-25	316	18.36	7.71			
	yaş ₁						
	26-35	47	18.43	6.96			
	yaş ₂						
İstenmeyen Müstehcen Cinsel Davranışlar	36-45	22	12.86	4.55	2.090	.125	-
	yaş ₃						
	18-25	316	5.30	2.05			
	yaş ₁						
	26-35	47	5.79	2.55			
	yaş ₂						
	36-45	22	4.73	1.39			
	yaş ₃						

Katılımcıların yaşlarına göre kişilerarası cinsel nesnelleştirme ve vücudu değerlendirme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlemlenmektedir.

Kişilerarası cinsel nesnelleştirme puanları yaşlara göre farklılık göstermektedir, ancak istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur, $F(2,382)=4.989$, $p>.05$. 36-45 yaş arası bireylerin kişilerarası cinsel nesnelleştirme puanlarının ortalamaları ($X=19.77$) 18-25 yaş arası bireylerin puanlarının ortalamalarından

($X=26.53$) ve 26-35 yaş arası bireylerin puanlarının ortalamalarından ($X=27.11$) düşüktür.

Bireylerin vücudu değerlendirme puanları yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir, $F(2,382)= 5.625$, $p<.05$. 36-45 yaş arası bireylerin vücudu değerlendirme puanlarının ortalamaları ($X=12.86$), 18-25 yaş arası bireylerin puanlarının ortalamalarından ($X=18.36$) ve 26-35 yaş arası bireylerin puanlarının ortalamalarından ($X=18.43$) daha düşüktür.

Ancak, katılımcıların istenmeyen müstehcen cinsel davranışlar puanları yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $F(2,382)= 2.090$, $p>.05$.

Tablo 17.

Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeğinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları

		N	X	Ss	t	p
Kişilerarası Cinsel	Kadın	264	27.70	10.15	4.384	.001
Nesnelleştirme	Erkek	121	22.98	8.96		
Vücudu	Kadın	264	19.58	7.72	6.080	.001
Değerlendirme	Erkek	121	14.74	6.04		
İstenmeyen	Kadın	264	5.30	2.04	-.352	.725
Müstehcen Cinsel	Erkek	121	5.38	2.21		
Davranışlar						

Katılımcıların kişilerarası cinsel nesnelleştirme ve vücudu değerlendirme puanlarının ortalamaları cinsiyetlerine göre incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Kadınların kişilerarası cinsel nesnelleştirme puanı ortalamaları ($X=27.7$), erkeklerin ortalamalarından ($X=22.98$) istatistiksel olarak daha yüksektir, $t(383) = 4.384$, $p<.01$. Benzer şekilde, kadınların vücudu değerlendirme puanı ortalamaları ($X=19.58$), erkeklerin ortalamalarından ($X=14.74$) istatistiksel olarak daha yüksektir, $t(383) = 6.080$, $p<.01$. Ancak, katılımcıların istenmeyen müstehcen cinsel davranışlar puanlarının ortalamaları cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(383) = -.352$, $p>.05$.

Tablo 18.*Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeğinin Medeni Duruma Göre T Testi Sonuçları*

		N	X	Ss	t	p
Kişilerarası Cinsel	Bekar	355	26.59	10.01	2.530	.012
Nesnelleştirme	Evli	30	21.80	9.18		
Vücudu	Bekar	355	18.36	7.55	2.754	.006
Değerlendirme	Evli	30	14.43	6.91		
İstenmeyen	Bekar	355	5.35	2.12	.795	.427
Müstehcen Cinsel	Evli	30	5.03	1.67		
Davranışlar						

Katılımcıların kişilerarası cinsel nesnelleştirme ve vücudu değerlendirme puanlarının ortalamaları medeni durumlarına göre incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Bekar bireylerin kişilerarası cinsel nesnelleştirme puanı ortalamaları ($X=26.59$), evli bireylerin ortalamalarından ($X=21.8$) istatistiksel olarak daha yüksektir, $t(383) = 2.530$, $p<.05$. Benzer şekilde, bekar bireylerin vücudu değerlendirme puanı ortalamaları ($X=18.36$), evli bireylerin ortalamalarından ($X=14.43$) istatistiksel olarak daha yüksektir, $t(383) = 2.754$, $p<.05$. Ancak, katılımcıların istenmeyen müstehcen cinsel davranışlar puanlarının ortalamaları medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(383) = .795$, $p>.05$.

Tablo 19.*Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeğinin Çalışma Durumuna Göre T Testi Sonuçları*

		N	X	Ss	t	p
Kişilerarası Cinsel	Çalışıyor	65	25.31	8.90	-.801	.424
Nesnelleştirme	Çalışmıyor	320	26.40	10.24		
Vücudu	Çalışıyor	65	17.14	6.26	-1.073	.284
Değerlendirme	Çalışmıyor	320	18.24	7.81		
İstenmeyen	Çalışıyor	65	5.40	2.18	.318	.750
Müstehcen Cinsel	Çalışmıyor	320	5.31	2.07		
Davranışlar						

Katılımcıların kişilerarası cinsel nesneleştirme ve vücudu değerlendirme puanlarının ortalamaları ile çalışma durumları arasında incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlenmemiştir. Kişilerarası cinsel nesneleştirme puanlarının ortalamaları çalışıp çalışmamaya göre ($t(383) = -.801, p>.05$) ve vücudu değerlendirme puanlarının ortalamaları çalışıp çalışmamaya göre ($t(383) = -1.073, p>.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Ayrıca, katılımcıların istenmeyen müstehcen cinsel davranışlar puanlarının ortalamaları da çalışıp çalışmamaya göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t(383) = .318, p>.05$).

Tablo 20.

Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeğinin Psikolojik Rahatsızlığa Göre T Testi Sonuçları

		N	X	Ss	t	p
Kişilerarası Cinsel	Evet	40	31.35	11.90	3.471	.001
Nesnelleştirme	Hayır	345	25.62	9.63		
Vücudu	Evet	40	21.23	8.07	2.821	.005
Değerlendirme	Hayır	345	17.69	7.44		
İstenmeyen	Evet	40	6.40	2.76	3.488	.001
Müstehcen Cinsel	Hayır	345	5.20	1.96		
Davranışlar						

Katılımcıların kişilerarası cinsel nesneleştirme, vücudu değerlendirme ve istenmeyen müstehcen cinsel davranışlar puanlarının ortalamaları psikolojik rahatsızlığı olup olmasına göre incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlenmiştir.

Kişilerarası cinsel nesneleştirme puanlarının ortalamaları psikolojik rahatsızlığı olan bireylerde ($X=31.35$), psikolojik rahatsızlığı olmayan bireylerden ($X=25.62$) istatistiksel olarak daha yüksektir, $t(383) = 3.471, p<.01$.

Benzer şekilde, vücudu değerlendirme puanlarının ortalamaları da psikolojik rahatsızlığı olan bireylerde ($X=21.23$), psikolojik rahatsızlığı olmayan bireylerden ($X=17.69$) istatistiksel olarak daha yüksektir, $t(383) = 2.821, p<.05$.

Ayrıca, istenmeyen müstehcen cinsel davranışlar puanlarının ortalamaları da psikolojik rahatsızlığı olan bireylerde ($X=6.4$), psikolojik rahatsızlığı olmayan bireylerden ($X=5.2$) istatistiksel olarak daha yüksektir, $t(383) = 3.488$, $p<.01$.

Kişilerarası Duyarlılık Ölçeğinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Tablo 21.

Kişilerarası Duyarlılık Ölçeğinin Yaşa Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	Ss	F	p	Fark
Kişilerarası Duyarlılık	18-25	316	89.17	16.62	6.507	.002	1>2,3
	yaş ₁						
	26-35	47	82.11	16.82			
	yaş ₂						
	36-45	22	79.82	12.64			
Kişilerarası Kaygı ve Bağımlılık	yaş ₃				8.336	.001	1>2,3
	18-25	316	46.11	11.97			
	yaş ₁						
	26-35	47	40.70	11.95			
	yaş ₂						
Sosyal Özgüven Eksikliği	36-45	22	38.05	8.21	4.192	.016	1>2
	yaş ₃						
	18-25	316	21.29	2.69			
	yaş ₁						
	26-35	47	20.17	2.65			
Atılman Olmayan Davranışlar	yaş ₂				.390	.677	-
	36-45	22	20.55	2.06			
	yaş ₃						
	18-25	316	21.78	4.58			
	yaş ₁						
	26-35	47	21.23	4.71			
	yaş ₂						
	36-45	22	21.23	5.23			
	yaş ₃						

Katılımcıların yaşlarına göre kişilerarası duyarlılık, kişilerarası kaygı ve bağımlılık, sosyal özgüven eksikliği ve atılğan olmayan davranışlar puanları incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlenmiştir.

Kişilerarası duyarlılık puanlarının yaşlara göre farklılaşması, $F(2,382)=6.507$, $p<.05$ olarak bulunmuştur. 18-25 yaş arası bireylerin kişilerarası duyarlılık puanlarının ortalaması ($X=89.17$), 26-35 yaş arası bireylerden ($X=82.11$) ve 36-45 yaş arası bireylerden ($X=79.82$) istatistiksel olarak daha yüksektir.

Benzer şekilde, kişilerarası kaygı ve bağımlılık puanlarının yaşlara göre farklılaşması, $F(2,382)=8.336$, $p<.01$ olarak belirlenmiştir. 18-25 yaş arası bireylerin kişilerarası kaygı ve bağımlılık puanlarının ortalaması ($X=46.11$), 26-35 yaş arası bireylerden ($X=40.7$) ve 36-45 yaş arası bireylerden ($X=38.05$) istatistiksel olarak daha yüksektir.

Sosyal özgüven eksikliği puanlarının yaşlara göre farklılaşması, $F(2,382)=4.192$, $p<.05$ olarak bulunmuştur. 18-25 yaş arası bireylerin sosyal özgüven eksikliği puanlarının ortalaması ($X=21.29$), 26-35 yaş arası bireylerden ($X=20.17$) istatistiksel olarak daha yüksektir.

Ancak, atılğan olmayan davranışlar puanlarının yaşlara göre farklılaşması istatistiksel olarak anlamlı değildir, $F(2,382)=.390$, $p>.05$.

Tablo 22.

Kişilerarası Duyarlılık Ölçeğinin Cinsiyete Göre T Testi Sonuçları

		N	X	Ss	t	p
Kişilerarası	Kadın	264	89.78	15.95	3.539	.001
Duyarlılık	Erkek	121	83.40	17.46		
Kişilerarası Kaygı	Kadın	264	46.43	11.87	3.536	.001
ve Bağımlılık	Erkek	121	41.83	11.80		
Sosyal Özgüven	Kadın	264	21.38	2.51	2.968	.003
Eksikliği	Erkek	121	20.52	2.93		
Atılğan Olmayan	Kadın	264	21.97	4.28	1.835	.067
Davranışlar	Erkek	121	21.04	5.26		

Katılımcıların kişilerarası duyarlılık, kişilerarası kaygı ve bağımlılık, sosyal özgüven eksikliği ve atılgan olmayan davranışlar puanları cinsiyetlerine göre incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlenmiştir.

Kişilerarası duyarlılık puanlarının cinsiyetlere göre farklılaşması, $t(383) = 3.539$, $p < .01$ olarak bulunmuştur. Kadınların kişilerarası duyarlılık puanı ortalaması ($X=89.78$), erkeklerin kişilerarası duyarlılık puanı ortalamasından ($X=83.4$) istatistiksel olarak daha yüksektir.

Benzer şekilde, kişilerarası kaygı ve bağımlılık puanlarının cinsiyetlere göre farklılaşması, $t(383) = 3.536$, $p < .01$ olarak belirlenmiştir. Kadınların kişilerarası kaygı ve bağımlılık puanı ortalaması ($X=46.43$), erkeklerin kişilerarası kaygı ve bağımlılık puanı ortalamasından ($X=41.83$) istatistiksel olarak daha yüksektir.

Sosyal özgüven eksikliği puanlarının cinsiyetlere göre farklılaşması, $t(383) = 2.968$, $p < .05$ olarak bulunmuştur. Kadınların sosyal özgüven eksikliği puanı ortalaması ($X=21.38$), erkeklerin sosyal özgüven eksikliği puanı ortalamasından ($X=20.52$) istatistiksel olarak daha yüksektir.

Ancak, atılgan olmayan davranışlar puanlarının cinsiyetlere göre farklılaşması istatistiksel olarak anlamlı değildir, $t(383) = 1.835$, $p > .05$.

Tablo 23.

Kişilerarası Duyarlılık Ölçeğinin Medeni Duruma Göre T Testi Sonuçları

		N	X	Ss	t	p
Kişilerarası	Bekar	355	87.90	16.78	.482	.630
Duyarlılık	Evli	30	86.37	15.70		
Kişilerarası Kaygı	Bekar	355	45.12	12.11	.769	.443
ve Bağımlılık	Evli	30	43.37	10.94		
Sosyal Özgüven	Bekar	355	21.12	2.70	.096	.924
Eksikliği	Evli	30	21.07	2.42		
Atılgan Olmayan	Bekar	355	21.66	4.59	-.315	.753
Davranışlar	Evli	30	21.93	5.03		

Katılımcıların kişilerarası duyarlılık, kişilerarası kaygı ve bağımlılık, sosyal özgüven eksikliği ve atılğan olmayan davranışlar puanları medeni durumlarına göre incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlenmemiştir.

Kişilerarası duyarlılık puanlarının medeni durumlarına göre farklılaşması, $t(383) = .482$, $p > .05$ olarak bulunmuştur. Benzer şekilde, kişilerarası kaygı ve bağımlılık puanlarının medeni durumlarına göre farklılaşması, $t(383) = .769$, $p > .05$ olarak belirlenmiştir. Ayrıca, sosyal özgüven eksikliği puanlarının medeni durumlarına göre farklılaşması, $t(383) = .096$, $p > .05$ olarak bulunmuştur. Son olarak, atılğan olmayan davranışlar puanlarının medeni durumlarına göre farklılaşması istatistiksel olarak anlamlı değildir, $t(383) = -.315$, $p > .05$.

Tablo 24.

Kişilerarası Duyarlılık Ölçeğinin Çalışma Durumuna Göre T Testi Sonuçları

		N	X	Ss	t	p
Kişilerarası	Çalışıyor	65	83.65	16.01	-2.200	.028
Duyarlılık	Çalışmıyor	320	88.62	16.72		
Kişilerarası Kaygı	Çalışıyor	65	41.65	11.33	-2.474	.014
ve Bağımlılık	Çalışmıyor	320	45.67	12.06		
Sosyal Özgüven	Çalışıyor	65	21.00	2.45	-.369	.712
Eksikliği	Çalışmıyor	320	21.13	2.72		
Atılğan Olmayan	Çalışıyor	65	21.00	5.01	-1.298	.195
Davranışlar	Çalışmıyor	320	21.82	4.54		

Katılımcıların kişilerarası duyarlılık ve kişilerarası kaygı ve bağımlılık puanları çalışma durumlarına göre incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlenmiştir.

Çalışan bireylerin kişilerarası duyarlılık puanı ortalamaları ($X=83.65$), çalışmayan bireylerin kişilerarası duyarlılık puanı ortalamalarından ($X=88.62$) istatistiksel olarak daha düşüktür, $t(383) = -2.200$, $p<.05$. Aynı şekilde, çalışan bireylerin kişilerarası kaygı ve bağımlılık puanı ortalamaları ($X=41.65$), çalışmayan bireylerin kişilerarası kaygı ve bağımlılık puanı ortalamalarından ($X=45.67$) istatistiksel olarak daha düşüktür, $t(383) = -2.474$, $p<.05$.

Ancak, katılımcıların sosyal özgüven eksikliği puanları çalışma durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir, $t(383) = -.369$, $p>.05$. Benzer şekilde, bireylerin atılgan olmayan davranışlar puanları çalışma durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir, $t(383) = -1.298$, $p>.05$.

Tablo 25.

Kişilerarası Duyarlılık Ölçeğinin Psikolojik Rahatsızlığa Göre T Testi Sonuçları

		N	X	Ss	t	p
Kişilerarası	Evet	40	93.50	18.80	2.305	.022
Duyarlılık	Hayır	345	87.11	16.32		
Kişilerarası Kaygı	Evet	40	49.88	13.33	2.740	.006
ve Bağımlılık	Hayır	345	44.42	11.75		
Sosyal Özgüven	Evet	40	21.20	2.68	.221	.826
Eksikliği	Hayır	345	21.10	2.67		
Atılgan Olmayan	Evet	40	22.43	5.21	1.080	.281
Davranışlar	Hayır	345	21.59	4.55		

Katılımcıların kişilerarası duyarlılık ve kişilerarası kaygı ve bağımlılık puanları psikolojik rahatsızlığı olup olmamasına göre incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlenmiştir.

Psikolojik rahatsızlığı olan bireylerin kişilerarası duyarlılık puanı ortalamaları ($X=93.5$), psikolojik rahatsızlığı olmayan bireylerin kişilerarası duyarlılık puanı ortalamalarından ($X=87.11$) istatistiksel olarak daha yüksektir, $t(383) = 2.305$, $p<.05$. Benzer şekilde, psikolojik rahatsızlığı olan bireylerin kişilerarası kaygı ve bağımlılık puanı ortalamaları ($X=49.88$), psikolojik rahatsızlığı olmayan bireylerin kişilerarası kaygı ve bağımlılık puanı ortalamalarından ($X=44.42$) istatistiksel olarak daha yüksektir, $t(383) = 2.740$, $p<.05$.

Ancak, katılımcıların sosyal özgüven eksikliği puanları psikolojik rahatsızlığı olup olmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir, $t(383) = .221$, $p>.05$. Benzer şekilde, bireylerin atılgan olmayan davranışlar puanları psikolojik rahatsızlığı olup olmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir, $t(383) = 1.080$, $p>.05$.

Siber Zorbalık Ölçeği, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeği ve Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 26.

Siber Zorbalık Ölçeği, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeği Arasındaki Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Siber Zorbalık	Siber Mağduriyet	Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik	Düşmanca Cinsiyetçilik	Korumacı Cinsiyetçilik	Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme	Vücut Değerlendirme	İstenmeyen Müstehcen Cinsel Davranışlar	Kişilerarası Duyarlılık	Kişilerarası Kaygı ve Bağımlılık	Sosyal Özgüven Eksikliği	Atılgan Olmayan
----------------	------------------	-------------------------------	------------------------	------------------------	------------------------------------	---------------------	---	-------------------------	----------------------------------	--------------------------	-----------------

Siber Zorbalık	1																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									</
----------------	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	----

*: $p < .05$, **: $p < .01$

Bireylerin siber zorbalık puanları ile çeşitli psikolojik ve davranışsal özellikler arasındaki ilişkiler incelendiğinde, çelişik duygulu cinsiyetçilik ($r=.226$, $p<.01$), düşmanca cinsiyetçilik ($r=.268$, $p<.01$) ve korumacı cinsiyetçilik ($r=.117$, $p<.05$) puanlarıyla pozitif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Ayrıca, kişilerarası cinsel nesneleştirme ($r=.276$, $p<.01$), vücudu değerlendirme ($r=.204$, $p<.01$) ve istenmeyen müstehcen cinsel davranışlar ($r=.365$, $p<.01$) puanları da siber zorbalık puanları ile pozitif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı ilişki göstermektedir. Bununla birlikte, kişilerarası duyarlılık ($r=.046$, $p>.05$), kişilerarası kaygı ve bağımlılık ($r=.025$, $p>.05$) ve atılgan olmayan davranışlar ($r=.036$, $p>.05$) puanları ile siber zorbalık puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Son olarak, sosyal özgüven eksikliği puanları ile siber zorbalık puanları arasında pozitif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($r=.112$, $p<.05$).

Bireylerin siber mağduriyet puanları ile çeşitli psikolojik ve davranışsal özellikler arasındaki ilişkiler incelendiğinde, çelişik duygulu cinsiyetçilik ($r=.111$, $p<.05$) ve korumacı cinsiyetçilik ($r=.101$, $p<.05$) puanlarıyla pozitif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Düşmanca cinsiyetçilik puanları ile siber mağduriyet puanları arasında ise anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir ($r=.093$, $p>.05$). Ayrıca, kişilerarası cinsel nesneleştirme ($r=.402$, $p<.01$), vücudu değerlendirme ($r=.363$, $p<.01$) ve istenmeyen müstehcen cinsel davranışlar ($r=.393$, $p<.01$) puanları siber mağduriyet puanları ile pozitif yönde ve anlamlı ilişkilere sahiptir. Kişilerarası duyarlılık ($r=.149$, $p<.01$), kişilerarası kaygı ve bağımlılık ($r=.125$, $p<.05$), sosyal özgüven eksikliği ($r=.194$, $p<.01$) ve atılgan olmayan davranışlar ($r=.100$, $p<.05$) puanları da siber mağduriyet puanları ile pozitif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı ilişkilere sahiptir.

Katılımcıların çelişik duygulu cinsiyetçilik puanları ile çeşitli psikolojik ve davranışsal özellikler arasındaki ilişkiler incelendiğinde, kişilerarası cinsel nesneleştirme ($r=-.039$, $p>.05$), vücudu değerlendirme ($r=-.064$, $p>.05$) ve istenmeyen müstehcen cinsel davranışlar ($r=.011$, $p>.05$) puanlarıyla anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak, çelişik duygulu cinsiyetçilik puanları ile kişilerarası duyarlılık ($r=.229$, $p<.01$), kişilerarası kaygı ve bağımlılık ($r=.216$, $p<.01$), sosyal özgüven eksikliği ($r=.150$, $p<.01$) ve atılgan olmayan davranışlar ($r=.179$, $p<.01$) puanları arasında pozitif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı ilişkiler gözlenmiştir.

Katılımcıların düşmanca cinsiyetçilik puanları ile çeşitli psikolojik ve davranışsal özellikler arasındaki ilişkiler incelendiğinde, kişilerarası cinsel nesneleştirme ($r=-.104$, $p<.05$) ve vücudu değerlendirme ($r=-.144$, $p<.01$) puanlarıyla negatif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. İstenmeyen müstehcen cinsel davranışlar puanları ile ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=-.001$, $p>.05$). Düşmanca cinsiyetçilik puanları ile kişilerarası duyarlılık ($r=.138$, $p<.01$), kişilerarası kaygı ve bağımlılık ($r=.124$, $p<.05$) ve atılgan olmayan davranışlar ($r=.120$, $p<.05$) puanları arasında pozitif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı ilişkiler mevcuttur. Sosyal özgüven eksikliği puanları ile ise anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir ($r=.096$, $p>.05$).

Katılımcıların korumacı cinsiyetçilik puanları ile çeşitli psikolojik ve davranışsal özellikler arasındaki ilişkiler incelendiğinde, kişilerarası cinsel nesneleştirme ($r=.047$, $p>.05$), vücudu değerlendirme ($r=.044$, $p>.05$) ve istenmeyen

müstehcen cinsel davranışlar ($r=.022$, $p>.05$) puanlarıyla anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Ancak, korumacı cinsiyetçilik puanları ile kişilerarası duyarlılık ($r=.269$, $p<.01$), kişilerarası kaygı ve bağımlılık ($r=.260$, $p<.01$), sosyal özgüven eksikliği ($r=.170$, $p<.01$) ve atılgan olmayan davranışlar ($r=.197$, $p<.01$) puanları arasında pozitif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı ilişkiler gözlenmiştir.

Katılımcıların kişilerarası cinsel nesneleştirme puanları ile çeşitli psikolojik ve davranışsal özellikler arasındaki ilişkiler incelendiğinde, kişilerarası duyarlılık ($r=.171$, $p<.01$), kişilerarası kaygı ve bağımlılık ($r=.162$, $p<.01$) ve sosyal özgüven eksikliği ($r=.251$, $p<.01$) puanlarıyla pozitif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. Ancak, kişilerarası cinsel nesneleştirme puanları ile atılgan olmayan davranışlar puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=.049$, $p>.05$).

Bireylerin vücudu değerlendirme puanları ile çeşitli psikolojik ve davranışsal özellikler arasındaki ilişkiler incelendiğinde, kişilerarası duyarlılık ($r=.166$, $p<.01$), kişilerarası kaygı ve bağımlılık ($r=.153$, $p<.01$) ve sosyal özgüven eksikliği ($r=.264$, $p<.01$) puanlarıyla pozitif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. Ancak, vücudu değerlendirme puanları ile atılgan olmayan davranışlar puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=.049$, $p>.05$).

Katılımcıların istenmeyen müstehcen cinsel davranışlar puanları ile çeşitli psikolojik ve davranışsal özellikler arasındaki ilişkiler incelendiğinde, kişilerarası duyarlılık ($r=.131$, $p<.01$), kişilerarası kaygı ve bağımlılık ($r=.136$, $p<.01$) ve sosyal özgüven eksikliği ($r=.138$, $p<.01$) puanlarıyla pozitif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. Ancak, istenmeyen müstehcen cinsel davranışlar puanları ile atılgan olmayan davranışlar puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=.040$, $p>.05$).

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinde siber zorbalık, cinsiyetçilik, cinsel nesnelleştirme ve kişilerarası duyarlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla bazı analizler yapılmıştır. Bu bölümde analizler doğrultusunda elde edilen bulgular, ilgili mevcut literatür ile karşılaştırılarak değerlendirilecektir.

Yapılan bu çalışmada katılımcıların siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri, yaşa göre analiz edildiğinde, 36-45 yaş arası olan bireylerin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri, 18-25 ve 26-35 yaş arası olan bireylere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu doğrultusunda yaş ilerledikçe siber zorbalık ve mağduriyet düzeyinin düştüğü gözlemlenmiştir. 36-45 yaş aralığındaki bireylerin siber zorbalık ve mağduriyet düzeylerinin, 18-25 ve 26-35 yaş aralığındaki bireylere kıyasla daha düşük olması, yaş ilerledikçe dijital ortamlarda daha az çatışma ve mağduriyet yaşandığını ortaya koymaktadır. Bu durum, yaş ilerledikçe bireylerin dijital dünyada daha dikkatli, deneyimli ve bilinçli hareket etme eğiliminde olduğunu veya daha az riskli çevrim içi davranışlarda bulunduğunu işaret edebilmektedir. Akça ve Sayımer, (2017), mevcut araştırmaları değerlendirirken siber zorbalık düzeyinin yüksek yaşa göre daha düşük görüldüğünü tespit edilmiştir. Bu bulgu mevcut bulguyu destekler niteliktedir. Başka bir çalışmada ise benzer bir şekilde katılımcıların siber zorbalık düzeyi yaş ile karşılaştırılırken çalışmaya katılan öğrencilerden en genç olan grubun siber zorbalık düzeyi diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (İğdeli, 2018).

Mevcut araştırmada katılımcıların siber zorbalık düzeyi cinsiyete göre farklılıkları incelendiğinde, kadın katılımcıların siber zorbalık düzeyinin erkek katılımcılara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, kadınların çevrim içi ortamlarda daha az saldırgan veya çatışmacı davranışlar sergileme eğiliminde olduklarını veya erkeklerin daha fazla siber zorbalık eğiliminde olabileceğini düşündürebilmektedir. İlgili literatür incelemesinde benzer sonuçların olduğu görülmüştür. Örneğin, Burcu ve Şenyuva, (2021), siber zorbalığı farklı değişkenler açısından incelediği bir çalışmada kadın katılımcıların siber zorbalık düzeyinin, erkek katılımcılara göre daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Wang vd., (2019),

yetişkinlerde siber zorbalığın yaygınlığını incelerken farklı sosyo-demografik değişkenler ile karşılaştırmıştır. Bulgular kadın katılımcılarda siber zorbalık düzeyinin erkek katılımcılara göre daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Başka bir çalışmada ise mevcut bulguların aksine erkek katılımcıların siber zorbalık düzeyi kadın katılımcılara göre daha düşük tespit edilmiştir (Sorrentino vd., 2019).

Katılımcıların siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeylerinin, psikolojik rahatsızlığının olup olmama durumuna göre incelendiğinde, psikolojik rahatsızlığı olan katılımcıların siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri, psikolojik rahatsızlığı olmayan bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu doğrultusunda mevcut araştırmada psikolojik rahatsızlığı olan bireylerin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeylerinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır. İlgili literatür incelemelerinde psikolojik rahatsızlığa sahip olma değişkeninin ele alan fazla çalışmanın olmadığı gözlemlenmiştir. Ancak bazı araştırmalar psikolojik iyi oluş açısından siber zorbalığı incelemiştir. Örneğin İsmail ve Kutty (2020), siber zorbalık düzeyinin yüksek olduğu bireylerde, psikolojik iyi oluş düzeyinin düşük olduğunu tespit etmiştir. Başka bir çalışmada ise depresyon düzeyi ile siber zorbalık düzeyinin doğru orantılı olduğu yani siber zorbalık arttıkça depresyon düzeyinin de arttığı tespit edilmiştir. Literatürde yer alan bu bulguların tamamen benzerlik göstermese de mevcut bulguyu desteklediği düşünülmektedir.

Bu çalışmada 18-25 yaş arası katılımcıların korumacı cinsiyetçilik düzeyinin, 26-35 yaş arası katılımcılara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Mevcut bulgu ile daha genç yaş grubunda yer alan katılımcılarda çelişik duygulu cinsiyetçilik düzeyinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Cengiz, (2020), mevcut bulguya benzer bir şekilde çalışmasında daha genç yaş grubunda yer alan katılımcıların korumacı cinsiyetçilik düzeyinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ancak ilgili literatürde çalışmanın aksine daha büyük yaş grubunda yer alan katılımcılarda, korumacı cinsiyetçilik düzeyinin daha yüksek olduğunu tespit eden çalışmalar da yer almaktadır (Danış vd., 2020).

Mevcut çalışmada kadın katılımcıların çelişik duygulu cinsiyetçilik ve düşmanca cinsiyetçilik düzeyleri erkek katılımcılara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu doğrultusunda erkek katılımcılarda çelişik duygulu ve düşmanca cinsiyetçilik düzeyinin daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Erkek katılımcılarda daha

yüksek seviyelerde çelişik duygulu ve düşmanca cinsiyetçilik görülmesi, erkeklerin kadınlara yönelik daha olumsuz ve karmaşık duygular besleyebileceğini düşündürmektedir. Bu durum, toplumsal cinsiyet rollerinin ve normlarının erkekler üzerinde daha fazla cinsiyetçi tutumlar geliştirmelerine neden olabileceğini işaret etmektedir. Tarhan, Gündüz ve Eksioğlu (2017), bir çalışmada çelişik duygu cinsiyetçilik düzeyinin erkek katılımcılarda daha yüksek olduğunu bu durumun özellikle evlilikte yaşandığını savunmuştur. Benzer bir şekilde başka bir çalışmada mevcut bulguyu destekleyerek erkek katılımcılarda duygulu cinsiyetçilik düzeyinin daha yüksek olduğu ancak düşmanca cinsiyetçilik düzeyinin her iki cinsiyet grubunda da eşit düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Üzümçeker ve Akfırat, 2018). Benzer bir şekilde Agadullina vd., (2022), bir çalışmada kadınların cinsiyetçilik düzeyinin erkeklere kıyasla daha düşük olduğunu ortaya koymuştur.

Katılımcıların düşmanca cinsiyetçilik düzeyinin çalışma durumuna göre incelenmesine dair yapılan analizlerde, çalışan bireylerin düşmanca cinsiyetçilik düzeyinin, çalışmayan bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çalışan bireylerin iş ortamlarında maruz kaldıkları rekabet, stres ve toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili deneyimler, düşmanca cinsiyetçilik tutumlarını arttıran faktörler olarak görülebilmektedir. İş yerindeki hiyerarşi, güç dinamikleri ve cinsiyet eşitsizlikleri, çalışan bireylerin daha fazla cinsiyetçi tutum geliştirmelerine neden olabilmektedir. İlgili literatür incelemesinde düşmanca cinsiyetçilik düzeyinin çalışma durumuna göre farklılık gösterdiğini bildiren çalışmaların az da olsa mevcut olduğu gözlemlenmiştir. Örneğin; Salomon vd., (2020), yaptıkları bir çalışmada özellikle iş alanında erkek katılımcıların düşmanca cinsiyetçilik düzeyinin, kadınlara oranla daha yüksek olduğunu tespit ederek, kadınların iş hayatında çalışan diğer erkeklerden düşmanca cinsiyetçiliğe uğradığını belirtmiştir. Başka bir çalışmada ise Bareket ve Fiske (2023), çalışan bireylerde düşmanca cinsiyetçilik düzeyinin çalışmayan bireylere göre daha yüksek düzeyde olduğunu ortaya koymuştur.

Bu çalışmada psikolojik rahatsızlığı olan bireylerin düşmanca cinsiyetçilik düzeyleri, psikolojik rahatsızlığı olmayan bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Mevcut çalışmada spesifik bir psikolojik rahatsızlık ele alınmasa da Renzetti vd., (2018), bir çalışmada özellikle alkol kullanım bozukluğu olan bireyleri belirterek psikolojik rahatsızlığı olan bireylerin düşmanca cinsiyetçilik düzeylerinin,

psikolojik rahatsızlığı olmayan bireylere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Başka bir çalışmada ise Cengiz (2020), narsisizmi ele alarak psikolojik rahatsızlığı olan bireylerde yüksek düzeyde düşmanca cinsiyetçilik olduğunu bulgulamıştır. Uysal, (2018), üniversite öğrencilerini incelerken, düşmanca cinsiyetçilik düzeyinin, psikolojik rahatsızlığa sahip olma düzeyine göre herhangi bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur.

Yapılan bu çalışmada katılımcıların cinsel nesnelleştirme düzeylerinin yaşa göre farklılıklarına bakıldığında, 36-45 yaş arası bireylerin kişilerarası cinsel nesnelleştirme düzeyleri 18-25 ve 26-35 yaş aralığındaki bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. bu bulgu ile yaş arttıkça cinsel nesnelleştirme düzeyinin de artış gösterdiği anlaşılmaktadır. Demiröz, (2017), cinsel nesnelleştirmeyi incelerken, yaş grupları arasında en yüksek cinsel nesnelleştirme düzeyinin en büyük yaş grubunda yer alan bireylerde olduğunu ortaya koymuştur. Benzer bir şekilde Fasoli vd., (2018), nesnelleştirme üzerine yaptığı bir çalışmada daha büyük yaş grubunda yer alan katılımcılarda cinsel nesnelleştirmenin daha yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir.

Bu çalışmada kadın katılımcıların kişilerarası cinsel nesnelleştirme ve vücudu değerlendirme düzeylerinin, erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, kadınların toplumda daha fazla cinsel nesnelleştirme ve dış görünüşle değerlendirilme baskısına maruz kaldıklarını ve bu baskıların içselleştirildiğini düşündürmektedir. Bu bulgu, cinsiyet rolleri ve medya tarafından dayatılan güzellik standartlarının kadınlar üzerindeki olumsuz etkilerini vurgulamaktadır. Gervais ve Eagan, (2017), mevcut çalışmanın aksine kişilerarası cinsel nesnelleştirmenin erkek katılımcılarda kadınlara oranla daha yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Başka bir çalışmada ise Tyler, Calogero ve Adams (2017), kadınlarda cinsel nesnelleştirme düzeyinin, erkeklere göre daha yüksek olduğunu gözlemlemiştir. Dvir vd., (2021), mevcut çalışmayı destekleyerek erkeklere oranla kadınlarda daha yüksek düzeyde cinsel nesnelleştirme olduğunu tespit etmiştir.

Katılımcıların kişilerarası cinsel nesnelleştirme ve vücudu değerlendirme düzeylerinin medeni duruma göre analizlerine bakıldığında bekar katılımcıların cinsel nesnelleştirme ve vücudu değerlendirme düzeyleri, evli katılımcılara göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bekar bireylerin, sosyal etkileşimlerde ve

romantik ilişkilerde daha fazla dikkat çekme ve beğenilme arzusuna sahip olmaları, cinsel nesneleştirme ve vücut değerlendirme davranışlarını artırabilmektedir. Ayrıca, bekar bireylerin sosyal medya ve diğer çevrim içi platformlarda daha aktif olmaları da bu tutumları pekiştirebilmektedir. Evli bireyler ise, genellikle daha stabil ve güvenli bir ilişki içinde oldukları için bu tür baskılara daha az maruz kalabilmektedir. Işık, (2018), bir çalışmada mevcut bulguya benzer bir şekilde bekar bireylerde cinsel nesnelleştirme düzeyinin evli bireylere oranla daha yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Saez, Valor-Segura ve Expósito (2019), bekar bireylerde duygusal ilişkiye açık olmaktan kaynaklanarak cinsel nesnelleştirme düzeyinin daha yüksek olduğunu savunmuştur.

Mevcut çalışmada psikolojik rahatsızlığı olan bireylerin kişilerarası cinsel nesneleştirme, vücut değerlendirme ve müstehcen cinsel davranışlar düzeyinin, psikolojik rahatsızlığı olmayan bireylere göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Saez, Valor-Segura ve Expósito (2019), cinsel nesnelleştirmeyi psikolojik belirtiler ile karşılaştırırken psikolojik rahatsızlığa sahip bireylerde daha yüksek düzeyde cinsel nesnelleştirmenin görülebileceğini tespit etmiştir. Benzer bir şekilde Jiao, Terán ve Aubrey (2022), cinsel nesnelleştirmeyi incelerken bağlanma kaygısını da ele alarak, psikolojik rahatsızlığı olan bireylerde cinsel nesnelleştirme düzeyinin daha yüksek olduğunu özellikle müstehcen cinsel davranışlarda artış görülebileceğini belirtmiştir.

Yapılan bu çalışmada 18-25 yaş arası bireylerin kişilerarası duyarlılık düzeyleri 26-35 ve 36-45 yaş gruplarındaki bireylere göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu ile kişilerarası duyarlılık düzeyinin daha küçük yaşta bireylerde daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bulut, (2021), yetişkin bireylerde kişilerarası duyarlılığı incelerken yaş değişkeni sonuçları mevcut bulguyu destekleyerek daha küçük yaş grubunda yer alan katılımcılarda daha yüksek düzeyde duyarlılık olduğunu ortaya koymuştur. Benzer bir şekilde Ergül, (2019), bir çalışmada kişilerarası duyarlılığın yaşlara göre farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur ve elde ettiği sonuçlar mevcut bulgular ile örtüşmektedir.

Katılımcıların kişilerarası duyarlılık düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılıkları analiz edildiğinde kadın katılımcıların kişilerarası duyarlılık, kişilerarası kaygı ve bağımlılık ayrıca sosyal özgüven eksikliği, düzeyinin erkek katılımcılara

göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kadınların toplumsal normlar ve roller gereği daha duyarlı, empatik ve ilişki odaklı olma eğiliminde olmaları, onların kişilerarası duyarlılık ve kaygı düzeylerini artırabilmektedir. Aynı zamanda, kadınların sosyal ortamlarda daha fazla eleştiri ve değerlendirme baskısı hissetmeleri, sosyal özgüven eksikliğine yol açabilmektedir. Bu bulgular, kadınların sosyal ve duygusal deneyimlerinin erkeklerinkinden farklı olduğunu ve bu farkların toplumsal cinsiyet normları tarafından şekillendirildiğini göstermektedir. Gazanfer, (2018), mevcut bulgu ile örtüşerek, kendi çalışmasında kadın katılımcıların kişilerarası duyarlılık düzeyinin erkek katılımcılara oranla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Wedgeworth vd., (2017), bir çalışmada, kişilerarası duyarlılığın cinsiyete göre farklılık göstermesinin bireylerin durumlara karşı farklı tepkiler ve dönütler vermesine dayandırarak kadınlarda daha yüksek düzeyde duyarlılık olduğunu bulgulamıştır.

Katılımcılardan çalışan bireylerin kişilerarası duyarlılık düzeyinin, kişilerarası kaygı ve bağımlılık ayrıca sosyal özgüven eksikliği, çalışmayan bireylere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, iş hayatının bireylerin sosyal ve duygusal becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Çalışan bireylerin iş yerindeki etkileşimleri, sorumlulukları ve profesyonel deneyimleri, onların sosyal özgüvenlerini arttırdığını ve kişilerarası kaygılarını azalttığını düşündürmektedir. İş hayatında elde edilen başarılar ve sosyal destekler, bireylerin daha bağımsız ve kendine güvenen bireyler olmalarına yardımcı olabilmektedir. Bilgin, (2021), yaptığı bir çalışmada, çalışan bireylerde iş stresi ve çalışma ortamının oluşturduğu koşullardan dolayı çalışan bireylerde kişilerarası duyarlılık düzeyinin daha düşük olduğu belirtilmiştir. Benzer bir şekilde Sapmaz, (2011), çalışan bireylerde kişilerarası duyarlılık düzeyinin daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgular mevcut bulguyu destekler niteliktedir.

Mevcut araştırmada psikolojik rahatsızlığı olan katılımcıların kişilerarası duyarlılık ve kişilerarası kaygı ve bağımlılık düzeyinin, psikolojik rahatsızlığı olmayan bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik rahatsızlıklar, bireylerin kişilerarası ilişkilerde daha hassas ve duyarlı olmalarına, artan kaygı yaşamalarına ve başkalarına daha fazla bağımlı hissetmelerine neden olabilmektedir. Bu durum, psikolojik rahatsızlığı olan bireylerin sosyal

etkileşimlerde daha fazla zorlanabileceğini ve sosyal destek mekanizmalarına daha fazla ihtiyaç duyabileceklerini işaret etmektedir. İlgili literatür incelemesinde kişilerarası duyarlılığın psikolojik rahatsızlıklarla karşılaştırmasını yapan çalışmalara rastlanmamıştır. Ancak Çakal ve Tastan, (2023), kişilerarası duyarlılığın psikolojik etmenlerle ilişkili olduğunu belirtmiştir.

Yapılan bu çalışmada bireyler arasında siber zorbalık ile çelişik duygulu cinsiyetçilik düzeyleri arasında pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgu, siber zorbalığın kadınlara yönelik cinsiyetçi tutumları nasıl etkileyebileceğini göstermektedir. Siber zorbalık, internet veya diğer dijital platformlar aracılığıyla yapılan saldırgan davranışları kapsamaktadır. Bu ilişki, siber zorbalığın cinsiyetçi düşünceleri artırabileceği veya mevcut cinsiyetçilikle ilişkili olabileceği fikrini desteklemektedir. Çelişik duygulu cinsiyetçilik, hem olumlu hem de olumsuz cinsiyetçi tutumları içerdiğinden, bu tür karmaşık ve çelişkili tutumlara sahip bireylerin çevrim içi ortamlarda daha saldırgan ve zorba davranışlar sergileme olasılıkları artabilmektedir. Bu durum, toplumsal cinsiyet normlarının ve cinsiyetçi tutumların, siber zorbalıkla mücadelede dikkate alınması gerektiğini işaret etmektedir. Benzer bir bulguyu elde eden Martinez ve Duran, (2019), yaptıkları bir çalışmada siber zorbalığın çelişik duygulu cinsiyetçilik ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların siber zorbalık ile kişilerarası cinsel nesneleştirme düzeyleri arasında, pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, siber zorbalığın cinsel nesneleştirmeyi artırabileceğini veya bu tür nesnelleştirici düşüncelerin siber zorbalığı tetikleyebileceğini düşündürebilmektedir. Ayrıca, siber zorbalık deneyimleyen bireylerin, çevrim içi ortamlarda cinsel nesneleştirme eğiliminde olma olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Siber zorbalık, çoğu zaman kişilerin cinsel kimliklerini hedef alır ve bu da cinsel nesneleştirmeye yol açabilmektedir. Karkuş, (2024), yaptığı bir çalışmada siber zorbalık ve cinsel nesnelleştirme arasında yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Bireylerin çelişik duygulu cinsiyetçilik ile kişilerarası duyarlılık düzeyleri arasında, pozitif yönde bir ilişki gözlenmiştir. Çelişik duygulu cinsiyetçilik, kadınlara yönelik hem olumlu hem de olumsuz cinsiyetçi stereotipleri içeren tutumları ifade etmektedir. Kişilerarası duyarlılık ise başkalarının duygusal durumlarını anlama ve empati gösterme yeteneğini ifade etmektedir. Bu bulgu, çelişik duygulu cinsiyetçiliğin artmasıyla birlikte kişilerarası duyarlılık düzeylerinin de arttığını göstererek,

cinsiyetçilik ve empati arasındaki ilişkiyi vurgulamaktadır. Çelişik duygulu cinsiyetçilik üzerine yapılan araştırmalarda kişilerarası duyarlılık ile yapılan karşılaştırmalara rastlanmamıştır ancak kişilerarası ilişkilere değinilmiştir. Örneğin; Dinçer, Kenan ve Çınar (2021), çelişik duygulu cinsiyetçiliğin, kişilerarası ilişkiler üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur, ancak bu bulgu mevcut bulguyu tamamen destekler ya da benzerlik gösterir nitelikte değildir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

- Katılımcıların siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri, yaşa göre analiz edildiğinde, 36-45 yaş arası olan bireylerin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri, 18-25 ve 26-35 yaş arası olan bireylere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.
- Kadın katılımcıların siber zorbalık düzeyinin erkek katılımcılara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların siber zorbalık düzeyi medeni durumlarına göre herhangi bir farklılık göstermemektedir.
- Katılımcıların siber zorbalık düzeyi çalışma durumlarına göre herhangi bir farklılık göstermemektedir.
- Psikolojik rahatsızlığı olan katılımcıların siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri, psikolojik rahatsızlığı olmayan bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- 18-25 yaş arası katılımcıların korumacı cinsiyetçilik düzeyinin, 26-35 yaş arası katılımcılara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- Kadın katılımcıların çelişik duygulu cinsiyetçilik ve düşmanca cinsiyetçilik düzeyleri erkek katılımcılara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların çelişik duygulu cinsiyetçilik düzeyleri medeni durumlarına göre herhangi bir farklılık göstermemektedir.
- Çalışan bireylerin düşmanca cinsiyetçilik düzeyinin, çalışmayan bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- Psikolojik rahatsızlığı olan bireylerin düşmanca cinsiyetçilik düzeyleri, psikolojik rahatsızlığı olmayan bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- 36-45 yaş arası bireylerin kişilerarası cinsel nesneleştirme düzeyleri 18-25 ve 26-35 yaş aralığındaki bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- Kadın katılımcıların kişilerarası cinsel nesneleştirme ve vücudu değerlendirme düzeylerinin, erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

- Bekar katılımcıların cinsel nesneleştirme ve vücudu değerlendirme düzeyleri, evli katılımcılara göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların kişilerarası cinsel nesneleştirme düzeyleri çalışma durumuna göre herhangi bir farklılık göstermemektedir.
- Psikolojik rahatsızlığı olan bireylerin kişilerarası cinsel nesneleştirme, vücudu değerlendirme ve müstehcen cinsel davranışlar düzeyinin, psikolojik rahatsızlığı olmayan bireylere göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.
- 18-25 yaş arası bireylerin kişilerarası duyarlılık düzeyleri 26-35 ve 36-45 yaş gruplarındaki bireylere göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.
- Kadın katılımcıların kişilerarası duyarlılık, kişilerarası kaygı ve bağımlılık ayrıca sosyal özgüven eksikliği, düzeyinin erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların kişilerarası duyarlılık düzeyleri medeni durumuna göre herhangi bir farklılık göstermemektedir.
- Katılımcılardan çalışan bireylerin kişilerarası duyarlılık düzeyinin, kişilerarası kaygı ve bağımlılık ayrıca sosyal özgüven eksikliği, çalışmayan bireylere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.
- Psikolojik rahatsızlığı olan katılımcıların kişilerarası duyarlılık ve kişilerarası kaygı ve bağımlılık düzeyinin, psikolojik rahatsızlığı olmayan bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- Bireyler arasında siber zorbalık ile çelişik duygulu cinsiyetçilik düzeyleri arasında pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir.
- Katılımcıların siber zorbalık ile kişilerarası cinsel nesneleştirme düzeyleri arasında, pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
- Bireylerin çelişik duygulu cinsiyetçilik ile kişilerarası duyarlılık düzeyleri arasında, pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir.

Öneriler

Uygulamacıya yönelik öneriler;

- Mevcut araştırma örneklem sayısı, değişkenler ve ölçeklerle sınırlı kalmıştır. Yapılacak olan yeni çalışmalarda daha geniş bir evren ile çalışılması ve kişilerarası duyarlılığın farklı değişkenler açısından incelenmesi literatüre büyük katkı sağlayacaktır.
- Gelecek dönemlerde yapılacak yeni çalışmalarda longitudinal (zamanlı) araştırmalar, nitel türde çalışmalar ve çapraz kültürel çalışmalar kapsamında siber zorbalık, cinsiyetçilik ve cinsel nesnelleştirme ile başa çıkma stratejileri değerlendirilerek, etkili koruyucu ve önleyici önlemler geliştirmek için bu stratejilerin etkisi incelenebilmektedir.

Klinisyenlere yönelik öneriler;

- Yapılan bu çalışmadan elde edilen bulgular, siber zorbalık, çelişik duygulu cinsiyetçilik ve kişilerarası cinsel nesnelleştirme arasında önemli ilişkilerin olduğunu göstermektedir. Toplumda siber zorbalık, çelişik duygulu cinsiyetçilik ve kişilerarası cinsel nesnelleştirme gibi olumsuz davranışların farkındalığını artırmak için eğitim ve bilinçlendirme kampanyaları düzenlenmek önerilebilir. Bireylerin bu konulardaki algılarını ve tutumlarını geliştirmek önemlidir.
- Mevcut dönemde uzmanlar tarafından, empati ve duyarlılık geliştirmeye, İletişim ve ilişki becerilerini geliştirmeye yönelik odaklanan programlar geliştirilebilir. Bu programlar, insanların birbirlerine karşı daha anlayışlı ve saygılı olmalarını teşvik ederken, toplumdaki cinsiyetçilik ve nesnelleştirme gibi sorunları azaltmaya yardımcı olacağı düşünülmektedir.
- Gelecek dönemlerde yapılacak eğitim ve kontrol çalışmalarının ise takibe alınarak yapılması özellikle dijital dünyada ortaya çıkan gelişmelerin takibi alınacak önlemler için büyük önem taşıyacaktır.

KAYNAKÇA

- Aftab, P. (2011). Wired safety: A parent's guide to cyberbullying.
- Agadullina, E., Lovakov, A., Balezina, M., & Gulevich, O. A. (2022). Ambivalent Sexism And Violence Toward Women: A Meta-Analysis. *European Journal Of Social Psychology*, 52(5-6), 819-859.
- Ağır, M. S. (2019). Sosyal Ağ Platformu Wattpad Uygulamasını Kullanan Gençlerin Psikolojik Özelliklerinin Kişilerarası Duyarlılık ve Kendini Ayarlama Davranışları Açısından Araştırılması. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 7(19), 27-56.
- Akca, E. B., & Sayımer, İ. (2017). Siber Zorbalık Kavramı, Türleri Ve İlişkili Olduğu Faktörler: Mevcut Araştırmalar Üzerinden Bir Değerlendirme. *Ajit-E: Academic Journal Of Information Technology*, 8(30), 7-19.
- Akgül, M. Ş., Dirik, E., & Akgül, N. (2018). Çocuk Gelişimi Programı ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Öğrencilerin Kişilerarası Duyarlılık Düzeylerinin Belirlenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 121-130.
- Allen, J. G., Fonagy, P., & Bateman, A. W. (2008). *Mentalizing in clinical practice*. American Psychiatric Publishing, Inc.
- Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Addison-Wesley.
- American Psychiatric Association. (2000). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4th ed., text rev.). Washington, DC: Author.
- American Psychological Association. (2007). (n.d.). Report of the APA task force on the sexualization of girls. American Psychological Association. Retrieved March 5, 2024, from <https://www.apa.org/pi/women/programs/girls/report>
- Anderson, K. L. (2012). *New Kid On The Block*. Master Thesis, California: California State University.
- Arıcak, O.T. (2011). *Siber Zorbalık: Gençlerimizi Bekleyen Yeni Tehlike*. Kariyer Penceresi.

- Aydın, A., & Hiçdurmaz, D. (2016). Kişilerarası duyarlılık ve hemşirelik. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 7(1), 45-49.
- Ayres, M. M., Friedman, C. K. ve Leaper, C. (2009). Individual and situational factors related to young women's likelihood of confronting sexism in their everyday lives. *Sex Roles*, 61 (7-8):449-460.
- Bareket, O., & Fiske, S. T. (2023). A Systematic Review Of The Ambivalent Sexism Literature: Hostile Sexism Protects Men's Power; Benevolent Sexism Guards Traditional Gender Roles. *Psychological Bulletin*.
- Barlett, C.P. (2017). From Theory to Practice: Cyberbullying Theory and its Application to Intervention. *Computers in Human Behavior*, 72: 269-275.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of intimacy: An attachment perspective. *Journal of Social and Personal relationships*, 7(2), 147-178.
- Bartky, S. (1990). *Femininity and domination: Studies in the phenomenology of oppression* (1st ed.). Routledge.
- Batmaz, M. (2012). *İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin psikolojik belirtilere göre sanal zorba/mağdur düzeylerinin yordanması* (Doctoral dissertation, Sakarya Üniversitesi (Turkey)).
- Bauman, S. (2014). *Cyberbullying: What counselors need to know?*, American Counseling Association.
- Bayar, Y. & Uçanok, Z. (2012). Okul Sosyal İklimi ile Geleneksel ve Sanal Zorbalık Arasındaki İlişkiler: Genellenmiş Akran Algısının Aracı Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 27(70): 101.
- Beal, V. (2024, 03 Mart). "What is Cyber?".Erişim adresi <https://www.webopedia.com/definitions/cyber/>
- Becker, J. C. ve Wright, S. C. (2011). Yet another dark side of chivalry: Benevolent sexism undermines and hostile sexism motivates collective action for social change. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(1), 62.

- Bernard, P., Cogoni, C., & Carnaghi, A. (2020). The Sexualization–Objectification Link: Sexualization Affects the Way People See and Feel Toward Others. *Current Directions in Psychological Science*, 29(2), 134–139.
- Bernieri, F. J. (2001). *Toward a taxonomy of interpersonal sensitivity*. In J. Hall & F. Bernieri (Eds.), *Interpersonal sensitivity: Theory and measurement* (pp. 3–20). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Bernieri, F. J. (2001). *Toward a taxonomy of interpersonal sensitivity*. In J. Hall & F. Bernieri (Eds.), *Interpersonal sensitivity: Theory and measurement* (pp. 3–20). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Bhat, C. S. (2008). Cyber bullying: Overview and strategies for school counsellors, guidance officers, and all school personnel. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*, 18(1), 53-66.
- Bilgin, O. (2020). The Relationship Between Interpersonal Sensitivity And Psychological Resilience: A Structural Equation Modeling. *International Online Journal Of Educational Sciences*, 12(5), 10-22.
- Birmingham, W. C., Wadsworth, L. L., Lassetter, J. H., Graff, T. C., Lauren, E., & Hung, M. (2023). COVID-19 lockdown: Impact on college students' lives. *Journal of American College Health*, 71(3), 879-893.
- Bizancir, M. (2014). *Ailede kadına yönelik şiddeti meşru görme, cinsiyetçilik, öznel iyi oluş: Üniversite öğrencileri üzerine bir çalışma* (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss: Attachment*. New York: Basic Books.
- Boyce, P., & Mason, C. (1996). An overview of depression-prone personality traits and the role of interpersonal sensitivity. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 30(1), 90–103.
- Boyce, P., & Parker, G. (1989). Development of a scale to measure interpersonal sensitivity. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 23(3), 341–351.

- Boyce, P., Parker, G., Barnett, B., Cooney, M., & Smith, F. (1991). Personality as a vulnerability factor to depression. *The British Journal of Psychiatry*, 159, 106–114.
- Bradshaw, C. P., Kush, J. M., Braun, S. S., & Kohler, E. A. (2024). The perceived effects of the onset of the COVID-19 pandemic: a focus on educators' perceptions of the negative effects on educator stress and student well-being. *School Psychology Review*, 53(1), 82-95.
- Brandt, M. J. (2011). Sexism and Gender Inequality Across 57 Societies. *Psychological Science*, 22(11), 1413–1418
- Briffault, R. (1990). *Analar*. (Ş. Yeğin, Çev.). Payel.(Orijinal eserin basım tarihi 1927).
- Brody, N.P. (2013). *Bystander intervention in cyberbullying*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Teksas: Teksas Üniversitesi.
- Bulut, G. (2021). *Yetişkinlerde psikolojik sağlamlık ile sosyal zekâ seviyesi ve kişilerarası duyarlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bulut, G. (2021). *Yetişkinlerde Psikolojik Sağlamlık İle Sosyal Zekâ Seviyesi Ve Kişilerarası Duyarlılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Master's Thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi).
- Burcu, T. Ü. R. K., & Şenyuva, G. (2021). Şiddet Sarmalı İçinden Siber Zorbalık: Bir Gözden Geçirme. *Ibad Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 462-479.
- Burgess-Proctor, A., Patchin, J. W. & Hinduja, S. (2009). *Cyberbullying and online harassment: Reconceptualizing the victimization of adolescent girls*. In V. García & J. Clifford (Eds.), *Female crime victims: Reality reconsidered* (pp. 153-175). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

- Butler, J. C., Doherty, M. S. & Potter, R. M. (2007). Social antecedents and consequences of interpersonal rejection sensitivity. *Personality and individual differences*, 43(6), 1376- 1385.
- Calvete, E., Orue, I., Estévez, A., Villardón, L., & Padilla, P. (2010). Cyberbullying in adolescents: Modalities and aggressors' profile. *Computers in Human Behavior*, 26(5), 1128-1135.
- Carney, D. R., & Harrigan, J. A. (2003). It takes one to know one: Interpersonal sensitivity is related to accurate assessments of others' interpersonal sensitivity. *Emotion*, 3(2), 194– 200.
- Cengiz, A. A. (2020). Narsisizm Ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik: Cinsiyet Bağlamında Bir İnceleme. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (41), 39-73.
- Cengiz, A. A. (2020). Narsisizm Ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik: Cinsiyet Bağlamında Bir İnceleme. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (41), 39-73.
- Ceyhan, A. A. (2008). Predictors of Problematic Internet Use on Turkish Universty Students. *CyberPsychology & Behavior*, 11(3), 363-366
- Cikara, M., Eberhardt, J. L., & Fiske, S. T. (2011). From agents to objects: Sexist attitudes and neural responses to sexualized targets. *Journal of Cognitive Neuroscience*, 23(3), 540–551.
- Coluccia, A., Pozza, A., Ferretti, F., Carabellese, F., Masti, A., ve Gualtieri, G. (2020). Online Romance Scams: Relational Dynamics and Psychological Characteristics of the Victims and Scammers. A Scoping Review. *Clinical Practice & Epidemiology in Mental Health*, 16(1), 24-35.
- Çakal, A. G., & Tastan, N. (2023). Kişiler Arası Duyarlılık Ve İlişkili Diğer Psikolojik Değişkenler. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 659-678.

- Çakıroğlu, B. (2022). *Futbol taraftarlarının fanatizm duyguları ile siber zorbalık davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Çelik, T. (2020). *Bilinçli sosyal medya kullanımı için paydaşlarla el ele*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Danış, M. Z., Erkoç, B., Çınar, E. G., & Şeyda, U. S. T. A. (2020). Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Algısına Yönelik Bir Araştırma. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(20), 138-151.
- Dardenne, B., Dumont, M. ve Bollier, T. (2007). Insidious dangers of benevolent sexism: consequences for women's performance. *Journal of personality and social psychology*, 93(5), 764.
- Davis, S., ve Nixon, C. (2012). Empowering bystanders. J. Patchin ve S. Hinduja (Editörler), *Cyberbullying prevention and response: Expert perspectives* (s. 94- 109). New York, NY: Taylor & Francis.
- de la Torre-Pérez, L., Oliver-Parra, A., Torres, X., & Bertran, M. J. (2022). How do we measure gender discrimination? Proposing a construct of gender discrimination through a systematic scoping review. *International Journal for Equity in Health*, 21, 1-11.
- Deaux, K. (1985). Sex and gender. *Annual Review of Psychology*, 36(1), 49–81.
- Decety, J., & Batson, C. D. (2007). Social neuroscience approaches to interpersonal sensitivity [Editorial]. *Social Neuroscience*, 2(3-4), 151–157.
- Demiröz, Z. (2017). *Kadın Üniversite Öğrencilerinde Cinsel Nesneleştirme'nin Sosyal Görünüş Kaygısı Ve Risk Alma Davranışları İle İlişkisinde Bağlanma Stillerinin Aracı Rolünün İncelenmesi* (Master's Thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Demiröz, Z. (2017). *Kadın üniversite öğrencilerinde cinsel nesneleştirme'nin sosyal görünüş kaygısı ve risk alma davranışları ile ilişkisinde bağlanma stillerinin aracı rolünün incelenmesi* (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

- Denollet, J. (1998). Personality and risk of cancer in men with coronary heart disease. *Psychological Medicine*, 28, 991-995.
- Dilmaç, B., & Aydoğan, D. (2010). Parental attitudes as a predictor of cyber bullying among primary school children. *International Journal of Computer and Systems Engineering*, 4(7), 1667-1671.
- Dinçer, F., Kenan, S., & Çınar, S. E. (2021). Ambivalent Sexism, Interpersonal Relationships And Attributional Complexity Of School Counselors In Istanbul. *Anadolu Journal Of Educational Sciences International*, 11(1), 323-339.
- Doğan, T., & Sapmaz, S. (2012). Psychometric analysis of the interpersonal sensitivity measure (IPSM) among Turkish undergraduate students. *Journal of Theoretical Educational Science*, 5(2), 143-155.
- Downey, G., & Feldman, S. I. (1996). Implications of rejection sensitivity for intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(6), 1327–1343.
- Downey, G., Feldman, S., Khuri, J., & Friedman, S. (1994). *Maltreatment and childhood depression*. In W. M. Reynolds & H. F. Johnston (Eds.), *Handbook of depression in children and adolescents* (pp. 481–508). Plenum Press.
- Downey, G., Freitas, A. L., Michealis, B., & Khouri, H. (1998). The self-fulfilling prophecy in close relationships: Do rejection sensitive women get rejected by romantic partners? *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 545-560.
- Dvir, M., Kelly, J. R., Tyler, J. M., & Williams, K. D. (2021). I'm Up Here! Sexual Objectification Leads To Feeling Ostracized. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 121(2), 332.
- Dvir, M., Kelly, J. R., Tyler, J. M., & Williams, K. D. (2021). I'm up here! Sexual objectification leads to feeling ostracized. *Journal of Personality and Social Psychology*, 121(2), 332.

- Eagly, A. H. ve Chrvala, C. (1986). Sex differences in conformity: Status and gender role interpretations. *Psychology of Women Quarterly*, 10(3), 203–220.
- Ergül, Ö. (2019). *Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları İle Kişilerarası Duyarlılık Ve Sosyal Onay İhtiyacı Arasındaki İlişki* (Master's Thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Eroğlu, Y., & Güler, N. (2015). Koşullu öz-değer, riskli internet davranışları ve siber zorbalık/mağduriyet arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 5(3), 118-129.
- Erol, S. (2020). *Beliren Yetişkinlerin Belirsizliğe Tahammülsüzlük Düzeyleri İle Kişilerarası Duyarlılık Ve Mükemmeliyetçilik Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Cerrahpaşa Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erözkan, A. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası Duyarlılıkları İle Reddedilme Duyarlılıklarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 85-98.
- Erözkan, A. (2005). Üniversite öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık ve depresyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 129-155.
- Eysenck, H. J. (1967). *The biological basis of personality*. Springfield, Ill.: Thomas.
- Fasoli, F., Durante, F., Mari, S., Zogmaister, C., & Volpato, C. (2018). Shades Of Sexualization: When Sexualization Becomes Sexual Objectification. *Sex Roles*, 78, 338-351.
- Feinberg, T., & Robey, N. (2009). Cyberbullying: Intervention and prevention strategies. *National Association of School Psychologists*, 38(4), 22-24.
- Foucault, M. (1977). Sexual choice, sexual act: Foucault and homosexuality. *Politics, philosophy, culture: Interviews and other writings, 1984*, 286-303.

- Fredrickson, B. L. ve Roberts, T. (1997). Objectification theory: Toward understanding women's lived experiences and mental health risks. *Psychology of Women Quarterly*, 21(2), 173–206.
- Fredrickson, B. L., & Roberts, T. A. (1997). Objectification theory: Toward understanding women's lived experiences and mental health risks. *Psychology of women quarterly*, 21(2), 173-206.
- Fredrickson, B. L., Roberts, T.-A., Noll, S. M., Quinn, D. M., & Twenge, J. M. (1998). That swimsuit becomes you: Sex differences in self-objectification, restrained eating, and math performance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(1), 269–284
- Freyd, J. J., Klest, B., & Allard, C. B. (2005). Betrayal trauma: relationship to physical health, psychological distress, and a written disclosure intervention. *Journal of trauma & dissociation: the official journal of the International Society for the Study of Dissociation (ISSD)*, 6(3), 83–104.
- Gazanfer, A. N. L. I. (2018). Kişilerarası Duyarlılık İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 103-118.
- Gervais, S. J., & Eagan, S. (2017). Sexual Objectification: The Common Thread Connecting Myriad Forms Of Sexual Violence Against Women. *American Journal Of Orthopsychiatry*, 87(3), 226.
- Gervais, S. J., Sáez, G., Riemer, A. R., & Klein, O. (2019). The social interaction model of objectification: A process model of goal- based objectifying exchanges between men and women. *British Journal of Social Psychology*, 59(1), 248–283
- Gervais, S. J., Vescio, T. K., & Allen, J. (2011). When What You See Is What You Get: The Consequences of the Objectifying Gaze for Women and Men. *Psychology of Women Quarterly*, 35(1), 5– 17.
- Glew, G.M., Rivara, F., ve Feudtner, C. (2000). Bullying: Children hurting children. *Pediatrics in Review*, 21, 183-190.

- Glick, P. ve Fiske, T. S. (1996). The ambivalent sexism inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 491-512.
- Gönülşen, G. (2022). Sosyal Medyada Siber Zorbalık, Trollük ve Linç Kültürünün Sinemaya Yansıması: The Hater Filmi İncelemesi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12(3), 2105-2134.
- Gualdo, A.M.G., Hunter, S.C., Durkin, K., Arnaiz, P., ve Maquilón, J.J. (2015). *The emotional impact of cyberbullying: Differences in perceptions & experiences as a function of role*. *Computers & Education*, 82, 228- 235
- Hacettepe University Institute of Population Studies. (2014). *Domestic violence against women in Turkey: Summary report*. The Republic of Turkey Ministry of Family and Social Policies.
<https://cssplatform.org/wpcontent/uploads/2019/04/Summary-report-of-Research-on-DV-in-Turkey.pdf>
- Hall, J. A., & Bernieri, F. J. (Eds.). (2001). *Interpersonal sensitivity: Theory and measurement*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Hall, J. A., Murphy, N. A., & Mast, M. S. (2006). Recall of nonverbal cues: Exploring a new definition of interpersonal sensitivity. *Journal of Nonverbal Behavior*, 30, 141–155.
- Hammond, M. D., Milojev, P., Huang, Y. ve Sibley, C. G. (2018). Benevolent sexism and hostile sexism across the ages. *Social Psychological and Personality Science*, 9(7), 863- 874
- Harb, G. C., Heimberg, R. G., Fresco, D. M., Schneier, F. R., & Liebowitz, M.R. (2002). The psychometric properties of the Interpersonal Sensitivity Measure in social anxiety disorder. *Behaviour Research and Therapy*, 40(8), 961–980.
- Hare-Mustin, R. T. ve Marecek, J. (1988). The meaning of difference: Gender theory, postmodernism, and psychology. *American Psychologist*, 43(6), 455-464

- Hasta, D., & Güler, M. E. (2013). Saldırganlık: Kişilerarası İlişki Tarzları Ve Empati Açısından Bir İnceleme. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 64-104.
- Hildebrandt, K. A., & Fitzgerald, H. E. (1983). The infant's physical attractiveness: Its effect on bonding and attachment. *Infant Mental Health Journal*, 4(1), 3–12.
- Hinduja, S., ve Patchin, J.W. (2010). Bullying, cyberbullying, and suicide. *Archives of Suicide Research*, 14(3), 206-221.
- Hoff, D. L.& Mitchell, S. N. (2009). Cyberbullying: Causes, Effects, and Remedies. *Journal of Educational Administration*, 47(5): 652-665.
- Horney, K. (1937). *The neurotic personality of our time*. New York, NY: Norton.
- Hu, Y., Bai, Y., Pan, Y., & Li, S. (2021). Cyberbullying Victimization And Depression Among Adolescents: A Meta-Analysis. *Psychiatry Research*, 305, 114198.
- Hyers, L. L. (2007). Resisting prejudice every day: Exploring women's assertive responses to anti-black racism, anti-semitism, heterosexism, and sexism. *Sex Roles*, 56, 1–12
- Hymel, S., Schonert-Reichl, K.A., Bonanno, R.A., Vailancourt, T., ve Rockehenderson, N. (2010). *Bullying and morality: Understanding how good kids can behave badly*. Jimerson, S.M. Swearer ve D.L. Espelage (Editörler). Handbook of bullying in schools: An international perspective (s.101–118). New York, NY: Routledge.
- Ismail, S. Z., & Kutty, F. M. (2020). The Relationship Between İnternet Addiction And Cyberbullying Toward Psychological Well-Being Among Teenagers. *Internationa*
- Işık, M. (2018). *Sosyal Medya Kullanıcılarında Nesneleştirme, Toplumsal Cinsiyet Algısı Ve Kişilik Faktörleri Arasındaki Değişkenlerin İncelenmesi* (Master's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

- İğdeli, F. (2018). *Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık, siber mağduriyet ve siber zorbalık duyarlılıklarının çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İğdeli, F. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet Ve Siber Zorbalık Duyarlılıklarının Çeşitli Değişkenler Bağlamında İncelenmesi* (Master's Thesis, Anadolu University (Turkey)).
- İğdeli, F. (2018). *Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık, siber mağduriyet ve siber zorbalık duyarlılıklarının çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi* (Master's thesis, Anadolu University (Turkey)).
- İspir, B., Birsen, H., Binark, F. M., Özata, F. Z., Bayraktutan, G., Öztürk, M. C., & Ayman, M. (2013). *Dijital iletişim ve yeni medya*. Web-Ofset. Eskişehir.
- Jang, H., Song, J. & Kim, R (2014). Does the Offline Bully-Victimization Influence cyberbullying Behavior Among Youths? Application of General Strain Theory. *Computers in Human Behavior*, 31: 85-93.
- Janson, G.R., Carney, J.V., Hazler, R.J., ve Oh, I. (2009). Bystanders' reactions to witnessing repetitive abuse experiences. *Journal of Counseling and Development*, 87, 319-326.
- Jardine, R., Martin, N. G., Henderson, A. S., & Rao, D. C. (1984). Genetic covariation between neuroticism and the symptoms of anxiety and depression. *Genetic Epidemiology*, 1(2), 89- 107.
- Jiao, J., Terán, L., & Aubrey, J. S. (2022). Buffering An Objectifying Culture: Interpersonal Sexual Objectification, Self-Objectification, And Attachment Anxiety. *Psychology Of Women Quarterly*, 46(4), 438-453.
- Johansson, A., & Götestam, K. G. (2004). Internet addiction: characteristics of a questionnaire and prevalence in Norwegian youth (12–18 years). *Scandinavian journal of psychology*, 45(3), 223-229.
- Juvonen, J., ve Gross, E.F. (2008). Extending the school grounds? Bullying experiences in cyberspace. *The Journal of School Health*, 78, 496-505.

- Juvonen, J., ve Gross, E.F. (2008). Extending the school grounds? Bullying experiences in cyberspace. *The Journal of School Health*, 78, 496-505.
- Kahalon, R., Klein, V., Alon, S., & Shnabel, N. (2024). Self-objectification and sexual dysfunction among women: Testing and extending objectification theory. *European Journal of Social Psychology*.
- Kaiser, C. R. ve Miller, C. T. (2004). A stress and coping perspective on confronting sexism. *Psychology of Women Quarterly*, 28(2), 168–178.
- Karakuş, M. (2024). Dijital Şiddet Ve Sosyal Medya Üzerine Bibliyometrik Bir Araştırma. *Trt Akademi*, 9(20), 204-227.
- Katzer, C., Fetchenhauer, D., ve Belschak, F. (2009). Cyberbullying in chatrooms- who are the victims? *Journal of Media Psychology*, 21, 25–36.
- Khoshkam, S., Bahrami, F., Ahmadi, S. A., Fatehizade, M., & Etemadi, O. (2012). Attachment Style and Rejection Sensitivity: The Mediating Effect of Self-Esteem and Worry Among Iranian College Students. *Europe's Journal of Psychology*, 8(3), 363-374.
- Kira, I. A., Hanaa, S., & Bujold-Bugeaud, M. (2015). Gender discrimination (gd): A conceptual trauma-based framework for GD and the development of Gender Discrimination Inventory. *Psychology*, 06(16), 2041–2070.
- Korkmaz, K. (2018). *Bilişsel Davranışçı Temelli Siber Zorbalık Önleme Programının Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Kowalski, R. M., & Limber, S. P. (2013). Psychological, physical, and academic correlates of cyberbullying and traditional bullying. *Journal of adolescent health*, 53(1), S13-S20.
- Kowalski, R. M., ve Limber, S. P. (2007). Electronic Bullying Among Middle School Students. *Journal Of Adolescent Health*, 41(6), S22-S30
- Kowalski, R.M., Limber, S.P., ve Agaston, P.W. (2008). *Cyberbullying: Bullying in the digital age*. Malden, Massachusetts: John Wiley

- Kowalski, R.M., Morgan, C.A., ve Limber, S.P. (2012). Traditional bullying as a potential warning sign of cyberbullying. *School Psychology International*, 33, 505–519.
- Kürkçü, A. (2021). *Kent içi ulaşımda kadın emeği: toplumsal cinsiyet rolleri ekseninde otobüs şoförü kadınlar* (Master's thesis, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Kyriacou, C. (2016). A psychological typology of cyberbullies in schools. *Psychology of Education Review*, 24-27.
- Lapidot-Lefter, N., ve Doley-Cohen, M. (2015). Comparing cyberbullying and school bullying among school students: prevalence, gender, and grade level differences. *Social Psychology of Education*, 18, 1–16.
- Lawson, K. M. (2020). An Examination of daily experiences of sexism and reactivity among women in US male-dominated academic majors using experience sampling methodology. *Sex Roles*, 83 (9), 552-565.
- Lenhart, A. (2007). Cyberbullying and online teens. Pew Internet & American Life Project
- Li, Q. (2007). New bottle but old wine: A research on cyberbullying in schools. *Computers and Human Behavior*, 23(4), 1777–1791.
- Lopes, P. N., Salovey, P., Cote, S., & Beers, M. (2005). Emotion regulation abilities and the quality of social interaction. *Emotion*, 5(1), 113–118.
- Mann, B. L. (2009). Social networking websites—a concatenation of impersonation, denigration, sexual aggressive solicitation, cyber-bullying or happy slapping videos. *International Journal of Law and Information Technology*, 17(3), 252-267.
- Marin, T. J., & Miller, G. E. (2013). The interpersonally sensitive disposition and health: An integrative review. *Psychological Bulletin*, 139(5), 941–984

- Mark, K., Herbenick, D., Fortenberry, D., Sanders, S., & Reece, M. (2014). The object of sexual desire: Examining the “what” in “what do you desire?”. *The journal of sexual medicine*, 11(11), 2709-2719.
- Martinez-Pecino, R., & Durán, M. (2019). I Love You But I Cyberbully You: The Role Of Hostile Sexism. *Journal Of Interpersonal Violence*, 34(4), 812-825.
- Masser, B., Viki, G. T. ve Power, C. (2006). Hostile sexism and rape proclivity amongst men. *Sex Roles*, 54(7-8), 565-574
- Metin, O. (2016). Sosyal Medyanın Siyasal Toplumsallaşmaya Etkileri: Bir Alan Araştırması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2): 221-267.
- Misawa, M. (2015). Cuts and bruises caused by arrows, sticks, and stones in academia: Theorizing three types of racist and homophobic bullying in adult and higher education. *Adult Learning*, 26(1), 6–13
- Mishna, F., Khoury-Kassabri, M., Gadalla, T., ve Daciuk, J. (2012). Risk factors for involvement in cyberbullying: Victims, bullies, and bully-victims. *Children and Youth Services Review*, 34, 63-70.
- Mishna, F., Schwan, K. J., Birze, A., Van Wert, M., Lacombe-Duncan, A., McInroy, L., & Attar-Schwartz, S. (2020). Gendered and sexualized bullying and cyber bullying: Spotlighting girls and making boys invisible. *Youth & Society*, 52(3), 403-426.
- Mishra, U. (2020). Impact of Sexual Objectification on the Well-Being of People. *International Journal*, 1(3).
- Moradi, B., & Subich, L. M. (2002). Perceived Sexist Events and Feminist Identity Development Attitudes: Links to Women’s Psychological Distress. *The Counseling Psychologist*, 30(1), 44–65.
- Moudatsou, M., Stavropoulou, A., Philalithis, A., & Koukouli, S. (2020, January). The role of empathy in health and social care professionals. In *Healthcare* (Vol. 8, No. 1, p. 26). MDPI.

- Murphy, N. A., & Hall, J. A. (2011). Intelligence and interpersonal sensitivity: A metaanalysis. *Intelligence*, 39(1), 54–63.
- Nansel, T.R., Overpeck, M., Pilla, R.S., Ruan, W.J., Simons-Morton, B., ve Scheidt, P. (2001). Bullying behaviors among US youth: Prevalence and association with psychosocial adjustment. *JAMA*, 285(16), 2094-2100.
- Neves, B. B., Sanders, A., & Kokanović, R. (2019). “It's the worst bloody feeling in the world”: Experiences of loneliness and social isolation among older people living in care homes. *Journal of aging studies*, 49, 74-84.
- Niemz K, Griffiths M. ve Banyard, P. (2005). Prevalence of Pathological Internet Use among University Students and Correlations with Selfesteem, The General Health Questionnaire and Disinhibition. *CyberPsychology ve Behavior*, 8(6), 562-570.
- No Bullying. (2015). *What is cyber harassment: Dealing with unwanted attention*. No Bullying: <https://nobullying.com/what-is-cyber-harassment/>
- Nocentini, A., Menesini, E., ve Salmivalli, C. (2013). Level and change of bullying behavior during high school: A multi level growth curve analysis. *Journal of Adolescence*, 36, 495-505.
- Nowicki, S., & Duke, M. P. (1994). Individual differences in the nonverbal communication of affect: The Diagnostic Analysis of Nonverbal Accuracy Scale. *Journal of Nonverbal Behavior*, 18(1), 9–35.
- Nuccitelli, M. (2014). Cyberbullying examples, bullying and cyberbullying tactics.
- Olweus D. (1991). Bully/victim problems among school children: basic facts and effects of a school based intervention program. D. Pepler ve K. Rubin (Editörler) *The development and treatment of childhood aggression*, (s. 411–448). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school: what we know and what we can do*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.

- O'Moore, M., ve Kirkham, C. (2001). Self-esteem and its relationship to bullying behaviour. *Aggressive Behavior*, 27(4), 269–283.
- Osofsky, H.J., ve Osofsky, J.D. (2001). Violent and aggressive behaviors in youth: A mental health and prevention perspective. *Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes*, 64(4), 285– 295
- Özabacı, N.Ş. (2021). Zorbalık. S. Körük, N. Koçtürk ve N.Ş. Özabacı (Editörler), *Çağımızın çözüm arayan sorunu şiddet* (s.61-76). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Öztürk, B. (2023). *Türkiye'deki Y Kuşağı Mensubu Bireylerin Siber Zorbalık Ve Siber Mağduriyet Algıları: Bir Alan Çalışması* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Pallanti, S., Bernardi, S. ve Quercioli, L. (2006). The Shorter PROMIS Questionnaire and The Internet Addiction Scale in The Assessment of Multiple Addictions in a HighSchool Population: Prevalence and Related Disability. *CNS Spectrums*, 11(12), 966- 974.
- Patchin, J.W., ve Hinduja, S. (2006). Bullies move beyond the schoolyard: A preliminary look at cyberbullying. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 4(2), 148–169.
- Peker, A., Eroğlu, Y. ve Çitemel, N. (2012). Boyun Eğici Davranışlar ile Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet Arasındaki İlişkide Cinsiyetin İncelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1): 205-221.
- Perren, S. ve Gutzwiller, H. E. (2012). Cyberbullying and Traditional Bullying in Adolescence: Differential Roles of Moral Disengagement, Moral Emotions, and Moral Values. *European Journal of Developmental Psychology*, 9(2): 195-209.
- Price, M., ve Dalglish, J. (2010). Cyberbullying: Experiences, impacts and coping strategies as described by Australian young people. *Youth Studies Australia*, 29(2), 51-59.

- Quinn, D. M., Kallen, R. W., Twenge, J. M., & Fredrickson, B. L. (2006). The disruptive effect of self-objectification on performance. *Psychology of Women Quarterly*, 30(1), 59–64.
- Radke, H. R. M., Hornsey, M. J. ve Barlow, F. K. (2016). Barriers to women engaging in collective action to overcome sexism. *American Psychologist*, 71(9), 863– 874.
- Raskauskas, J. ve Stoltz, A. D. (2007). Involvement in Traditional and Electronic Bullying Among Adolescents. *Developmental Psychology*, 43(3), 564–575.
- Renzetti, C. M., Lynch, K. R., & Dewart, C. N. (2018). Ambivalent Sexism, Alcohol Use, And Intimate Partner Violence Perpetration. *Journal Of Interpersonal Violence*, 33(2), 183-210
- Riggio, R. E., & Riggio, H. R. (2001). *Self-report measurement of interpersonal sensitivity*. In J. A. Hall, & F. J. Banieri (Eds.), *Interpersonal sensitivity* (pp. 127–142). Mahway, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Riittakerttu, K., Frojd, S. ve Marttunen, M. (2010). Involvement in bullying and depression in a 2-year follow-up in middle adolescence. *European Child Adolescence Psychiatry*, 19, 45–55.
- Roberts, T. A., Goldenberg, J. L., Power, C., & Pyszczynski, T. (2002). "Feminine protection": The effects of menstruation on attitudes towards women. *Psychology of Women Quarterly*, 26(2), 131–139.
- Rogers, V. (2010). *Cyberbullying*. London, UK: Jessica Kingsley.
- Rosenthal, R., Hall, J. A., DiMatteo, M. R., Rogers, P. L., & Archer, D. (1979). *Sensitivity to nonverbal communications: The PONS test*. Baltimore: Johns Hopkins University Press
- Saez, G., Valor-Segura, I., & Expósito, F. (2019). Interpersonal Sexual Objectification Experiences: Psychological And Social Well-Being Consequences For Women. *Journal Of Interpersonal Violence*, 34(4), 741-762.

- Sakallı, N. (2021). Kadınların cinsiyetçiliğe tepkileri: Meşrulaştırma, kendini suskunlaştırma, yüzleşme ve kolektif hareket. *Türk Psikoloji Yazıları*, 24(47), 115-135
- Salmivalli, C., Lagerspetz, K., Björkqvist, K., Österman, K., ve Kaukiainen, A. (1996). Bullying as a group process: Participant roles and their relations to social status within the group. *Aggressive Behavior*, 22, 1–15.
- Salmivalli, C., Voeten, M., ve Poskiparta, E. (2011). Bystanders matter: Associations between rein forcing, defending, and the frequency of bullying behavior in classrooms. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 40, 668–676.
- Salomon, K., Bosson, J. K., El-Hout, M., Kiebel, E., Kuchynka, S. L., & Shepard, S. L. (2020). The Experiences With Ambivalent Sexism İnventry (Eası). *Basic And Applied Social Psychology*, 42(4), 235-253.
- Sapmaz, F. (2011). *Bilişsel Davranışçı Yaklaşım Dayalı Grupla Psikolojik Danışmanın Sosyal Anksiyete, Reddedilme Duyarlılığı Ve Kişilerarası Duyarlılık Üzerine Etkisi* (Doctoral Dissertation, Sakarya Üniversitesi (Turkey)).
- Sapmaz, S. (2011). *Bilişsel Davranışçı Yaklaşım Dayalı Grupla Psikolojik Danışmanın Sosyal Anksiyete, Reddedilme Duyarlılığı Ve Kişilerarası Duyarlılık Üzerine Etkisi*. Doktora Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Saraçaydin Duyar, M. (2020). *Siber zorbalık rollerinin kişisel sosyal sorumluluk atıfları bağlamında incelenmesi: Ünlüler üzerine bir araştırma* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Schoffstall, C. L., & Cohen, R. (2011). Cyber aggression: The relation between online offenders and offline social competence. *Social development*, 20(3), 587-604.
- Schultze-Krumbholz, A., & Scheithauer, H. (2009). Social-behavioral correlates of cyberbullying in a German student sample. *Zeitschrift für psychologie/Journal of Psychology*, 217(4), 224-226.

- Schultze-Krumbholz, A., Hess, M., Pfetsch, J., ve Scheithauer, H. (2018). Who is involved in cyberbullying? Latent class analysis of cyberbullying roles and their associations with aggression, self-esteem, and empathy. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 12.
- Shariff, S., & DeMartini, A. (2015). Cyberbullying and rape culture in universities: Defining the legal lines between fun and intentional harm. In *Bullying among university students* (pp. 172-190). Routledge.
- Shariff, S., ve Churchill, A. H. (2010). *Truths and myths of cyber-bullying: International perspectives on stake holder responsibility and children's safety*. New York, NY: Peter Lang.
- Skeele, R.W., ve Collins, J. (2007). Predators in the electronic play ground: Prevention of online crimes against youth. *Technology and Teacher Education*, 2, 676-684
- Slonje, R., ve Smith, P.K. (2008). Cyberbullying: Another main type of bullying? *Scandinavian Journal of Psychology*, 49, 147-154.
- Smith, P. K., Ananiadou, K., & Cowie, H. (2003). Interventions to reduce school bullying. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 48(9), 591-599.
- Smith, P.K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., ve Tippett, N. (2008). Cyberbullying: Its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(4), 376-385.
- Snodgrass, S. E. (1985). Women's intuition: The effect of subordinate role on interpersonal sensitivity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49(1), 146-155.
- Snodgrass, S. E. (1992). Further effects of role versus gender on interpersonal sensitivity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62(1), 154-158.
- Søndergaard, D. M. (2014). Social exclusion anxiety: Bullying and the forces that contribute to bullying amongst children at school. *School bullying: New theories in context*, 47-80.

- Sorrentino, A., Baldry, A. C., Farrington, D. P., & Blaya, C. (2019). Epidemiology Of Cyberbullying Across Europe: Differences Between Countries And Genders. *Educational Sciences: Theory And Practice*, 19(2), 74-91.
- Steffgen, G., König, A., Pfetsch, J., & Melzer, A. (2011). Are cyberbullies less empathic? Adolescents' cyberbullying behavior and empathic responsiveness. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(11), 643-648.
- Sullivan, H. S. (1953). *The Interpersonal Theory of Psychiatry*. Norton, New York.
- Swim, J. K. ve Hyers, L. L. (1999). Excuse me—What did you just say?!: Women's public and private responses to sexist remarks. *Journal of experimental social psychology*, 35(1), 68- 88.
- Swim, J. K. ve Hyers, L. L. (1999). Excuse me—What did you just say?!: Women's public and private responses to sexist remarks. *Journal of experimental social psychology*, 35(1), 68- 88.
- Swim, J. K. ve Hyers, L. L. (2009). Sexism. T. D. Nelson (Ed.), *Handbook of prejudice, stereotyping, and discrimination içinde* (pp. 407–430). Psychology Press.
- Swim, J. K., & Cohen, L. L. (1997). Overt, Covert, And Subtle Sexism: A Comparison Between the Attitudes Toward Women and Modern Sexism Scales. *Psychology of Women Quarterly*, 21(1), 103–118.
- Swim, J. K., Eyssell, K. M., Murdoch, E. Q. ve Ferguson, M. J. (2010). Self-silencing to sexism. *Journal of Social Issues*, 66(3), 493–507.
- Swim, J. K., Hyers, L. L., Cohen, L. L. Ve Ferguson, M. J. (2001). Everyday sexism: Evidence for its incidence, nature, and psychological impact from three daily diary studies. *Journal of Social Issues*. 57(1), 31-53.
- Szymanski, D. M., Gupta, A., Carr, E. R. ve Stewart, D. (2009). Internalized misogyny as a moderator of the link between sexist events and women's psychological distress. *Sex Roles*, 61(1), 101-109.

- Tabak, B. A., Gupta, D., Sunahara, C. S., Alvi, T., Wallmark, Z., Lee, J., ... & Chmielewski, M. (2022). Environmental sensitivity predicts interpersonal sensitivity above and beyond Big Five personality traits. *Journal of Research in Personality*, 98, 104-210.
- Tabilo Alvarez, J., & Ramírez-Correa, P. (2023). A brief review of systems, cybernetics, and complexity. *Complexity*, 2023.
- Tarhan, S., Gündüz, H. Ç., & Ekşioğlu, S. (2017). Ambivalent Sexism, Gender And Attitudes Towards Violence Against Women İn Marriage Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Toplumsal Cinsiyet Ve Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar. *Journal Of Human Sciences*, 14(2), 1894-1908.
- Thorndike, E. L. (1920). Intelligence and its use. *Harper's Magazine*, 140, 227-235.
- Tokunaga, R.S. (2010). Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization, *Computers in Human Behavior*, 26, 277-287.
- Totan T. ve Yöndem, Z.D. (2007). Ergenlerde Zorbalığın Anne, Baba ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 8(2): 53-68.
- Türkileri-İnelsöz, N., ve Uçanok, Z. (2013). Ergenlerde sanal zorbalık: nedenler, duygular ve baş etme yollarının niteliksel analizi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 16(32), 20-44.
- Türkiye'nin Reklamları (2019, October 24). *Uncover the shame* [Television Commercial].
- Tyler, J. M., Calogero, R. M., & Adams, K. E. (2017). Perpetuation Of Sexual Objectification: The Role Of Resource Depletion. *British Journal Of Social Psychology*, 56(2), 334-353.
- Udris, R. (2014). Cyberbullying among high school students in Japan: Development and validation of the online disinhibition scale. *Computers in Human Behavior*, 41, 253-261.

- Uysal Çelik, Z. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerde Sosyal İlgil Düzeyleri İle Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Düzeyleri Arasındaki İlişki* (Master's Thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Ümmetler-İlhan, A. (2016). *Ortaöğretim öğrencilerinin siber zorbalık ve internet saldırıganlılık düzeyleri ile sosyal medyaya ilişkin tutumlarının incelenmesi: Çekmeköy örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Üzar-Özçetin, Y. S., Çelik, S., & Özenç-Ira, G. (2022). The relationships among psychological resilience, intercultural sensitivity and empathetic tendency among teachers of Syrian refugee children in Turkey. *Health & Social Care in the Community*, 30(2), e410-e419.
- Üzümlçeker, E., & Akfırat, S. (2018). Kadın Cinayetlerine Yönelik Atıfların Cinsiyet Grubuyla Özdeşleşme, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ve Siyasi İdeolojilerle İlişkisi. *Psikoloji Çalışmaları*, 38(1), 1-32.
- Vandebosch, H., ve Van-Cleemput, K. (2008). Defining cyberbullying: aqualitative research into the perceptions of youngsters. *Cyber Psychology & Behavior*, 11: 499–503.
- Vidyanidhi, K., & Sudhir, P. M. (2009). Interpersonal sensitivity and dysfunctional cognitions in social anxiety and depression. *Asian Journal of Psychiatry*, 2(1), 25–28.
- Vikipedi, (2024, 03 Mart). *Siber*. Erişim adresi <https://tr.wikipedia.org/wiki/Siber>
- Wachs, S. (2012). Moral disengagement and emotional and social difficulties in bullying and cyberbullying: Differences by participant role. *Emotional and Behavioural Difficulties*, 17, 347–360
- Walrave, M., ve Heirman, W. (2011). Cyberbullying: Predicting victimization and perpetration. *Children & Society*, 25(1), 59-72.
- Wang, M. J., Yogeewaran, K., Andrews, N. P., Hawi, D. R., & Sibley, C. G. (2019). How Common İs Cyberbullying Among Adults? Exploring Gender, Ethnic,

And Age Differences In The Prevalence Of Cyberbullying. *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking*, 22(11), 736-741.

Weber, M., Ziegele, M., ve Schnauber, A. (2013). Blaming the victim: The effects of extraversion and information disclosure on guilt attributions in cyberbullying. *Cyberpsychology, Behaviour and Social Networking*, 16(4), 254-259.

Wedgeworth, M., Larocca, M. A., Chaplin, W. F., & Scogin, F. (2017). The Role Of Interpersonal Sensitivity, Social Support, And Quality Of Life In Rural Older Adults. *Geriatric Nursing*, 38(1), 22-26.

Willard, N. (2007). *Cyberbullying and cyberthreats: Responding to the challenge of online social aggression, threats and distress* (3. bs.), Champaign: Research Pres.

Williams, K., ve Guerra, N. G. (2007). Prevalence and predictors of internet bullying. *Journal of Adolescent Health*, 41, 14-21.

Wolak, J., Mitchell, K.J., ve Finkelhor, D. (2007). Does online harassment constitute bullying? An exploration of online harassment by known peers and online-only contacts. *Journal of Adolescent Health*, 41(6), 51-58.

Wright, M.F., Wachs, S., ve Harper, B.D. (2018). The moderation of empathy in the longitudinal association between witnessing cyberbullying, depression, and anxiety. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 12(4), 6.

Wright, S. C., Taylor, D. M. ve Moghaddam, F. M. (1990). Responding to membership in a disadvantaged group: From acceptance to collective protest. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 993-1006.

Yaman, E., Eroğlu, Y. ve Peker, A. (2011). *Başa Çıkma Stratejileriyle Okul Zorbalığı ve Siber Zorbalık*. İstanbul: Kaknüs Yayıncılık.

Yang, B., Wang, B., Sun, N., Xu, F., Wang, L., Chen, J., ... & Sun, C. (2021). The consequences of cyberbullying and traditional bullying victimization among

adolescents: Gender differences in psychological symptoms, self-harm and suicidality. *Psychiatry research*, 306, 114219.

Yang, S-C. ve Tung, C.J. (2007). Comparison of Internet Addicts and Nonaddicts in Taiwanese High School. *Computers in Human Behavior*, 23, 79-96

Ybarra, M.L., Diener-West, M., ve Leaf, P.J. (2007). Examining the overlap in Internet harassment and school bullying: Implications for school intervention. *Journal of Adolescent Health*, 41, 42-50.

Ybarra, M.L., ve Mitchell, K.J. (2004). Online aggressor/targets, aggressors and targets: A comparison of associated youth characteristics. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45, 1308-1316.

Yılmaz, T. (2017). *An experimental study on women to understand negative mood, appearance anxiety, body dissatisfaction, and body shame considering Adlerian theory and objectification theory* (Unpublished Ph.D. Thesis). Middle East Technical University, Ankara, Turkey

Yılmaz, T., & Bozo, O. (2019). Turkish adaptation of the objectified body consciousness scale and the self-objectification questionnaire. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 32(3), 214.

EKLER

EK-1. Bilgilendirme Formu

Sayın Katılımcı,

Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programında yürüteceğim tez çalışmam için araştırma yapmaktayım. Sizlere sunulan anketler, üniversite öğrencilerinde siber zorbalık, cinsiyetçilik, cinsel nesneleştirme ve kişilerarası duyarlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Bu çalışmada size demografik bilgi formu ve ölçekler verilecektir. Demografik bilgi formunda yaş, eğitim durumu ve çalışma durumu ile ilgili veri toplamaya yönelik kişisel sorulardan oluşmaktadır. Verilen ölçekler üniversite öğrencilerinde siber zorbalık, cinsiyetçilik, cinsel nesneleştirme ve kişilerarası duyarlılık arasındaki ilişkiyi ölçmeye yöneliktir. Ölçeklerde ve bilgi formunda isminiz yazılmayacaktır ve verdiğiniz cevaplar gizli kalacaktır. Araştırma sonuçları bireysel bilgi olarak değil, grup ortalaması olarak bilimsel raporda kullanılacaktır. Eğer çalışmayla ilgili bir şikayetiniz, görüşünüz veya sorunuz varsa bunu çalışmanın araştırmacısı Psk. Rımeysa EVGEN 'e iletebilirsiniz.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Psk. Rumeysa EVGEN

Yakın Doğu Üniversitesi, Klinik Psikoloji Bölümü

Lefkoşa

EK-2. Katılımcı Onam Formu

Değerli Katılımcı;

Bu çalışma, Yrd. Doç. Dr. Ayşe BURAN danışmanlığında Yakın Doğu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programı öğrencisi Psk. Rumeysa EVGEN tarafından üniversite öğrencilerinde siber zorbalık, cinsiyetçilik, cinsel nesneleştirme ve kişilerarası duyarlılık arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla yürütülen bir tez çalışmasıdır. Bu çalışmanın yürütülebilmesi için gerekli etik izinler alınmıştır. Bu çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ankette, sizden kim olduğunuza ilişkin bir bilgi istenmemektedir. Cevaplarınızın tümü gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir; elde edilecek bilgiler bilimsel yayınlarda kullanılacaktır. Bu anlamda, araştırma sonuçlarından sağlıklı bilgiler edinilebilmesi için soruların samimi bir şekilde doldurulması ve boş bırakılmaması oldukça önemlidir. Anket genel olarak kişisel rahatsızlık teşkil edecek soruları içermemektedir. Ancak araştırma sırasında herhangi bir nedenden dolayı rahatsızlık hissederseniz, anketi doldurma işini istediğiniz anda bırakabilirsiniz. Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışmaya yönelik sorularınızı Yakın Doğu Üniversitesi psikoloji bölümü öğretim üyesi Yrd. Doç Dr. Ayşe BURAN ve Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Psk. Rumeysa EVGEN’e iletebilirsiniz.

Rumeysa EVGEN pskrumeysadenizevgen@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Buran ayse.buran@neu.edu.tr

Sosyo-Demografik Bilgi Formu**1. Yaşınız:**

18-25 O 26-35 O 36-45 O 46 ve üstü O

2. Cinsiyetiniz:

O Kadın O Erkek

3.Uyruğunuz

KKTC O TC O KKTC-TC O Diğer (Belirtiniz).....

Ek-5. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği- ÇDCÖ

Lütfen her bir ifade ile ne derece hemfikir olup olmadığınızı verilen ölçekteki sayılardan uygun olanı ifadenin yanındaki boşluğa yazarak belirtiniz.

1	2	3	4	5	6
Kesinlikle	Katılmıyorum	Biraz	Biraz	Katılıyorum	
Kesinlikle					
katılmıyorum		katılmıyorum	katılıyorum		katılıyorum

___ 1)- Ne kadar başarılı olursa olsun bir kadının sevgisine sahip olmadıkça bir erkek gerçek anlamda bütün bir insan olamaz.

___ 2)- Gerçekte birçok kadın “eşitlik” arıyoruz maskesi altında işe alınmalarda kendilerinin kayırılması gibi özel muameleler arıyorlar.

___ 3)- Bir felaket durumunda kadınlar erkeklerden önce kurtarılmalıdır.

Ek-6. Kişilerarası Cinsel Nesnelleştirme Ölçeği

KCNÖ Katılımcılar için Yönerge: Lütfen aşağıdaki sorulara SON BİR YIL İÇİNDEKİ yaşantılarınızı göz önünde bulundurarak cevap veriniz.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Ara sıra	Sık sık	Neredeyse Her Zaman
	1	2	3	4	5
1. Ne sıklıkla sokakta yürürken arkanızdan ısıklık çalındı?	1	2	3	4	5
2. Ne sıklıkla birileriyle konuşurken göğüslerinize bakıldığını fark ettiniz?	1	2	3	4	5
3. Ne sıklıkla birilerinin fiziksel görünümünüzü incelediğini fark ettiniz ya da bir şekilde hissettiniz?	1	2	3	4	5

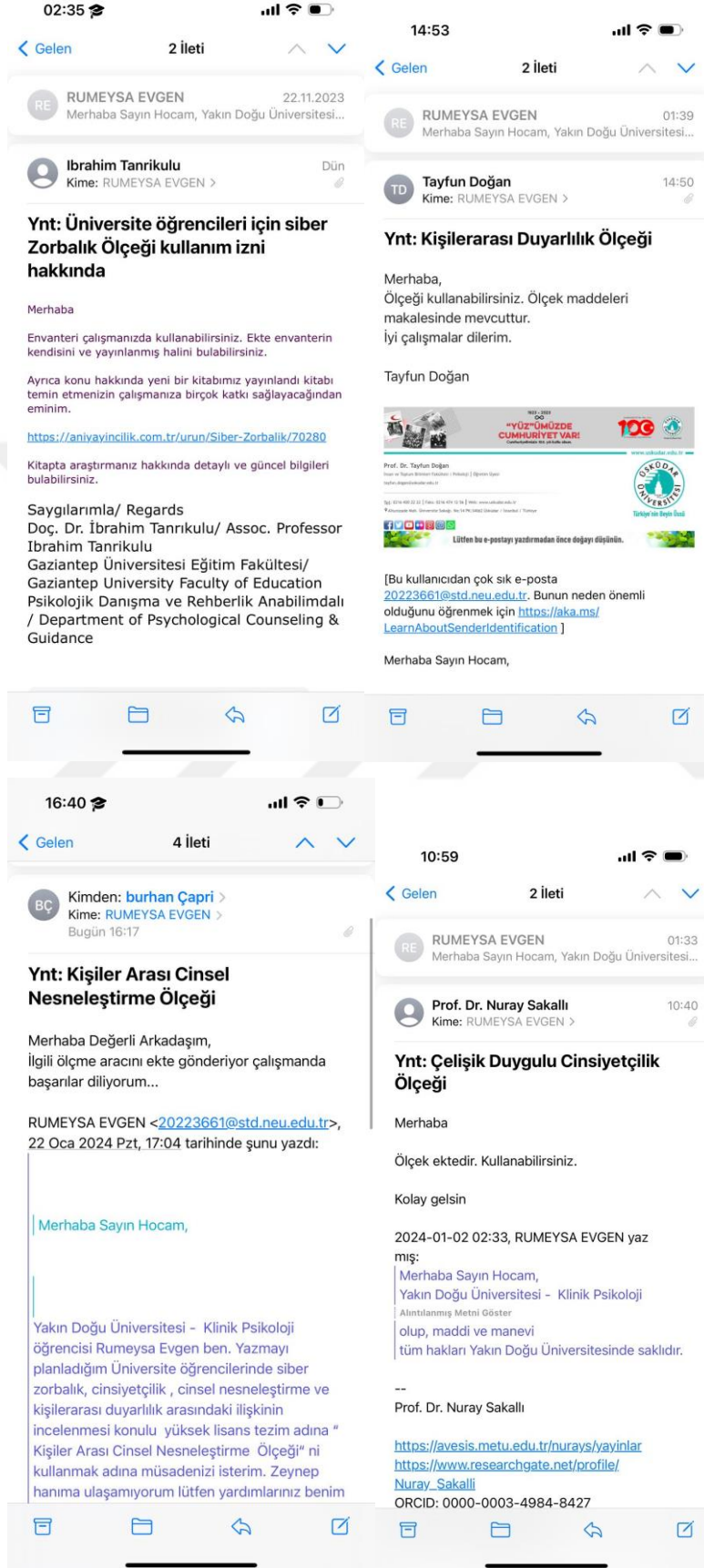
Ek-7 Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği

Aşağıdaki maddelerin size uygun olup olmama derecesine göre "Hiç uygun değil", "Uygun değil", "Biraz uygun", "Uygun", "Tamamen uygun" seçeneklerinden birisini "X" şeklinde işaretleyiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur.

1. Hiç Uygun Değil 2. Uygun Değil 3. Biraz Uygun 4. Uygun 5. Tamamen Uygun

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Biraz Uygun	Uygun	Tamamen Uygun
1. İnsanlarla vedalaşırken kendimi güvensiz hissediyorum.	1	2	3	4	5
2. Diğer insanlar üzerinde nasıl bir etki bıraktığımı konusunda kaygılanırım.	1	2	3	4	5
3. Reddedilme korkusuyla ne düşündüğümü söylemekten kaçınırım.	1	2	3	4	5

Ek-8. Ölçek İzinleri

ETİK KURUL ONAYI**BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU**

15.03.2024

Sayın Rümeyza Evgen

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2024/1766 proje numaralı ve **"Üniversite Öğrencilerinde Siber Zorbalık, Cinsiyetçilik, Cinsel Nesneleştirme Ve Kişilerarası Duyarlılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi"** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Prof. Dr. Aşkın KIRAZ

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Koordinatörü

İNTİHAL RAPORU

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SİBER ZORBALIK,
CİNSİYETÇİLİK, CİNSEL NESNELEŞTİRME VE KİŞİLERARASI
DUYARLILIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ORJİNALLİK RAPORU

% 13	% 10	% 10	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 4
2	Öztürk, Bennur. "Türkiye'deki Y Kuşağı Mensubu Bireylerin Siber Zorbalık Ve Siber Mağduriyet Algıları: Bir Alan Çalışması", Marmara Üniversitesi (Turkey), 2023 Yayın	% 1
3	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	% 1
4	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	% 1
5	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	% 1
6	pdrkongre2022.pdr.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
7	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	<% 1

Özgeçmiş

Rumeysa EVGEN 01 Ocak 1998, Kırşehir doğumludur. Hüsnü M. Özyeğin Ortaokulu , Final Lisesi mezunudur. Girne Amerikan Üniversitesi Beşeri Bilimler Fakültesi (ingilizce) Psikoloji dalında 2022 yılında lisans eğitimini tamamlamıştır. 2018-2019 yılları arasında Girne Amerikan Üniversitesi Öğrenci Hizmetleri Direktörlüğü'nde yurt asistanı olarak görev almıştır. 2022 yılında Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programına başlamıştır. Yüksek lisans stajını Yakın Doğu Hastanesi'nde tamamlamıştır.

